

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1947.

Andra kammaren.

Nr 17.

Lördagen den 19 april.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande april.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsman *E. Thorell*, Frösunda, på grund av sjukdom (övre luftvägsinfektion) är oförmögen att delta i riksdagsarbetet under tiden fr. o. m. den 17 t. o. m. den 20 april 1947.

Stockholm den 17 april 1947.

Henry Thorell,

leg. läk.

§ 3.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 212, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

nr 220, med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr statsrådet **Sträng**, som anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr **Vigelsbo** till förutvarande chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet **Gjöres**, framställt följande spörsmål, som jag med hans medgivande härmed kommer att besvara.

Kan om möjligt en bättre tilldelning av kvävegödselmedel för veteodlingen vara att påräkna?

Kan en blandning av utsädet, korn och vårvete, medgivas utan att den skördade varans karaktär av brödsäd därmed äventyras?

Är några stimulanspriser i fråga om vårvetet att påräkna?

Vad den första frågan beträffar delar jag interpellantens åsikt att försörjningsläget i fråga om brödspannmål kommer att bli synnerligen ansträngt under nästa konsumtionsår. Det är därför av vikt, att alla möjligheter tillvaratagas att upprätthålla spannmålsodlingen och brödsädesskörden. Såsom interpellanten framhållit kan en övergödning av lättlost kväve, exempelvis av kalksalpeter, verksamt bidra till att höja avkastningen på ett svagt utvecklat höstsädesfält. Med hänsyn härtill och för att nedbringa verkningarna av de ogynnsamma väderleksförhållandena under vintermånaderna har tilldel-

*Svar på
interpellation.*

Svar på interpellation. (Forts.)

ningen av kvävegödselmedel under innevarande gödselår, räknat från den 1 juli 1946 till den 30 juni 1947, beräknats till största möjliga omfattning. Enligt vad jag inhämtat har statens livsmedelskommission sålunda avvägt nämnda tilldelning på sådant sätt, att såväl den löpande tillverkningen som inneiggande lager skulle tagas i anspråk i full utsträckning under våren. Ett fullständigt utnyttjande av den från dessa utgångspunkter fastställda tilldelningen skulle innebära en årsförbrukning av kvävegödsel under innevarande gödselår av 275 000 ton. Till jämförelse kan nämnas att motsvarande förbrukning under gödselåret 1945/46 — trots att försäljningen av ljungasalpeter, köpingsalpeter och ammoniumsulfat, som under innevarande skördeår är föremål för reglering, då var fri — uppgick till endast 265 000 ton. Vidare kan nämnas att förbrukningen av kvävegödsel utgjorde 195 000 ton under gödselåret 1944/45 och endast 180 000 ton i genomsnitt under åren närmast före kriget. Av dessa uppgifter framgår att den mängd kvävegödsel som för innevarande gödselår står till jordbrukets förfogande är större än någonsin tidigare och avsevärt överstiger normalförbrukningen före kriget. I detta sammanhang kan tilläggas att den kvantitet kalksalpeter, som inrymmer i tilldelningen av kvävegödsel, under innevarande gödselår beräknas motsvara 130 000 ton, medan användningen under det senaste förkrigsåret stannade vid 66 000 ton.

Av vad jag här anfört torde framgå, att den i interpellationen lämnade uppgiften att tilldelningen av ifrågavarande kvävegödselmedel under våren skulle vara synnerligen liten och endast motsvara några få procent av vad som tidigare inköpts, icke är riktig. Tvärtom överstiga de kvantiteter, som sammanlagt för innevarande års skörd funnits tillgängliga för jordbruket, avsevärt förbrukningen under föregående år. Den omständigheten att tilldelningen under perioden 1 februari—30 juni fastställdes till 50 procent av årstilldelningen torde ej böra tillmätas någon avgörande betydelse i detta sammanhang. Eftersom varje jordbrukare äger rätt att under den sista perioden av gödselåret utfå vad han under tidigare perioder ej uttagit, torde avseende i huvudsak böra fästas vid den disponibla årskvantiteten, när det gäller att bedöma det aktuella läget i fråga om tillgången på konstgödsel.

Även om sålunda de mängder kvävegödselmedel, som under innevarande säsong äro tillgängliga, i stort sett väl torde motsvara jordbrukets behov, utsluter detta icke att i vissa fall ytterligare kvävegödsel skulle kunna komma till användning, därest ytterligare tilldelning medgaves. Eftersom tilldelningarna satts så, att inga lager skola finnas kvar vid säsongens slut, är det emellertid icke möjligt att ställa i utsikt någon ytterligare tilldelning av kvävegödselmedel för vårbruket. Det kan i stället bli besvärligt att fylla redan beslutade tilldelningar. Förhållandet är nämligen det, att vissa av de inhemska kvävefabrikerna till följd av brist på elektrisk kraft för närvarande ha svårighet att uppehålla tillverkningen i normal omfattning. Då vattenkraftsbrist även gjort sig gällande i Norge, är det sannolikt icke heller möjligt att under våren få till stånd en ytterligare import av kalksalpeter därifrån.

Interpellantens andra fråga, huruvida en blandning av korn och vete i utsädet kan medgivas, måste besvaras nekande. Därest det skulle bli nödvändigt att även under nästa regleringsår blanda in korn i brödsäden, måste man fastställa en viss bestämd procent för korninblandningen. Det är inte möjligt att redan nu taga ställning till denna blandningsprocent, enär den självfallet måste bli beroende på tillgången av vete och råg, vilken ännu icke är känd. För övrigt torde det icke vara möjligt att genom odling frambringa en brödsädesblandning, som garanterar en viss proportion av de olika sädeslagen även i den skördade och tröskade varan. Svårigheter föreligger också att efter trösk-

Svar på interpellation. (Forts.)

ningen av blandprodukten inblanda ettdera sädesslaget så att blandningen erhåller exakt det innehåll av korn respektive annan spannmål, som kan komma att föreskrivas. Härtill kommer, att det måste bli mycket svårt att genomföra en rättvis prissättning å en blandsäd, bestående av korn och vårvete.

Vad slutligen beträffar frågan om särskilda stimulanspriser å vårvete är denna för närvarande under Kungl. Maj:ts prövning i samband med behandlingen av livsmedelskommissionens förslag rörande prissättningen på jordbrukets produkter för nästkommande regleringsår.

Härpå yttrade:

Herr **Vigelsbo**: Herr talman! Jag skall be att få tacka herr statsrådet Sträng för svaret. Det var ju inte så mycket vi fingo, men det är ju så med oss bönder att vi inte äro bortskämda utan äro tacksamma för vad vi få, och vi kunna understundom vara tacksamma även om vi ingenting få.

Beträffande först och främst frågan om konstgödseltilldelningen, så betvivlar inte jag att de angivna siffrorna äro riktiga, men det förefaller mig egenomligt om den tilldelning, som motsvarar de angivna siffrorna också skulle ha kommit Mellansveriges jordbruksområden till godo. Som exempel behöver jag endast nämna mina egna förhållanden. Jag fick i vår 400 kg kalksalpeter 200 kg ljungasalpeter och summa summarum 100 kg kalkkväve. Denna mängd konstgödselmedel skall jag sprida ut på sex tunnland höstvetete och åtta tunnland vårvete och hur det skall gå till begriper inte jag. Jag vände mig till kristidsnämndens ordförande och sade att denna tilldelning föreföll mig väl liten. Han lämnade då den förklaringen att jag fick ut de två första periodernas tilldelning i höstas till höstsädessådden och det var ju riktigt. Jag utgår också från att lantbrukarna med hänsyn till de olämpliga väderleks- och säningsförhållandena i höstas i mycket stor utsträckning togo ut den kvantitet konstgödselmedel man kunde få för att bättra på möjligheterna när sådden verkställdes. Det var ju också först sent på året som man blev i tillfälle att så höstsåden. Jag tror inte att det var omotiverat av jordbrukarna att förfara på detta sätt. Under sådana förhållanden måste man dock nu utgå ifrån att den kvävetilldelning som står till disposition för en övergödsling i vår måste vara mycket begränsad och av den anledningen har jag också här frågat huruvida möjligheter finnas att kunna erhålla någon extra tilldelning.

Statsrådet har påvisat den successiva ökningen av förbrukningen av konstgödselmedel som ägt rum särskilt då under kriget. Åtminstone i våra trakter förhåller det sig så att med hänsyn till svårigheten att erhålla arbetskraft och kanske i viss mån också på grund av det låga mjölkpriset slår man ut kreatursbesättningarna och börjar driva jordbruken mer och mer kreaturslöst. Av denna anledning måste man ersätta naturlig gödsel med konstgödsel, och detta kanske i viss mån förklarar den högre förbrukningen på senare tid.

Beträffande sedan blandning av utsädet ha vi i våra trakter konstaterat, att vi få ett högre kärnutbyte vid blandning av korn och vårvete i utsädet. Med hänsyn till bristen på brödspannmål hade jag velat kasta fram tanken, att man i år möjligen skulle göra denna blandning för att kunna fylla ut den brist, som man kan befara skall uppstå med hänsyn till förhållandena här hemma hos oss och svårigheterna att utifrån kunna få in brödspannmål. Jag har också frågat bland annat hos Svenska lantmännens riksförbund, om man inte skulle kunna blanda utsädet och sedan med triör skilja kornet och vårvetet efter bärgningen, och man uppgav då, att detta skulle möta mycket stora svårigheter. Däremot ansåg man, att det skulle kunna vara möjligt att fastställa procenten för korn och vårvete i en blandning, fastän det skulle vålla

Svar på interpellation. (Forts.)

en hel del arbete. Då det visar sig att skördeutbytet vid en blandning blir så väsentligt mycket större, tycker jag ändå att ett försök skulle kunna göras att på det sättet tillmötesgå våra önskemål.

Varför det blir ett större utbyte och en bättre kärnskörd vid en blandning vet jag inte; orsakerna äro inte vetenskapligt utredda. Man har sagt, att det inte är möjligt, eftersom kornets och vetets mognadstid inte sammanfalla. Men det förefaller som om även mognadstiden samordnas, om man sår en blandning; det har visat sig att det går mycket bra. När t. ex. kornet blir övermoget, brytas vanligen axen. Kornen falla inte ut, utan hela axen faller bort. Vid en blandning med vårvete blir det inte så utan då håller strået. Det förefaller, som om det längre vårvetet skulle liksom beskugga kornet, så att man på det sättet får en längre utdragen mognadsperiod och bättre utveckling av både ax och korn. Det är kanske detta, som förklarar att utbytet blir bättre vid en blandning av vårvete och korn än om man sår dessa bägge sädesslag var för sig.

Nu vill jag beträffande detta fråga statsrådet Sträng: har man rätt att blanda korn och vårvete och för blandningen få ut kornpriset? Enligt min uppfattning skulle det nämligen vara affär att blanda korn och vårvete, även om man skulle nödgas ta kornpriset.

Sedan några ord om stimulanspriset, som jag efterlyste. Stimulanspriset, som jag anser skall ligga helt och hållet utanför kalkylen, skall vara en ersättning, som ges till jordbrukarna för att vid ett visst tillfälle stimulera fram en produktion, som man ur folkhushållets synpunkt anser vara önskvärd och nödvändig. Vi veta det inte än, men vi ha ju vissa förhoppningar om att i år få ett pris av 30 öre för vårvete. Jag tror dock, att detta pris är för lågt med hänsyn till de risker, som i år föreligga när det gäller odlingen av vårvete. Vi ha haft en hård vinter, jorden är ännu djupt kälad, och vi få räkna med att komma ganska långt fram på våren, innan vi kunna verkställa sädnen. Ju längre det dröjer innan man kan så, desto större bli också de risker, som föreligga. Nu menar jag, att det vore riktigt om vi delade riskerna, så att inte vi jordbrukare själva behöva taga hela risken, om vi nu skola göra ett försök att få till stånd en större brödsädesproduktion medelst en utökad vårveteodling. När man beräknat inkomsterna för jordbrukarna, har man ju också räknat med en väsentligt utökad vårveteodling. Det är också av intresse för folkhushållet som sådant, att odlingen utvidgas betydligt.

Åtminstone för de mellansvenska distrikten måste man räkna med havren som konkurrent till vårvetet. Utsädet för havren är nämligen billigare och kärnavkastningen högre. Vidare är havrehalmen väsentligt mycket värdefullare än vårvetehalmen. Följaktligen måste man räkna med, att priset måste sättas så, att det åtminstone i någon mån inbjuder till att odla vårvete framför havre på de håll, där detta låter sig göra. Med ett pris av 30 öre och med de risker, som i år föreligga, tror jag inte att vårveteodlingen stimuleras i någon större omfattning. Jag tror, att statsrådet Sträng och de myndigheter, som ha försörjningen om hand, få kalkylera med ett pris av 35 öre, innan man kan räkna med någon stimulans av större omfattning.

På tal om stimulanspriser, så har man ju under senare år ordnat med sådana för vinterproduktionen av tegel och dräneringsrör, och vi ha varit med om att industrien bör ha sådan stimulans med hänsyn till de risker och kostnader, som äro förenade med denna vinterproduktion. Jag undrar, om det då inte skulle vara av betydelse att nu ge ett stimulanspris för tryggandet även av brödsädesförsörjningen, ty det är väl dock så, att bönderna reagera på samma sätt som tegelbruksägarna, om de på detta sätt få ett ekonomiskt handtag. Följaktligen skulle säkerligen även bönderna, om de fingo en ersättning i lik-

Svar på interpellation. (Forts.)

het med vad tegelbruksägarna få för produktion av tegel och rör, stimuleras till ökad produktion. Bönderna skulle som sagt säkerligen, om de finge ett ekonomiskt handtag för vårveteproduktionen, i större omfattning ägna sig åt denna produktion.

Jag skall inte fortsätta längre utan vill endast tillägga, att det som skall göras i det här fallet måste göras snart. Jag tvivlar på att statsrådet kan avvakta den tidpunkt, då denna prisöverenskommelse kan ligga klar. Vi ha en tidsfrist på 14 dagar; inom denna tidrymd måste detta vara gjort. Under denna tid komma jordbrukarna att i mycket stor utsträckning planera sadden, såvida de inte också börja verkställa den. Efter denna tid har man planerat färdigt för sadden och ordnat med anskaffande av utsäde o. s. v. Sedan kan det vara för sent att komma med det stimulanspris, som man inom försörjningsorganen eventuellt räknar med att man under vissa förhållanden skulle kunna lämna.

Herr statsrådet **Sträng:** Herr talman! Utöver vad som sagts i interpellationssvaret skulle jag kunna säga det, att tilldelningen av kväve grundar sig på den tilldelning, som gällde under föregående gödslingsår. Jag föreställer mig, att denna tilldelning i allmänhet kommer att utfalla riktigt. Det är ju möjligt, att det bland alla de kväveförbrukare det rör sig om — 300 000 à 400 000 — kan finnas jordbrukare som kunna säga, att årets tilldelning inte precis motsvarar den rätta avvägningen om man utgår från hans fjolårsförbrukning, men det finns ju inte möjlighet att göra en detaljinventering. Vi ha vågat oss på att höja kvävetilldelningen för kommande gödslingsår, och vi kunna inte lova mera, eftersom den svenska produktionen utnyttjats så mycket som de något begränsade kraftresurserna medgiva, och vi ha dessutom sagt ifrån, att alla lager skola vara slutsålda och tomma, när gödslingsperioden är slut.

Herr Vigelsbo talade här om önskvärldheten att blanda samman korn och vårvete redan vid sadden. Vid närmare övervägande ha vi sagt oss, att detta medför avsevärda komplikationer för den händelse vår försörjningssituation är sådan beträffande brödsäd, att man på nytt får börja blanda in korn i vetet när hösten kommer. Det finns inga praktiska möjligheter att bemästra problemet, om man har en produkt där man inte vet någonting om de båda varornas inbördes kvantiteter. Det är möjligt att herr Vigelsbo har den erfarenheten, att en blandning redan vid sadden ger ett bättre totalresultat. Jag har försökt övertyga mig om detta på annat håll, men vetenskapsmän som syssla med detta och den vetenskapliga expertis, som finns på området, bestrider denna herr Vigelsbos uppfattning. De säga, att man inte kan vinna någonting med en sådan sammanblandning.

Sedan ställde herr Vigelsbo en fråga till mig. Om man blandade korn och vårvete själv, kunde man då räkna med att få ut kornpriset för den slutliga produkten? Jag hade inte tänkt mig, att den frågan skulle ställas här i dag, men jag är beredd att säga, att det förefaller ganska onaturligt, om denna slutprodukt skulle värderas lägre än det rena kornpriset.

Slutligen har herr Vigelsbo allvarligt velat fästa min och mina regeringskamraters uppmärksamhet på önskvärldheten av att man får en stimulansprissättning på vårvete. Jag kan inte gärna föregripa diskussionen genom att gå in på något utförligare svaromål, eftersom hela frågan om jordbrukets prissättning för nästa produktionsår just nu är föremål för regeringens överläggning. Jag kan dock säga, att alla de argument, som herr Vigelsbo här anförde, samt åtskilliga fler argument ventilerats i statsrådsberedningen och tagits såsom skäl för önskvärldheten av att stimulera vårveteodlingen i år. Jag tror också jag kan säga, att regeringen är beredd att beakta dessa skäl, och jag

Svar på interpellation. (Forts.)

vågar säga, att herr Vigelsbo inte behöver vara ängslig för tidtabellen. Det kommer ett besked om saken i så god tid, att inga värden komma att äventyras.

Däremot kan jag inte gå herr Vigelsbo till mötes, när han förslagsvis annonserar ett pris av 35 kr. per deciton. Det var kanske inte heller så allvarligt menat utan får väl tagas mera som ett diskussionsinlägg bland de många andra i denna jordbrukspolitiska prissättningsdebatt. Jag inskränker mig till den lilla kommentaren, att det är ett bud, som med hundra procent överstiger vad herr Vigelsbos egna meningsfränder i jordbrukets ekonomiska och fackliga organisationer vågat sig på i förspelet till den prissättning, som vi nu skola diskutera. Jag tror emellertid, att vi skola klara vårvetets prissättning så att även herr Vigelsbo blir belåten, även om det inte kommer att röra sig om några 35 öre per kg.

Herr Werner: Herr talman! Anledningen till att jag begärt ordet är en skrivelse, som jag under dagen erhållit från en jordbrukare i Värmland. Han påtalar där den brist i tillgången på kvävegödselmedel för vårsådden, som även påtalats i dagens interpellationsdebatt. Han är själv innehavare av en gård med omkring 80 tunnland odlad jord och har i kvävetilldelning för vårsådden erhållit endast 150 kg. I en framställning till kristidsstyrelsen i länet har han begärt ytterligare tilldelning, men fått följande svar: »Med anledning av Eder framställning härstädes om inköpsbevis för 3 500 kg kalkkväve eller norgesalpeter till årets vårsädd får kristidsstyrelsen meddela, att styrelsen för närvarande icke har någon extra tilldelning av kvävegödselmedel att lämna. Styrelsen är väl medveten om Edert behov av kvävegödselmedel men måste med hänsyn till ovan relaterade förhållanden avslå Eder framställning.»

Detta visar att det här föreligger ett bristläge, som är mycket allvarligt med hänsyn till vårt försörjningsläge på brödsädesfronten. Det kanske är allbekant, att vi genom föregående hösts otjänliga väderlek fått en minskning i höstsädesarealen på 60 till 70 000 hektar. I stället för de 300 000 till 400 000 ton brödsäd vi bruka ha i lager, äro våra lager nu tömda. Möjligheterna att köpa brödsäd från utlandet äro av känd anledning kanske alldeles obefintliga. Jag vågar inte svara för sanningsenligheten i uppgiften men under de senaste dagarna har jag hört, att om vete överhuvud taget skulle kunna köpas, så skulle det kosta cirka 70 kronor per deciton, fritt i hamn. Jag har fått uppgiften av en mycket tillförlitlig person här i kammaren, en person som inte tillhör mitt eget parti utan regeringspartiet. Jag menar, att när vi här tyckas arbeta med ett mycket bekymmersamt försörjningsläge — på alla områden är det brist, på bränsle, på arbetskraft och på brödsäd — så är det nödvändigt, att man från statsmakternas sida vidtager åtgärder för att om möjligt trygga landets vitala behov av försörjningsprodukter.

Jag skulle kanske tillägga, att bristen på kvävegödselmedel inom landet skulle ha kunnat avhjälpas. Jag erinrar om att undertecknad under kriget två gånger avgav utförliga motioner om utbyggnad av kväveindustrien — till och med under statens medverkan — för att förse jordbruket med denna utomordentligt viktiga produktionsfaktor. Jag vill inte skjuta skulden på regeringen, ty det var ju riksdagen, som bägge gångerna avlog motionen — möjligen av bland annat utrikespolitiska skäl. Man kom kanske till det resultatet, att framställningen möjligen bidrog till en snabbare utbyggnad av porjuskraften, men jag beklagar att denna som det visat sig framsynta framställning inte kunde vinna beaktande. Jag tror att det är onödigt, att vi här i landet dragas med en brist, som skulle kunna avhjälpas, när vi ha så pass rikliga möjligheter att fylla detta behov inom landet.

Svar på interpellation. (Forts.)

Slutligen vill jag uttrycka den förhoppningen, att regeringen beaktar försörjningsläget när det gäller brödsäden och att de åtgärder som övervägas inte dröja allt för länge, ty den tid närmar sig, då jordbrukarna måste veta, om denna i och för sig oekonomiska odling av vårvete kan erhålla ekonomiska förutsättningar eller inte.

Herr **Andersson** i Dunker: Herr talman! Jag vill liksom herr Vigelsbo och herr Werner starkt understryka angelägenheten av att det blir ett mycket snabbt besked om priserna. Man kan inte vänta till den dag man skall så, ty som alla jordbrukare veta är det en rätt lång förberedelsetid. Man skall anskaffa utsäde och göra i ordning och beta det. Har man väl kommit så långt att man betat utsädet, då övergår man inte gärna till annat utsäde och kasserar det, som man gjort i ordning, ty då man väl betat det är det inte användbart ens till foder. Jag skulle därför tro, att skall det bli någon utökad vårveteodling här i Mellansverige, så behöver besked komma om två eller tre dagar. Kommer det något nämnvärt senare, är det för sent.

Jag vill också kraftigt understryka, att om man vill vinna något nämnvärt resultat i fråga om ökad odling, så måste det bli ett verkligt stimulanspris. Vi ha så många bittra erfarenheter och besvikelser i fråga om vårveteodlingen, framför allt då i Mellansverige, så det vill till att förmå många jordbrukare att på nytt påtaga sig de risker och förluster, som vårveteodlingen medför. Jag menar att det vore rimligt, att staten påtager sig en viss del av denna risk, och inte lägger risken av en ofta inträffad förlust enbart på den enskilde jordbrukaren. Alla veta vi ju att blir det ett gott resultat av skörden, så är ju staten genast framme och tar sin ganska goda andel av vinsten.

Jag vill därför hemställa till herr statsrådet, att han gör vad som är möjligt för att snarast — jag skulle vilja säga inom två eller tre dagar — komma med besked och att han då beaktar att det bör vara ett verkligt stimulanspris, om man skall få fram en nämnvärt utvidgad vårveteodling. Så som våra höstvetefält se ut här i Mellansverige är det all anledning frukta, att höstvetet kommer att ge en så pass dålig skörd, att vad vi kunna få i fråga om vårvete är synnerligen välbehövligt.

Herr **Vigelsbo**: Herr talman! Herr statsrådet Sträng missuppfattade mig, ty det var egentligen inte priset jag frågade efter, om jag sår vårvete och korn tillsammans. Jag utgår från, att jag skall få minst det pris, som kornet betingar. Med hänsyn till den ringa tillgången på vårveteutsäde undrade jag emellertid, om det skulle kunna tänkas bli någon spärr, så att vårvete inte fick användas i en sådan blandning vid såddens verkställande. Det var den saken jag funderade på.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid till utrikesutskottet propositionen, nr 214, angående godkännande av en mellan Sverige och Danmark träffad överenskommelse rörande det svensk-danska varuutbytet; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 215, angående anslag till avsättning till försäkringsinspektionens fond;
nr 216, angående anslag till kostnader för ritningar m. m. till en ny statsisbrytare; och

nr 218, angående bidrag till vissa erkända alkoholistanstalter för täckande av förluster under åren 1940—1945.

§ 6.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den på bordet liggande motionen nr 399 av herr *Karlsson* i Grängesberg *m. fl.*

§ 7.

Föredrogs herr *Svenssons* i Vä vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående ändrade grunder för uppskattning av skador och intrång, som förorsakats genom framdragande av elektriska kraftledningar genom skogsmark.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Föredrogs herr *Nilsons* i Spånstad vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående direktiven för beviljande av tertiärlån och bostadsanskaffningslån på landsbygden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Föredrogs den av herr *Hansson* i Skediga vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet Mossberg angående tillgodoseende av behovet av arrestlokaler på landsbygden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 212 och 220 måtte uppföras sist å föredragningslistan för nästkommande sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

§ 11.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Nilsson* i Varuträsk och fru *Ericsson* i Luleå, nr 400, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, angående bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor *m. m.*; och

fru *Västberg m. fl.*, nr 401, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 206, med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461).

Dessa motioner bordlades.

§ 12.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation.

Fru **Västberg**, som yttrade: Herr talman! Frågan om ökad rekrytering av kvinnlig arbetskraft på arbetsmarknaden är ett stort och svårt problem. Som en betydande reserv räknar man med de icke yrkesarbetande, gifta kvinnorna. Rekryteringen därifrån försvåras emellertid i hög grad av den ökade bristen på hemhjälp. Många redan yrkesarbetande gifta kvinnor nödgas också klara sig utan främmande arbetskraft i hemmet. Detta innebär att husmödrarna alltför ofta måste påtaga sig en för tung arbetsbörd. Läkare ha också redan varnat för de hälsovådliga följderna (speciellt för mödrarna) av detta kvinnornas dubbelarbete. Den alltför betungande arbetsbördan innebär även ett hot mot barnen och mot trivseln i familjen. Ingen kan gärna bestrida att vi här möta ett viktigt socialt problem, som kräver samhällets medverkan för sin rationella lösning.

Den ena metoden att åstadkomma en lättnad i den yrkesarbetande, gifta kvinnans dubbla arbetsbörd är att förenkla hemarbetet på olika sätt. Efter vilka linjer detta bäst kan ske är föremål för olika undersökningar, och den frågan kan här förbigås. Detta gäller även i fråga om ökad social service i form av daghem och liknande anordningar för yrkesarbetande kvinnor med barn.

Den andra metoden är att skapa tillräckligt många kollektivhus för i främsta rummet barnfamiljer. Kollektivhuset skulle inrymma, förutom lämpliga bostadsrum för olika behov, restaurang och barnkrubba samt bjuda möjlighet till städ- och tvätthjälp etc. Genom kollektivhusets organisation avlyftes en del av arbetsbördan från husmodern och familjen. Samtidigt åstadkommes en mera rationell användning av arbetskraft för hemmets skötsel.

Idén om kollektivhus är ännu ganska oprövad här i landet och har många fördomar att övervinna hos allmänheten. Det är dock betecknande att just de, som varit i tillfälle att pröva kollektivhuset, synas vara mycket belåtna med det samma. Intresset hos allmänheten tycks också vara i stigande, att döma av den växande köbildningen för att komma in i ett kollektivhus. Ätminstone gäller detta för Stockholm. Däremot kan nog inte bestridas att kostnaderna i kollektivhuset ännu ställa sig alltför höga för att familjer med relativt små inkomster i allmänhet skola kunna utnyttja denna nya bostadsform. Det är ju också för att stimulera en både snabbare och mera rationell lösning samt för att åstadkomma ett förbilligande av kostnaderna, som samhällets medverkan är önskvärd.

För att tillgodose skiftande behov på området kunna olika typer av kollektivhus tänkas, exempelvis kollektivhus för barnfamiljer (även ogifta mödrar), kollektivhus för barnlösa familjer samt kollektivhus för ensamstående, både äldre och yngre. De olika hustyperna skulle då lämpligen förläggas till samma bostadsområde, så att de kollektiva anordningarna kunna utnyttjas gemensamt i förbilligande syfte. Restaurangen bör kunna betjäna gästerna såväl genom servering på stället som genom avhämtning av färdiglagad och förberedd mat. Läget bör också vara sådant, att hyresgäster i närliggande hus kunna utnyttja restaurangen och kostnaderna därmed nedbringas.

Det synes önskvärt att en officiell undersökning snarast möjligt kommer till stånd, så att det blir klarlagt på vilket sätt tillkomsten av kollektivhus bäst främjas genom statsmakternas ingripande. Denna undersökning bör taga sikte på vilka typer av kollektivhus (i fråga om storlek och service), som ställa sig billigast och effektivast i uppförande och drift, om i nuvarande knapphetsläge vid fastställande av byggnadskvot visst antal bostadsägenheter kan föreskrivas i kollektivhus, och om det kan anses att det allmänna bör lämna ekonomiskt stöd i någon form, i syfte att nedbringa hyreskostnaderna i ett kollektivhus.

Med stöd av anförda synpunkter ber jag att till herr statsrådet Mossberg få rikta följande interpellation:

Interpellation. (Forts.)

Har statsrådet sin uppmärksamhet fäst på här ifrågavarande aktuella arbetsmarknads- och socialproblem, och, om så är, kan man förvänta att statsrådet ämnar vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en snabb och rationell lösning av problemet?

Denna anhållan bordlades.

§ 13.

Interpellation. Ordet lämnades på begäran till

Fru **Möller**, som anförde: Herr talman! Enligt kungl. kungörelsen av den 15 juni 1945 med föreskrifter i anledning av utlänningslagen § 52 föreligger skyldighet för den, som utan att driva rörelse enligt hotellstadgan mot eller utan vederlag upplåter bostad åt utlänningspersoner, att inom 24 timmar till polismyndigheten i orten skriftligen anmäla vederbörandes ankomst och avflyttning. För försummelse häremot straffas enligt utlänningslagens § 39 med dagsböter.

Denna bestämmelse, som särskilt under krigsåren otvivelaktigt haft sin stora betydelse när det gällt att underlätta de utlänningsövervakande organens arbete, torde i princip fortfarande vara svårumbärlig. Det får emellertid inte förbises, att anmälningsplikten med det korta tidsvarsel bestämmelserna stipulerade och de onyanserade påföljdsbestämmelserna utgöra ett irritationsmoment. som alltmer aktualiserats genom kvarstannande flyktingars inlemmande i den öppna arbetsmarknaden och en ökande turistfrekvens. Man frågar sig om icke en begränsad uppmjukning av bestämmelserna kunde vara på sin plats. Så finnas t. ex. i landet ett ganska stort antal nordiska medborgare, vilka varit bosatta här fem—tio år och längre utan att ha blivit svenska medborgare. Dessa utlänningspersoner, som äro såväl kyrko- som mantalsskrivna här och dessutom hos respektive arbetsgivare upptagna som skattebetalare, stå fortfarande under utlänningslagens bestämmelser. De torde dessutom vara underkastade samma bestämmelser som svenska medborgare när det gäller personlig flyttningsanmälan till folkbokföringen, även vid flyttning inom ort. Det bör påpekas, att nordiska medborgare i viktiga avseenden, t. ex. beträffande viseringstvång och arbetstillstånd, genom speciella bestämmelser satts i särställning. Dessutom pågå som bekant förberedande arbeten för tillskapandet av en gemensam nordisk medborgarrätt. En provisorisk uppmjukning av bestämmelserna om flyttningsanmälan torde därför beträffande vissa nordiska medborgare redan nu kunna göras, i avvaktan på fastare reglering.

Även om flyttning sker inom blott ett litet samhälle och vederbörande bott åratals inom detta, har det i Södermanland nyligen mer än en gång hänt att hyresvärdens glömska att anmäla avflyttningen föranlett stämning. Allmänheten har svårt att inse, att föreskrifterna numera behöva vara så stränga när det gäller nordiska medborgare, allra minst om hela befolkningen i orten känner dem.

På grund av vad sålunda anförts får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Mossberg få framställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att vidtaga några lättnader i bestämmelserna om anmälan jämlikt utlänningskungörelsen § 52, då det rör sig om här i landet boende nordiska medborgare?

Denna anhållan bordlades.

§ 14.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 16 april 1947.

Bifölls en av stenografen hos kammaren, fil. kand., aktuarien E. P. Einar Bergendal skriftligen gjord anhållan om ledighet på grund av sjukdom från stenografbefattningen under tiden från och med den 16 innevarande månad till och med den 31 maj; och förordnades till stenograf under nämnda tid kanslisten hos kammaren fil. stud. Göran Ohlin och till kanslist i hans ställe tf. andre kanslisekreteraren jur. kand. Bengt C. A. Ericsson.

In fidem
Gunnar Britth.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes:

utrikesutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsprotokoll till de mellan Sverige och Italien den 24 november 1945 träffade handels- och betalningsöverenskommelserna; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ratificering av ändringar i stadgan för Internationella arbetsorganisationen m. m.;

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckt motion om statens övertagande av en del av de politiska partiernas kostnader för riksdagsmannaval m. m.; och

nr 14, i anledning av väckta motioner om utredning rörande den organisatoriska regleringen av de kyrkliga primärkommunerna i Stockholm;

statsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa investeringar i statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1947/48;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa investeringar i postverkets fond för budgetåret 1947/48 m. m.;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa äldre anslag;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till avtal mellan staten, å ena sidan, samt Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till svenska lastbilaktiebolaget m. m.;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av viss vattenrätt i Ume älv m. m.;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående överskridande av anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. under karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader från anslaget till oförutsedda utgifter;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av vissa till församlingskyrkor utgående ersättningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 till vissa om- och nybyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från skyldighet att erlagga överuttagningsavgift för gas;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående anslag till arbetsrådet för budgetåret 1947/48;

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till C. H. Magnusson m. fl. i anledning av olycksfall i arbete;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Halmstad—Bolmens m. fl. järnvägar;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning stående fastigheter vid Falsterbokanalén; och

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående redovisning av vissa kronan tillhöriga markområden i Stockholm m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsfonder jämte i ämnet väckta motioner;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m.;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning rörande inköp av nya maskiner för riksbankens sedeltryckeri m. m.;

nr 26, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 27, i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 28, i anledning av väckt motion om pension åt f. d. lokmästaren vid Varberg—Åtrans järnväg A. Larsson; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

ställning om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt jämte en i ämnet väckt motion.

första lagutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot politiska uniformer;

nr 24, i anledning av väckt motion angående viss ändring av gällande lagstiftning rörande vårdnadsbefogenheten i fråga om barn i och utom äktenskap; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 57 och 64 §§ lagen den 28 maj 1886 (nr 46) angående stenkolsfyndigheter m. m.

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., dels ock en i ämnet väckt motion; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverkningsskyldighet;

jordbruksutskottets utlåtanden;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47, såvitt angår jordbruksärenden;

nr 21, i anledning av väckta motioner om inrättande av vägombudsstämma inom varje vägnämndsområde;

nr 22, i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna i lagen om rätt till jakt m. m.;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fiskprisreglering samt främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av oljeväxt- samt lin- och hampodlingen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till täckdiktningförsök m. m.; och

nr 29, i anledning av väckt motion om vissa ändringar i grunderna för beviljande av bidrag till anläggning av vatten- och avloppsledningar m. m.;

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, över motion angående fördelningen av byggnadstillstånd i fråga om bostadsbyggande och industriell anläggningsverksamhet; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om en utredning angående järnvägsnämnder;

nr 8, i anledning av väckt motion om åtgärder för vidgat nordiskt samarbete på utredningsväsendets och den offentliga förvaltningens område; och

nr 9, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om statens övertagande av sjöfartsanstalterna å sjön Vänern.

§ 16.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för de två departement, vari socialdepartementet föreslås uppdelat, m. m.;

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom;

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för sysslomannen vid Sundby sjukhus A. Nordfeldt från viss skadeståndsskyldighet till kronan; och

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

från första lagutskottet:

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av äldre rättegångsbalken å rättegången vid krigsdomstol m. m.; och

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 845) om vissa inskränkningar i rätten att driva försäkringsrörelse;

från andra lagutskottet:

nr 107, i anledning av väckta motioner om laglig reglering av arbetstiden i flottningsarbete; och

nr 108, i anledning av väckt motion om revision av förordningen om yrkesmässig automobiltrafik i syfte att åstadkomma ett rationellare ordnande av godstransporterna på landsbygden; samt

från jordbruksutskottet:

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.; och

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att iordningställa vissa åbolägenheter.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Herr talmannen meddelade, att herr Pehrsson-Bramstorp, som vid kammarens sammanträde den 10 innevarande april beviljats ledighet från riksdagsgörömlen till och med den 30 april, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.48 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 22 april.

Kl. 2 em.

§ 1.

Herr **talmannen** öppnade sammanträdet med följande ord:

Efter kammarens senaste sammanträde har meddelande ingått, att konung Christian av Danmark avlidit. Genom hans bortgång har vårt danska broderfolk lidit en svår förlust. Hans vilja och förmåga att ena och samla Danmarks folk har särskilt starkt framträtt under de hårda prövningar, Danmark nyligen måst genomlida.

Å andra kammarens vägnar ber jag att få betyga Danmarks konungahus och folk vår uppriktiga medkänsla i landssorgen efter den vördade och avhållne monarken. Samtidigt vill jag uttrycka vårt deltagande i den sorg, som även drabbat vårt eget konungahus, nära befryndat med den danska konungafamiljen.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2.

Justerades protokollen för den 15 och den 16 innevarande april.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman *Nils Odhe* på grund av akut luftrörskatarr med feber är oförmögen deltaga i riksdagsarbetet tills vidare t. o. m. den 26 april intyggas härmed.

Lidköping den 18 april 1947.

Uno Lundberg,
leg. läk.

Kammaren beviljade herr Odhe ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 18 till och med den 26 innevarande april.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionen nr 400 av herr *Nilsson* i Varuträsk och fru *Ericsson* i Luleå; samt

till behandling av lagutskottet motionen nr 401 av fru *Västberg m. fl.*

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter utrikesutskottets utlåtanden nr 4 och 5, konstitutionsutskottets utlåtanden nr 13 och 14, statsutskottets utlåtanden nr 6 och 52—73, bevillningsutskottets betänkanden nr 26—28, bankoutskottets ut-

låtanden nr 25—28 och 31, första lagutskottets utlåtanden nr 23, 24 och 26, andra lagutskottets utlåtanden nr 21 och 22, jordbruksutskottets utlåtanden nr 20—22, 25 och 26 samt 28 och 29, andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 7—9.

§ 6.

Föredrogs den av fru *Västberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet Mossberg angående åstadkommande av lättnader i den yrkesarbetande gifta kvinnans arbetsbörd.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av fru *Möller* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet Mossberg angående beredande av vissa lättnader för i Sverige boende medborgare från de nordiska grannländerna i fråga om den för utlänningar föreskrivna anmälningsskyldigheten.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 221, angående pension åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän m. fl.;
nr 223, angående tjänstepensionsunderlag för vissa befattningshavare vid polisväsendet;

nr 224, med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol, m. m.;

nr 225, angående förbättrad lönestatistik; och

nr 226, angående Sveriges anslutning till världshälsovårdsorganisationen.

Dessa propositioner bordlades.

§ 9.

Föredrogs för remiss till utskott i ett sammanhang Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner;

nr 212, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

nr 220, med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m.

Därvid yttrade:

Herr *Skoglund* i Doverstorp: Herr talman! Det är väl knappast någon som väntat annat än att när det stora skatteförslaget remitterades till utskottet riksdagen och dess olika meningsriktningar skulle ha ett ord att säga på vägen. Jag skall för min del söka bli så kortfattad som möjligt, det torde bli anledning återkomma till denna fråga när utskottet är färdigt med sitt arbete. Den ringa tid som stått till förfogande för riksdagsledamöterna att läsa propositionen begränsar också möjligheten till någon större detaljgranskning.

Jag vill först fastslå, så att det inte blir någon oklarhet på den punkten, att högern är fullt enig med regeringen därom att en skattesänkning bör genomföras. Ja, jag kan utan överdrift påstå att vi voro talesmän för en skatte-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

sänkning långt innan finansminister Wigforss ville lyssna till ett sådant krav. Våra försök att övertyga finansministern, att skatterna inte alltid bara måste höjas utan att det också fanns en annan utväg, har nog inte alltid mottagits utan reservation. Den höjning av de skattefria avdragen som nu föreslås och den skattelindring, vilken skall komma stora befolkningsgrupper till godo, är för övrigt i stort sett intet annat än en nödvändig anpassning till ett förändrat penningvärde. Skiljaktigheten mellan oss och finansministern består i att vi för vår del anse det både rimligt och riktigt, efter alla de försäkringar som gjorts när olika skattehöjningar kommit till, att så snart vi återvänt till mera normala tider skatten skulle sänkas och att denna sänkning då också måtte komma alla skattebetalare till godo. Därmed vare ingalunda sagt att skattelindringen behövde bli procentuellt lika för samtliga inkomstgrupper.

Jag tillåter mig göra ett litet utdrag ur vad som förekommit vid de olika skattehöjningarna, så att vi kunna erinra oss hur de tillgått. Under den ekonomiska krisen i början av 1930-talet infördes en extra inkomst- och förmögenhetsskatt för personer med över 6 000 kronors inkomst. I propositionen framhöll dåvarande finansminister Hamrin, att skatten avsåges vara endast av tillfällig natur, vilket ytterligare underströks av bevillningsutskottet. Vid 1933 års riksdag höjde finansminister Wigforss procenttalet för den ordinarie skatten till 165, varjämte den extra inkomst- och förmögenhetsskatten bibehölls. Därjämte höjdes arvslotsbeskattningen med omkring 50 procent. Vid 1934 års riksdag bibehölls alltjämt den såsom tillfällig införda inkomst- och förmögenhetsskatten, och samtidigt infördes en särskild skatt på förmögenheter över 50 000 kronor. Finansminister Wigforss framhöll i propositionen att det även nu var fråga om en beskattning av tillfällig natur, vilket också bevillningsutskottet då underströk.

Mot slutet av 1936 års riksdag framlade finansministern ett förslag om kraftiga skattehöjningar för försvarsreformens finansiering. Riksdagen beslöt en höjning av den extra inkomst- och förmögenhetsskatten med mer än det dubbla, eller från 10 till 23 miljoner. Utskottet underströk att denna skattehöjning var att betrakta såsom en extraordinär åtgärd. Vid 1938 års riksdag genomfördes ytterligare skattesärpningar. Procenttalet för den ordinarie inkomst- och förmögenhetsbeskattningen höjdes från 170 till 180, den särskilda förmögenhetsskatten fördubblades. Utskottet underströk även denna gång höjningens karaktär av engångsåtgärd. Efter världskrigets utbrott framlade finansministern i november 1939 förslag om en ny inkomst- och förmögenhetsskatt, benämnd värnsskatt. I propositionen framhölls att man inte torde våga betrakta värnsskatten som helt tillfällig under annan förutsättning än en snabb avveckling av den pågående krisen. 1942 skärptes skalan för värnsskatten ytterligare.

Jag har gjort denna uppräknings för att erinra kammarens ledamöter om hurudan utvecklingen varit. Är det då så märkvärdigt om skattedragarna anse, att den där utvecklingen någon gång bör avbrytas, och att även de som stå en bit upp på inkomstskalan anse, att de åtminstone böra veta att man inte skall gå längre? Propositionen, som vi i dag remitterat till bevillningsutskottet, går en motsatt väg och höjer skatten för vissa skattedragare. Det ligger ingenting överraskande i detta efter alla uttalanden som gjorts, bl. a. av finansministern i debatter, som han deltagit i.

Det första och alltjämt bestående intryck jag fått vid en — det erkänner jag — något forcerad läsning av propositionen är att finansministern konsekvent handskats med utgifts- och inkomstberäkningar på sådant sätt, att slutresultatet skulle bevisa nödvändigheten av den ökade beskattning som han förefaller så energiskt eftersträva, trots att han vet att oppositionen har en annan

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

mening. Ja, jag skulle våga säga att det förefaller som om detta faktiskt är den ledande tanke som går igenom flera av departementschefens uttalanden och som vittna om hur angelägen han är att driva sin vilja igenom på den punkten. Jag tror inte att det resonemang finansministern för i fråga om utgifts- och inkomstförhållandena är alldeles ostridigt. Och jag vädjar till bevillningsutskottet, som ju förfogar över nödig expertis, att företa en ytterligare prövning och beräkning för att se, om utskottet kommer till samma slutsats som finansministern. Detta innebär inte någon anklagelse mot finansministern; han brukar själv vara så ärlig att han talar om att de antaganden han gjort visat sig slå fel på några hundratal miljoner kronor. Det torde inte vara för optimistiskt att räkna med både ökade statsinkomster — inkomsterna i pengar öka kanske snabbare än riksräkenskapsverket vägar tro — och om viljan finnes, också med möjligheten att begränsa vissa kristidsutgifter.

Finansministern säger på s. 114 i propositionen, att han förutsätter att strängare krav tillämpas i fråga om budgetens balansering än han ansåg nödvändigt i den finansieringsplan, vilken framlades på våren 1946. Jag erinrar mig mycket väl resonemanget om att vissa utgifter skulle ligga utanför en balanserad budget, men jag måste på samma gång medge att jag i dag inte kommer ihåg vilken storleksordning det rörde sig om, och detta framgår inte heller av uttalanden i propositionen. Jag kan alltså för ögonblicket inte avgöra vad finansministerns till synes ändrade inställning betyder i pengar. Finansministern har gjort vissa ändringar jämfört med skatteberedningens majoritets förslag, ändringar som det är all anledning att observera. Den kritik som förslaget varit utsatt för torde alltså inte ha varit alldeles utan betydelse. De ändringar som man givetvis observerat äro höjningen av det skattefria förmögenhetsbeloppet till 30 000 kronor och den ändrade uttagningsprocenten för kvarlåtenskapsskatten.

Bedömt emot den överväldigande kritik av skatteförhöjningarna som framkommit i remissvaren måste jag dock säga att regeringen agerar ståndaktigt tennsoldat. Jag vill hoppas att riksdagen har mera sinne för folkstyrelsens förpliktelser än regeringen synes ha och alltså tar mera hänsyn till ansvariga myndigheters och institutioners yttranden än Kungl. Maj:t tydligen har gjort. Bevillningsutskottet har här möjlighet att beakta även andra meningsyttringars synpunkter, något som jag tillåter mig säga att regeringen har uraktlåtit.

Ett skulle jag vilja gratulera finansministern till, och det är vad jag vid denna rätt snabba genomläsning funnit, nämligen att han inte i sina yttranden i propositionen förfallit till sådana vidunderliga uttalanden som han tidigare tillsammans med majoriteten i skatteberedningen tillåtit sig. Vi finna t. ex. inte i propositionen något sådant som att den som spar därmed skulle ådra sig en skuld till staten. Inte heller skymta sådana verklighetsfrämmande uttalanden som finansministern enligt stenografiskt upptagna referat synes ha gjort vid en del debatter ute i landet. Kvarlåtenskapsskatten betraktas av mycket stora medborgargrupper som en felaktig och till sina verkningar direkt skadlig skatteform. Många ha trott och t. o. m. försäkrat att regeringen vid utarbetandet av sin proposition skulle ställa denna skatteform åt sidan. Det hade säkerligen ur flera synpunkter varit riktigt om så skett, om dagens maktägare kunnat övervinna sig själva och visa denna hänsyn till minoritetsgruppen.

Vad bolagsskattens skärning beträffar torde denna i åtskilliga fall leda till just sådana resultat som herr Strand i första kammaren erinrade om redan föregående år när vi debatterade denna fråga, nämligen att det lätt blir en omflyttning av utgifterna ifrån bolagen till konsumenterna, d. v. s. att en avsevärt skärpt bolagsbeskattning i det långa loppet helt enkelt blir en ny form av omsättningsskatt.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Jag skall inte i dag mera ingående diskutera vare sig höjningen av inkomstbeskattningen för de stora inkomsttagarna eller den utformning förmögenhets-skatten fått. Jag är emellertid övertygad om att den medför icke önskvärda verkningar både när det gäller att åstadkomma en förbättrad produktivitet inom näringslivet och att främja viljan att spara. Jag tror inte heller att den i inflationstider leder till sådana resultat som man vill nå, nämligen — enligt det uttryck som man på senare tid har myntat — att uppskjuta inköpet av varor.

Det framlagda skatteförslaget kan i vissa hänseenden snarare betraktas som direkt inflationsfrämjande. Jag vet att regeringen har tagit sin ståndpunkt, och jag vet att finansministern är fastlåst vid sin åsikt. Jag beklagar mycket om det kommer att visa sig, att även riksdagen frånsagt sig rätten att fördomsfritt pröva de uppslag, som säkerligen komma fram under skatteförslagets fortsatta behandling. Jag vill hoppas att när ärendet kommer tillbaka ifrån bevillningsutskottet man har funnit anledning att göra ändringar, som komma att göra detta förslag bättre.

Herr Ohlin: Herr talman! Man skulle mycket väl kunnat säga att det för riksdagen föreligger två skatteförslag och inte ett. Det ena är ett förslag om sänkning av skatten för skattebetalarnas stora flertal. Detta är, som herr Skoglund nyss påpekade, ett resultat av att finansministern och regeringen övervunnit sina tidigare betänkligheter mot att beträda denna skattesänkingsväg. Jag skall inte ta upp tiden med att citera vad finansministern och andra uttalat 1944 eller så sent som 1945, ty jag har citerat det tidigare i kammaren, varför finansministern säkerligen är väl medveten om vilka tvivel han då uttryckte rörande möjligheten att åstadkomma några skattesänkningar. Jag konstaterar med glädje att finansministern nu kommit över på den ståndpunkt, som från vårt håll har förfäktats med bestämdhet ända sedan 1944, då vi på dåvarande statsminister Per Albin Hanssons uttalanden och finansministerns yttranden, att de sociala reformerna krävde stora utgifter, svarade, att vi tro det blir möjligt både med reformer och skattesänkningar.

Vid sidan om detta skattesänkingsförslag presenterar emellertid finansministern ett förslag om höjning av vissa skatter och införandet av en helt ny skatt, som ju innebär en höjning av arvsbeskattningen. Detta förslag står, så vitt jag kan förstå, för socialdemokratiens eller skall jag säga de socialistiska partiernas räkning. Det mest iögonenfallande i denna proposition på 440 sidor, varmed finansministern skulle motivera sina förslag, är ju, att han icke presenterar någon motivering för att dessa skattehöjningar skulle vara nödvändiga. Han har, vilket jag måste beklaga, inte sett sig i stånd att göra något budgetutkast för 1947/48, men han framlägger en hel del siffror och förklarar att han förutsätter ett överskott på ungefär 150 miljoner kronor. Detta innebär att även om finansministern underlät att genomföra dessa höjningar, skulle det bli ett överskott i budgeten på ungefär ett 50-tal miljoner kronor, eftersom det endast är ett halvt år som dessa skatter skulle vara i kraft, eller i varje fall en balans, beroende på vilken tidpunkt man där väljer.

Jag måste då konstatera att vad budgeten för nästa år beträffar äro dessa skattehöjningar ur statsfinansiell synpunkt onödiga. Om man då gemäler: ja, men det kan ju vara bra att ha ett överskott i budgeten av hänsyn till kampen mot inflationen, så skulle jag vilja säga att det är ganska uppenbart att ett överskott i budgeten verkar bromsande på inflationen endast om det minskar efterfrågan på varor, ökar sparatet. Men *dessa* skattehöjningar komma att verka i motsatt riktning, de komma icke att öka sparatet, utan konsumtionen. Vill man motverka inflation skall man alltså underlåta att göra dessa skatte-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
höjningar! Och den uppfattningen kanske man kan läsa mellan raderna att finansministern delar, ty han hänvisar till nästkommande budgetår 1948/49.

Jag vill i det sammanhanget erinra om att finansministern i fjol mycket bestämt hävdade, att redan för budgetåret 1947/48 skulle det vara nödvändigt att införa dessa nya skatter för att få budgeten att gå ihop. Detta har nu visat sig vara ett misstag. Inkomsterna ha blivit väsenligt mycket större än vad finansministern då räknade med — alldeles som från oppositionshåll förutsågs. Men man måste fråga, hur det än förhåller sig därmed: varför skall man besluta skattehöjningar i förväg? Även från den synpunkt som regeringen anlägger skulle det vara naturligt, om skattehöjningar inte behövas — ty nästa budgetår kan man i stort sett få balans utan dem — att uppskjuta dessa skattehöjningar till följande år för att se om finansministern då får rätt i sina profetior, att vid den tiden komma pengarna att behövas. När man inom regeringen inte velat dra en så naturlig slutsats utan i stället säger: nej, vi vilja höja dessa skatter redan nu, även om det inte behövs, så kan man ju inte värja sig för slutsatsen att denna skattehöjning i viss mån är ett självändamål.

I den skattediskussion som pågått under de senaste månaderna och som finansministern utförligt polemiserat emot i propositionen — inom parentes gör han understundom saken ganska lätt för sig genom att vända sig till en sådan där obestämd motståndare, som kan karakteriseras på det sätt som ger största effekt åt finansministerns egna argument — i denna diskussion har finansministern uppträtt såsom en modern Robin Hood, som tar från de rika och ger till de fattiga, då han säger att det är klart att gör man så och så måste de fattiga få det bättre. Såvitt jag kunnat förstå, har han i diskussionen före propositionens framläggande betraktat frågan helt och hållet som ett fördelningsproblem. Jag är glad åt att han i propositionen äntligen övergivit denna ståndpunkt. Han har av remissyttrandena tvingats in på en ganska ingående diskussion om de samhällsekonomiska verkningarna, frågan, huruvida icke den kaka vi ha att dela kommer att till sin storlek påverkas av den ekonomiska politik som genomföres. Det är nämligen uppenbart, att om utvecklingstakten för vårt näringsliv bleve långsammare, skulle den av finansministern föreslagna skattepolitiken bli till skada för de breda lagren, även om han finge rätt i att skatterna kunde sänkas för deras del mer än som bleve möjligt med en annan skattepolitik. Om skatteunderlaget påverkas ogynnsamt genom denna politik kommer man rätt snart i det läget, att man icke får in större intäkter till statskassan genom de höjda skattesatserna, och man får då icke något överskott att fördela och kan icke ge någon kompensation för den lägre löne- och inkomstnivå, som en långsammare höjning av inkomstnivån skulle innebära. För mig personligen står det klart, att såväl arbetsvilja som sparvilja och företagsamhet och även andra faktorer komma att påverkas ogynnsamt, men jag skall icke i dag ta upp dessa spörsmål till närmare diskussion utan nöja mig med att komma med ett par observationer i förbigående.

Låt oss först se på arbetsviljan. Ju mera staten tar ut i skatt på inkomst eller på sparande eller på förmögenhet desto mindre lockande blir det väl i alla fall att göra extra ansträngningar för att skaffa sig en extra inkomst, en extra nettoersättning. Finansministern invänder däremot, att om man har fasta utgifter, tvingas man när man får högre skatter, att arbeta mer, för att kunna bibehålla denna standard. Kanske kan det i enstaka fall ligga något däri, men jag tror det vore oförsiktigt av finansministern att räkna med en verkan av denna art. Den av statsminister Erlander till skatteexpert utnämnde Kar de Mumma har redan hunnit förklara, att han icke kommer att öka antalet av sina mot regeringen kritiska artiklar från nuvarande fyra till sex per vecka, även om han får sina skatter höjda, och jag tror, att han icke är ensam om

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

sina vägran att öka sina arbetsprestationer, när det skall ske på finansministerns diktamen.

Finansministern går emellertid längre och säger, att det icke finns många, som ha möjlighet att minska sina arbetsprestationer. Han säger att »en företagsledare måste hålla sitt företag i gång, och en löntagare måste sköta sitt arbete efter de krav som ställas av hans arbetsgivare. Det eventuellt förmanliga resultatet av en högre arbetsintensitet är sällan något direkt eller påtagligt». Jag tror, att ett övervägande av detta för finansministerns ståndpunkt ganska karakteristiska yttrande skall för många människor ge vid handen, att detta är en underlig felsyn. Man kan ju t. ex. fråga finansministern, hur han bedömer ackordsprincipen såsom ett medel att öka arbetsintensiteten. Anser han även där, att det är endast i sällsynta undantagsfall som den med arbetsprestationen växande ersättningen har någon inverkan på arbetsprestationen? Det vore ganska intressant att höra vad finansministern anser på den punkten. Anser han det vara ett speciellt undantagsfall, som icke gäller köpmän och hantverkare? Skulle icke även dessa påverkas och stimuleras av behållen inkomst?

Uttalandet, att en företagare måste i alla fall hålla sitt företag i gång, så att det icke gör något, om han betalar mer eller mindre i skatt, förefaller mig vara ett mycket statiskt betraktelsesätt, som knappast till fullo beaktar en företagares olika möjligheter att utöka sitt företag och förbättra sin ställning.

Vad de föreslagna skattehöjningarnas inverkan på sparviljan beträffar är det ganska intressant, att finansministern i sitt resonemang nästan helt och hållet tar varje skatt för sig. Han underlåter att lägga ihop dem, när han bedömer verkningarna på sparlusten. Han bestrider emellertid, att den skatt som lägges på kapitalet eller sparandet motverkar sparandet mer än skatt på arbetsinkomsterna. Det är ett annat av dessa intressanta men förvånande yttranden, varpå denna proposition är ganska rik. Det är ju i alla fall så att en skatt som lägges direkt på sparandet eller kapitalet har mycket intimare samband med sparfunktionen än andra skatter. Jag måste erkänna, att det för mig står såsom en gåta, hur man kan bestrida detta intimare samband. Menar finansministern, att den omständigheten, att enligt detta förslag en del kapitalbildare skulle få betala 100 %, ja, ända upp till 125 % av räntan på kapitalökningen i skatt, icke skulle ha någon större inverkan på deras sparande? I fråga om arbetsinkomsterna erkänner finansministern, att om man tar ut 90 eller 100 % av inkomstökningen i skatt över en viss gräns minskar folk sina arbetsprestationer, och då får statskassan mindre inkomster vid högre skattesatser än vid lägre. Jag tillåter mig fråga: gäller icke detsamma i fråga om skatter som läggas på kapitalbildning och sparande? Varför skulle man där kunna ta ut 100 eller 125 % av räntan på kapitalökningen i samlad inkomst- och förmögenhetsskatt utan att denna skatt skulle behöva befaras medföra sådana skadliga verkningar? Jag skall förbigå problemet om inverkan på företagsamhet o. d. Jag måste beklaga, att finansministern träffar så få företagsledare, som kunna ge konkreta exempel på att det icke lönar sig. Jag vill på denna punkt bara sluta med en jämförelse med England, som finansministern tycker så mycket om att jämföra med. Hans sätt att tala bara om arvsbeskattningen utan att tala om den årliga förmögenhetsbeskattningen har blivit kritiserat så mycket, att jag icke behöver beröra det här. Jag vill bara göra den reflexionen om den allmänna jämförelsen mellan svenskt och engelskt näringsliv att själva grundtankegången är, att eftersom man i England har högre skatter kan väl ingen invända så mycket emot att vi höja våra skatter.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Jag läste nyligen en redogörelse för det engelska näringslivets utveckling under mellankrigsperioden. Det var icke närmast tal om skatterna, men där påpekade vederbörande, att när man reste omkring och såg på engelskt jordbruk mot slutet av 1930-talet fann man ett skrämmande stort antal jordbruk, som icke moderniserats och rationaliserats, och detsamma gällde även ett stort antal industriföretag av medelstorlek. Jag måste för min del bekräfta, att jag för min del har alldeles samma intryck. Jag brukade resa i England varje år under en rätt stor del av mellankrigsperioden och hade tillfälle att se mig omkring i ett flertal delar av detta land, och jag fick ett bestämt intryck — detsamma som nämnde observatör förmedlat — av att rationaliserings- och moderniseringsarbetet där gick långsammare än i Sverige. Är det alldeles säkert, att denna jordbrukarnas mindre förmåga att rationalisera sina jordbruk och familjeföretagens — dessa äro ju i England mycket talrika — mindre förmåga att rationalisera de medelstora industriföretagen, icke har något samband med den engelska skattelagstiftningen, som under 1930-talet var mycket hårdare än i vårt land? Man bör vara ganska säker på att det icke finns något samband mellan den långsammare utvecklingen i England än i Sverige och skattepolitiken, innan man hänvisar till det engelska exemplet, såsom motivering för att höja våra skatter, bland annat genom en mycket hög kvarlätenskapsskatt. Jag skulle välkomna, om finansministern ville göra en sådan jämförelse mellan utvecklingstakten i det svenska och engelska näringslivet under mellankrigsperioden och undersöka, om icke kanske olikheten i takten kan ha något samband med bland annat skattepolitiken.

Såvitt jag förstår måste man efter att ha övervägt verkningarna av de nya skattehöjningarna inom olika områden av det ekonomiska livet komma till den slutsatsen, att detta skatteförslag skulle ha icke oväsentligt skadliga verkningar på nationalinkomstens utveckling. Stegringstakten skulle bli långsammare, och därmed skulle skatteunderlaget bli mindre än eljest, och i så fall är det väl uppenbart, att en sådan skattepolitik icke i längden kan leda till lägre skattesatser för flertalet skattebetalare. Om det för att åstadkomma skattesänkning för de breda lagren skulle visa sig nödvändigt att ett år balansera budgeten genom att lägga vissa slag av produktivitetsfrämjande utgifter t. ex. för forskning och undervisning eller viss rationalisering på kapitalbudgeten — som finansministern i fjol tänkte sig, varför det kanske icke kan vara så egenomligt, om tanken framkastas även i år — så tror jag, att en sådan politik skulle medföra mindre nackdelar än om man höjer skatterna på sådant sätt, att man skadar själva maskineriets funktion. Om det skulle bli nödvändigt med en sådan politik, förbrukas icke därigenom mer sparad kapital i landet än med herr Wigforss' politik. Det skulle nysparas väsentligt mer med den politiken än med den han föreslår. — Finansministern har i vissa fall i den offentliga debatten besvarat vår kritik med att säga: »Ja, ni tala om kapitalförstöring, men vad hindrar staten att spara. Staten kan ju lägga pengarna på hög. Då flyttar man bara över kapital från enskilda till staten.» Det skulle vara mycket intressant, om finansministern börjat ett nytt led i sin växlingsrika karriär genom att slå in på en sådan finanspolitisk princip. Jag måste emellertid konstatera, att om man skall spara pengarna, som finansministern antydde bland annat i Sandviken i ett bekant yttrande, kan man icke samtidigt använda dem för skattesänkningar. Det blir nödvändigt att man bestämmer sig för hurvida pengarna skola användas för skattesänkningar eller statligt sparande, ty det går icke att både ha kakan kvar och äta upp den. Mot bakgrunden av dessa reflexioner om verkningarna på nationalinkomsten och skatteunderlaget vill jag för min del konstatera, att såvitt jag förstår, är finansministerns påstående i propositionen, att den av oss rekommenderade finanspolitiken skulle

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

leda till högre inkomstbeskattning för flertalet skattebetalare än hans politik, ogrundad, i varje fall för folkpartiets del.

Sedan finansministern i sin egenskap av kommittéordförande framlade skatteförslaget i slutet av förra året, kan man konstatera, att när han nu framträder som finansminister, har hans förslag undergått vissa förändringar, som jag skall tillåta mig något beröra. Om jag betecknar det första förslaget som Wigforss I och propositionen som Wigforss II, måste jag med tillfredsställelse konstatera, att Wigforss II innebär vissa icke alldeles oväsentliga framsteg. Att gränsen för skattefrihet för förmögenhet höjts från 20 000 till 30 000 kronor — jag vet icke om jag vågar säga, att detta skett efter den mycket intensiva kritik, som satts in från vårt håll — hälsa vi givetvis med tillfredsställelse. Jag vill emellertid tillägga, att en sänkning även utöver den gränsen förefaller oss motiverad. Att finansministern höjt gränsen även för kvarlåtenskapsskatten till 30 000 kronor samt sänkt uttagningsprocenten, finner jag också väl motiverat. Jag vill emellertid genast framhålla, att vi på vårt håll överhuvud taget äro motståndare till denna skatteform, kvarlåtenskapsskatten.

En fråga, som jag också skall be att få närmare diskutera och där finansministern ändrat uppfattning — det verkar som om det skett så där alldeles på slutet, när propositionen var nästan färdig — är den nya spärregeln för samlad skatt på inkomst och förmögenhet till stat och kommun. Denna spärregel föreslår nu finansministern såsom ett provisorium. Jag vill för min del förklara, att jag finner det i och för sig helt och fullt motiverat att finansministern genom en dylik regel vill reducera det i annat fall konfiskatoriska skattetrycket å de stora förmögenheterna. Jag vill dock påpeka, att detta sätt att modifiera den första ståndpunkten medför vissa egendomliga konsekvenser. Låt mig som exempel ta de alla största förmögenhetsinnehavarna och de med de stora inkomsterna. Dessa få en så stor fördel av denna samlade begränsning av skatteuttaget på 80 procent, att de utöver en beskattning, som skulle ligga vid omkring 73 procent för de största inkomsterna, icke behöva betala mer än 7 procent av inkomsten i förmögenhetsskatt; det är alltså det skattetillägg, som härvidlag framkommer, eftersom inkomsten icke helt och hållet kommer av arbete utan delvis, och till mycket stor del, av förmögenhet. Jag vill göra det tillägget, att om det skulle vara så att tre fjärdedelar av inkomsten kommer av kapital, betyder det att ungefär 9 procent av räntan på kapitalet utgör en sorts förmögenhetsskatt. Detta innebär, att, om vederbörande ökar sitt sparande, får han betala 7 procent av räntan på kapitalökningen i förmögenhetsskatt, d. v. s. får göra ett tillägg i jämförelse med om det varit fråga om enbart arbetsinkomst. Om vi nu jämföra detta fall med det förhållande att en person har 30 000 kronor och fråga: hur mycket han får betala i förmögenhetsskatt, om han sparar 1 000 kronor extra, finna vi, att om han placerar dessa pengar till 3 procent — vilket jag antar att den förste gjorde — får han betala 18 procent av räntan på kapitalökningen i förmögenhetsskatt. Alltså: i ena fallet är tillägget högst 7 procent av räntan på kapitalökningen och i andra fallet 18 procent av räntan på kapitalökningen. Personer med medelstora och större förmögenheter, som icke ligga i den allra högsta klassen och som därför icke få någon glädje av spärregeln på 80 procent, kunna fortfarande få betala ända upp till 125 procent av räntan på kapitalökningen i skatt, om pengarna äro placerade till 3 procent, medan för de allra största inkomsttagarna hela marginalskatten på inkomst och förmögenhet med ett enda penndrag reduceras från 125 till 80 procent. Det vore av intresse att höra om finansministern har någon särskild motivering för så pass egendomliga konsekvenser av sitt förslag. I själva verket innebär detta, att han reducerar den samlade inkomst- och förmögenhetsskatten till staten för de allra största skattebetalarna med icke

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

mycket mindre än en tredjedel. Om vi inom oppositionen hade vågat lägga fram ett förslag om att man skulle lämna skatterna i övrigt ungefär oförändrade men plötsligt reducera skatterna för de allra mest välsituerade med en tredjedel i förhållande till finansministerns förslag, kan man nog föreställa sig den orkan, som skulle ha utbrutit, icke bara bland kommunisterna utan även bland socialdemokraterna. Vi ha redan, när vi framlagt en del argument, fått till svar, att vi ömmade bara för miljonärerna och att detta vore förklaringen till vår ståndpunkt, alltså icke förslaget verkningar för näringslivet och dylikt. Jag vill här konstatera, att om man tar hänsyn till ändringarna i skatteförslaget kan man icke säga, att herr Wigforss ömmar för miljonärerna men väl för mångmiljonärerna. Dessa siffror visa, att det måste ha varit något fel med finansministerns förslag, Wigforss I, när det framlades i höstas, och ett ganska allvarligt fel med dess skatteskalor, när han nu finner det motiverat att helt plötsligt kasta in en enkel spärregel, som verkar på detta oförutsedda eller, rättare sagt, lätt insedda sätt. Det betyder, att det blir en mycket stor lättnad i toppen men icke alls någon lättnad för dem som ligga närmast under, utan av dem tages fortfarande ut långt mer än själva räntan. Kan man få ett tydligare erkännande av finansministern, att hans första förslag var illa genomtänkt, än denna spärregel? Jag tror det inte. Men är det icke lika uppenbart, att även om reduktionen av skattetrycket på de största förmögenheterna i och för sig framstår som motiverat — detta vill jag understryka för att icke bli missförstådd — så åstadkommer spärregeln en orimlig avvägning mellan olika skattebetalare, vilket jag, om jag skall sätta saken på dess spets, vill karakterisera så, att den som har 30 000 kronor i förmögenhet får betala 18 procent av räntan på kapitalökningen i förmögenhetsskatt, medan den som har 30 miljoner får betala 7 procent av räntan på kapitalökningen i förmögenhetsskatt. Det måste vara det enda naturliga, när man nu anser sig behöva tillgripa denna reduktion i toppen, vilket jag finner motiverat, att finansministern reducerar hela skalan och man sålunda icke får denna egendomliga kurva för skattetil-lägget, som det nu blir. Från riksräkenskapsverkets sida, där man ju annars ställer sig ganska förstående till en del av finansministerns tankegångar, har man i mycket starka ord fastslagit, att det är ett oeftergivet villkor ur skatteteknisk synpunkt att man icke tar ut mer än 100 procent av den ökade inkomsten på förmögenhet. Finansministern låter emellertid en rätt godtyckligt vald grupp, den näst högsta gruppen, fortfarande betala upp till 125 procent av räntan på kapitalökningen i skatt. Jag tror att denna lilla illustration visar, att det vore naturligt om finansministern snarare vandrat efter de vägar reservanterna gjort, nämligen med en lägre skala överhuvud taget, detta låt vara att man även mot reservanternas linje kan rikta en del av samma kritik, dock i långt svagare grad. Jag förmodar att finansministern icke svarar, att det är möjligt att han gjort dessa fel, men att de andra också gjort dem, fastän i ringare grad. Ty det finns ingen lag på att finansministern kan göra större dumheter än andra och ändå vara försvarad. Möjligheten av en viss justering av båda linjerna tror jag för min del bör provas.

Jag övergår till sist, herr talman, att nämna något om en speciell fråga. Den gäller den inverkan det kan ha att man kopplar samman skatteförändringarna med de nära sammanhörande kontanta barnbidragen till de statsanställdas löner. Såvitt jag kunnat bedöma förhållandet rätt skulle en tvåbarnsfamilj med ungefär 5 000 kronor i inkomst — jag räknar då med en grundlön på 4 600 kronor och ett tillägg till denna på 9 procent — genom att barnbidraget faller bort få en skattehöjning på ungefär 54 kronor. Vederbörande får emellertid ett kontant barnbidrag för två barn på 520 kronor. Om nu emellertid, som praxis hittills varit, denna subvention för barnen räknas såsom ingående i indexfamil-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

jens levnadsförhållanden och sålunda räknas som negativ skatt, komma levnadskostnaderna att sjunka och det ganska starkt, ty skattebelastningen går ju ned med 466 kronor. Om man räknar med att indestillägget mot slutet av innevarande år under inflytandet av vissa prishöjningar kommer att uppgå till 12 å 15 procent, skulle vederbörande efter skattejusteringens trädande i kraft våren nästa år få en lönesänkning på 6—9 procent, d. v. s. att han skulle förlora ett lönetillägg på minst 6 procent. Om vederbörande har en grundlön på 4 600 kronor, skulle han få en lönesänkning med 276 kronor, d. v. s. staten skulle ta tillbaka i skattehöjning och lönereduktion ungefär 330 av 520 kronor. Beträffande en enbarnsfamilj, som bara får 260 kronor i barnbidrag, finner man, att staten tar tillbaka ungefär hela barnbidraget i lönesänkning för statstjänstemännen. Med en något högre löneinkomst skulle verkan, om vederbörande har två barn, bli den, att han icke får något barnbidrag alls. Har han ett barn, blir det en nettoförsämring. Jag skulle för min del vara mycket tacksam, om finansministern ville lämna någon upplysning om hur han ser på detta spörsmål, vilket efter vad jag hört är föremål för behandling i finansdepartementet. Det är nämligen av ganska stor vikt att icke en stor folkgrupp ställes utanför den förbättring av barnfamiljernas ställning, som man velat åstadkomma med barnbidraget. Jag vill tillägga, att de barnlösa tjänstemännen, om de behandlades på samma sätt, skulle få en ännu större lönereduktion än den skattesänkning, som automatiskt tillfaller dem, vilket väl även det skulle framstå som en orimlig konsekvens. I förbigående vill jag nämna, att det förslag till ändrade grunder för sambeskattningen, som framlagts, i och för sig är välkommet men enligt min mening icke löser problemet, vilket bör beaktas i större sammanhang och bland annat mera beakta beskattningen av de professionella grupperna. Det blir, herr talman, tillfälle att återkomma till åtskilliga av dessa spörsmål efter utskottsbehandlingen, och jag skall därför sluta mitt anförande med en allmän reflexion.

Denna debatt gäller ju i själva verket det inflytande, som en viktig del av den ekonomiska politiken kan få på hela vårt ekonomiska liv och vårt folks levnadsstandard. Det råder ganska delade meningar på en rad punkter rörande dess verkningar på produktiviteten och levnadsstandarden. Jag skulle här till sist vilja fråga, om vi icke borde se så pass stora spörsmål som detta även ur en litet vidare synvinkel än den direkt skattemässiga. En politik, som kan genomföras i enighet och samförstånd, har icke den i och för sig gynnsammare verkningar icke bara på den politiska atmosfären utan även på stämningen och arbetslusten inom folkets olika lager? Leder den icke till en gynnsammare utveckling även i ekonomiskt avseende och därigenom till bättre levnadsförhållanden än en politik, som skall genomföras till varje pris i stort sett oförändrad och under strid? Jag tror att frågan måste besvaras jakande. Jag tror för min del icke, att det är klokt att bortse från sådana sammanhang och att envist och doktrinärt driva sin egen politik, att vägra hänsyn till andra gruppers inställning och att avstå från de vinster för folket, som kunna komma av samförstånd och samarbete.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Om herr Ohlin ansåg sig kunna konstatera, att det fanns en Wigforss I i kommittébetänkandet och en Wigforss II i propositionen, anser jag mig för min del kunna säga, att om herr Ohlin är representant för borgerligheten, så fanns det en Borgerlighet I, när förslaget första gången lades fram, och en Borgerlighet II, som talade milda samförståndstoner, när vi kommit så långt i diskussionen som vi nu gjort och man förmodligen på herr Ohlins håll upptäckt, att den första angrepslinjen icke lett till det önskade resultatet.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Inom kommittén ha vi visserligen på många punkter gått på olika linjer, men som jag redan under den tidigare diskussionen påpekat var avståndet mellan ståndpunkterna både i fråga om inkomstskatten och i fråga om förmögenhetsskatten icke större än att det antagligen skulle ha funnits möjlighet att jämka samman ståndpunkterna, om man så önskat. Däremot erkänner jag, att både i fråga om bolagsskatten och i fråga om kvarlåtenskapsskatten sådana möjligheter icke förelägo. Men det intryck, som jag — och jag vågar nog säga hela det socialdemokratiska partiet — fick, när förslaget lades fram och agitationen mot förslaget började, var, att man på det borgerliga hållet långt ifrån önskade ett samförstånd utan tvärtom ville begagna detta förslag som en utgångspunkt för att visa upp hur omöjligt det var att ha en socialdemokratisk regering. Att man nu kommit till en annan uppfattning hälsar jag med tillfredsställelse. Och kan man i utskottet på någon punkt jämka samman de olika meningarna, få vi väl se hurudant resultatet kan komma att se ut.

Jag har icke begärt ordet för att svara på de sista orden i herr Ohlins anförande utan för att på vissa punkter klargöra ting, som under denna allmänna diskussion förefallit mig ha blivit snedvridna. Herr Skoglund i Doverstorp började sitt anförande — och herr Ohlin fortsatte — med den historieskrivning, som han och alla hans meningsfränder under ett antal år försökt göra till den enda eller åtminstone den enda, som den stora delen av det svenska folket fått höra, nämligen att socialdemokraterna, den socialdemokratiska regeringen och icke minst dess finansminister alltid varit ovilliga att hålla skatterna nere, och att det nu till sist lyckats att få fram ett förslag, som innebär skattesänkning, är en omständighet, som är att tillskriva högerns och folkpartiets förtjänst — jag vet icke, om man i det sammanhanget inte också avsåg bondeförbundets insatser. Jag vågar säga, att någon falskare historieskrivning kan man icke gärna tänka sig. Jag vill i det avseendet erinra om att den socialdemokratiska regeringen, som kom till 1932, fick föra sin politik under en tid, då det icke var möjligt att göra någonting annat än att ständigt begära ökade uppoffringar av de svenska skattebetalarna. Vilken regering som än hade suttit och vilken finansminister som än hade suttit under krisen 1932, 1933 och 1934 hade måst göra detta. Det kan hända, att om herr Skoglund i Doverstorp och hans meningsfränder hade fört politiken skulle man icke ha fört den krispolitik, som vi förde — men om herr Ohlin hade haft det inflytande inom folkpartiet, som han har nu, skulle man ha fört samma prispolitik som vi förde, med stor upplåning och i känslan av att dessa lån skulle återbetalas. Detta ledde till att under de första åren på 1930-talet en höjning av beskattningen visade sig ofrånkomlig. Det kom så några år i mitten av 1930-talet, då det hade varit möjligt att i någon mån sänka skatterna, om vi nämligen hade avstått från de mycket blygsamma sociala reformer, som då genomfördes. Jag undrar emellertid, om det finns någon, som nu vill stiga upp och säga, att det hade varit bättre, om vi hade gjort det. Fram emot slutet av 1930-talet kom det oroande utrikespolitiska läget och till sist kriget. Jag undrar, om det finns någon här i kammaren, som vill stiga upp och säga, att under kriget skulle vi ha lånat mera pengar och höjt skatterna mindre, alla ha ju dock varit med om dessa skattehöjningar. Den historieskrivning herr Skoglund i Doverstorp gav och som började med 1943 är en erinran om ett nödläge, som skulle ha varit detsamma vilken regering och vilken finansminister som än hade suttit. Men i samma ögonblick som det såg ut som om kriget skulle ta slut och man kunde börja överväga utseendet hos en efterkrigsbudget, voro socialdemokraterna lika färdiga som vilket annat parti som helst att säga, att skatterna skulle sänkas. Men, sade vi, detta måste ske under en avvägning gentemot de sociala reformer, som vi inte ville avstå från. Om någon vill bekväma sig till att ta fram det

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

socialdemokratiska valmanifestet från 1944, skall han där få denna framställning klar och tydlig, nämligen: en skattesänkning främst för de mindre och måttliga inkomsterna, men dock icke så att det lade hinder i vägen för genomförandet av mycket önskvärda sociala reformer. Men jag kan gå tillbaka till 1943, då det hölls en diskussion i Nationalekonomiska föreningen här i Stockholm, där jag hade anledning att hålla ett inledningsanförande och yttra några ord just med hänsyn till den omständigheten, att man redan då sökte sprida den uppfattningen, att icke minst finansministern bara ville höja skatterna. Jag sade så här: »Jag vet inte varifrån en sådan uppfattning kan ha kommit. Den som överhuvud taget sysslat med våra svenska skatter och deras fördelning på människorna kan inte gärna — tycker jag åtminstone — ha mer än en enda önskan, nämligen att man skall kunna ganska kraftigt sänka beskattningen åtminstone för mycket stora delar av vår befolkning.» Inom parentes står det: Munterhet! Jag sade detta därför att var och en skulle förstå, att jag icke syftade till att det var lika nödvändigt för de allra största inkomsttagarna.

Jag fortsatte: »Detta förstående leende vittnar om, att alla känna, att här äro vi framme vid rena intresse motsättningar. Det är ganska litet lönt att försöka övertyga varandra, men för att belysa frågan skall jag nämna ett par siffror. Om jag räknar ihop alla skatter, såväl de direkta stats- och kommunala skatterna som konsumtions-skatterna, förefaller det som om en person med 3 000 kronors taxerad inkomst i vårt land för närvarande skulle betala i skatt 19,8 procent, d. v. s. praktiskt taget 20 procent av sin inkomst. Av 3 000 kronor ta alltså stat och kommun 600 kronor. Jag vet inte om det är någon som säger: det är inte så farligt; han har ändå 2 400 kronor att leva på. Det är man och hustru och ett barn. Jag får säga, att åtminstone på det håll som jag närmast anses representera tror jag, att det råder en mycket enhällig mening om att detta är ett oerhört skattetryck, som endast kan motiveras av ögonblickets nödläge och som därför bör lättas så fort man överhuvud taget har möjlighet till det.»

Så fortsatte jag med att göra en jämförelse med dem, som hade 6 000 och även 10 000 kronor i inkomst, och sade, att även där ansåge jag en skattesänkning önskvärd. I den fortsatta diskussionen upprepades detta på nytt.

Jag vill tillägga, att den som satt som ordförande och hörde denna debatt var dåvarande och nuvarande professorn Bertil Ohlin. Alltså, jag vet hur lätt det är att glömma, särskilt om man har anledning att glömma. Men jag har också anledning att erinra om att så långt jag minnes tillbaka och så länge jag suttit i riksdagen har det aldrig funnits någon tvekan om att arbetarrörelsen, det socialdemokratiska partiet, har önskat sänka skatterna så mycket som det överhuvud taget varit möjligt för alla de lager av befolkningen, för vilka man kan säga, att skatteverkningarna äro tryckande. Men vi ha alltid vetat, att det råder delade meningar om hur en sådan avvägning skall ske. Vi ha alltid befunnit oss i det läget, att vi fått tala för en större sänkning av skatten för de mindre inkomsttagarna och för dem som sakna förmögenhet. Detta har lett till att vi kommit i konflikt med dem, som ansett, att en sänkning i större utsträckning bör läggas på de större inkomsterna och förmögenheterna. Denna avvägningsfråga är lika gammal som all politisk strid om skatterna. Det är denna avvägningsfråga som ligger bakom diskussionen om det nu framlagda skatteförslaget.

Då kommer man fram till frågan, vilken avvägning som här kan anses vara rimlig. Jag trodde, att jag i propositionen så klart som det stod i min förmåga utvecklat de båda linjer, efter vilka en sådan avvägning kan bedömas. Den ena linjen är den, som talar om människornas bärkraft. Så länge man håller sig till denna fråga om människornas bärkraft, kan det icke råda någon

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
tvekan om att en sänkning av skatten för de mindre och måttliga inkomsterna helst borde gå åtskilligt längre än vad det nuvarande förslaget innebär. Det förefaller mig icke kunna råda någon tvekan om detta, om man bara hade att röra sig med frågan om bärkraften.

Jag skall belysa detta med att taga fram ett par exempel. För närvarande betalar en ensamstående i den mellersta ortsgruppen en skatt på icke mindre än 922 kronor av en inkomst på 5 000 kronor. Enligt propositionen blir det en sänkning till 807 kronor. Är det någon som kan säga, att detta är ungefär lagom; lägre skatt skall man icke lägga på dem, som ha 5 000 kronors inkomst? Ja, herrar Anderssons och Sundéns reservation går till 842 kronor; det är riktigt; där har man tagit något litet högre skatt av de ensamstående. När vi komma till makar utan barn, är skatten på 5 000 kronors inkomst 758 kronor; den går enligt propositionen ned till 626 kronor. Är det någon som vill säga, att detta är en tillräcklig sänkning, att vi icke kunna gå längre, eller att detta är i alla händelser tillräckligt i jämförelse med vad som får betalas av de större inkomsttagarna och förmögenhetsägarna?

Här möter man svårigheterna. När man kommer till de större inkomsterna och förmögenheterna är det mycket svårt att tillämpa hela denna synpunkt. Låt mig ta ett exempel, som jag tror står i motiveringen. Om jag har en inkomsttagare med 50 000 kronor, skulle han enligt det nya förslaget betala något över 14 000 kronor i skatt till staten. Om jag ytterligare lägger till 5 000 kronor i kommunalskatt, kommer han upp till icke fullt 20 000 kronor i skatt; han får sålunda gott och väl 30 000 kronor kvar. Ja, vilken människa kan stiga fram och säga, att han icke har kvar lika stor bärkraft som den där familjen med 5 000 kronor, som skulle betala 600 kronor? Om man skall väga det, kan man då lika gärna taga 100 kronor mer av den som har 5 000 kronor som några tusen av den som har 50 000, alltså 30 000 kvar? Var och en förstår att denna avvägning ej är möjlig. Så fort man kommer till de större inkomsterna, faller hela bärkraftargumentet bort. Jag har från början menat, att den linje man här får följa är att se, hur långt man kan komma med denna hänvisning till bärkraft och rättvisa, men när man kommer till en viss punkt, säger man sig: skulle man bara följa den linjen, finge man lägga så stora skatter på större inkomsttagare, att det måste vara någon hake med det. Den hake man kommit till är den som herr Ohlin påpekade och som han antydde skulle ha varit något nytt för mig eller oss inom socialdemokratien. Ja, jag höll på att säga, att man kan överhuvud taget icke börja att syssla med näringsliv och de åsikter som uttalats om näringslivet och beskattningen utan att komma i beröring med denna underbara upptäckt, att man måste anpassa skatten även på sådant sätt, att den minst ogynnsamt påverkar folks arbetsamhet, flit, sparsamhet och företagsamhet.

Men när man kommer fram till avvägningen, är det svårt att avgöra, hur mycket det betyder; här är fråga om ett långsichtsresonemang. Jag iakttog med viss tillfredsställelse, att herr Ohlin ej förnekade, att regeringsförslaget skulle kunna innebära en långt gående lättnad för den stora massan inkomsttagare. Men han sade, att i längden kommer ett förslag, som tar mindre av de stora inkomsterna och förmögenheterna, alltså ett förslag, som står mera i överensstämmelse med den linje som han själv kommer att slå in på, att vara mera gagneligt också för den stora mängden av de mindre inkomsttagarna. Ja, kan man göra detta sannolikt, skulle jag tro, att även den stora mängden av inkomsttagare kommer att säga: då få vi låta de stora förmögenhetsägarna behålla mera av förmögenheten; vi få taga mindre av dem och lägga till mera av våra små inkomster nu samt hoppas, att det blir bättre ganska snart. Men

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

det är klart, att det måste finnas mycket starka argument för att övertyga den som har 5 000 kronor i inkomst att han hellre bör släppa 100 kronor ifrån sig än att man skall taga så och så många tusen av de större förmögenheterna. Kan herr Ohlin övertyga svenska folket om det, får han ju bestämma över skatterna. Kunnat herr Ohlin och Skoglund ej göra detta, då få ni finna er i att den stora massan säger: »Låt oss lätta så mycket som möjligt för de små! Skulle det visa sig, att verkningarna bli ogynnsamma, få vi tillämpa herr Ohlins resonemang; då får den stunden ha sina omsorger och vi få se, om vi böra sänka för de stora förmögenheterna.» Men bevisbördan åligger, såvitt jag kan förstå, dem som vilja gå emot det som uppenbarligen är till fördel för den stora massan människor för ögonblicket.

Jag skall icke på denna punkt taga upp något längre resonemang därför att herr Ohlin gjorde en jämförelse mellan inkomstbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen. Jag vill emellertid bara söka förebygga ett intryck som kanske någon fick av herr Ohlins anförande, när han nämnde, att i denna skatteproposition säges det på ett ställe, att skatter kunna icke bara verka så, att de avhålla t. ex. en kåsör från att skriva flera kåserier i veckan än han nu gör. Det är denna verkan av de höga skatterna som man mest talat om: det är icke bara läkare utan även kåsörer, som taga sig Wigforssdagar. Men det är sedan gammalt allmänt erkänt, att skatter kunna verka i motsatt riktning. Jag är inte upprörd vid tanken på att någon av dessa stora inkomsttagare med 40 000, 60 000 eller 100 000 kronor finner sig icke kunna med nuvarande höga skatter upprätthålla den standard han har utan ytterligare insatser. För att nu citera en aftontidning, tycker jag, att den grottekvarnen kan jag utan svårighet finna mig i. Det gäller ju icke inkomsttagare upp till 25 000 kronor. Om den som har över 25 000 kronor vill slita ut sig i onödan, kan icke staten hjälpa det. Detta nämnes alltså som ett av argumenten, att skatten verkar i båda riktningarna.

När herr Ohlin talar om detta, följer han en linje, som varit flitigt använd under denna diskussion, nämligen talet om spararen, den som har sparat en förmögenhet eller samlat sparmedel och som ser på hur mycket han får behålla av den avkastning som dessa sparmedel giva. Om han skulle finna, att han icke får något kvar, skulle han icke spara. Om jag får använda herr Ohlins uttryckssätt, tror jag, att det vittnar om en viss verklighetsfrämmande uppfattning, hur människor äro beskaffade. Jag är ganska övertygad om att många människor skulle spara ungefär lika mycket som de göra nu, även om de icke finge ett öres ränta och alltså icke hade ett enda öres skatt på denna ränta. Den stora massan människor spar icke för att få så och så många kronor om året av det lilla sparkapital de ha. De spara därför att tillgången på en viss mängd låt oss gärna säga kapital gör deras dagliga liv litet tryggare. Det är icke bara för att kunna använda pengarna en gång långt i framtiden som de lägga undan några hundra kronor eller till och med några tusen kronor. De befinna sig faktiskt även omedelbart i ett mycket bättre ekonomiskt läge än de som icke ha något annat än den dagliga inkomsten. Att leva från hand i mun är ej något som leder till god hushållning. Har man däremot litet bakom ryggen så att man kan köpa när det passar bäst, så är det en styrka. Jag tror att argument eller motivering för sparandet finnes på så många andra håll att icke just lockelsen av de kronor man skall få i ränta på pengarna behöver väga tyngst.

När i detta sammanhang herr Ohlin kom in på frågan om den ändring som gjorts beträffande förmögenhetsskatten genom bibehållandet med vissa modifierationer av den nuvarande spårregeln, så är jag honom tacksam för att han lät mig slippa tala om, att även andra ledamöter av kommittén icke hade

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

varit mera framsynta eller i alla händelser nästan lika litet framsynta som jag. Jag vill icke upprepa de litet mindre artiga ordalag han använde om dessa medlemmar i skattekommittén. Jag erkänner mycket villigt, att den kritik, som riktats mot detta förslag på denna punkt, icke drabbar dem lika kraftigt som majoritetsförslaget. Men jag skulle nästan vilja säga, att det är en nödvändig följd av att man gör en ren förmögenhetsskatt. Jag tror, att herr Ohlin förbisett, att denna kommitté kom till efter ett beslut av riksdagen, där riksdagen förklarade, att under kriget hade vi gång på gång haft uppe frågan om förmögenhetsbeskattning: vi hade höjt praktiskt taget alla andra skatter, men förmögenhetsskatten, i den mån den ej ingick i kombinationen inkomst- och förmögenhetsskatt, hade lämnats utanför icke därför — såsom riksdagen skrev — att förmögenheten skulle anses ha mindre skattekraft eller vara mindre lämplig att lämna bidrag till krisutgifterna utan därför, att man ville vänta och se hur mycket man skulle taga ut. När engångsskatten, som närmast anvisats, visade sig icke ha lika många anhängare när kriget höll på att sluta som vid krigets början, skrev bevillningsutskottet, att man borde söka andra vägar att låta förmögenheterna i ökad omfattning bidraga att täcka utgifterna. Det var ganska naturligt, att hela kommittén — jag vill tillägga detta till försvar även för kommittéminoriteten — levde under föreställningen, att den icke gärna kunde komma tillbaka till riksdagen med ett förslag som innebure en sänkning av förmögenhetsägarnas bidrag, när riksdagen skrivit, att den ville ha ett förslag, som skulle innebära ökade bidrag. Därför stannade den vid en förmögenhetsskatt, som skulle giva praktiskt taget precis lika mycket som den nuvarande förmögenhetsskatten ger.

Nu är tydligen herr Ohlin inne på den vägen, att man skall följa regeringen och höja det skattefria beloppet från 20 000 till 30 000 kronor, vilket innebär, att ganska mycket av den tidigare förmögenhetsskatten försvinner. Om man vill ha en ännu mildare skala än den som reservanternas föreslå skall man dessutom ytterligare sänka den skattesats, som enligt deras förslag för förmögenheter mellan 20 000 och 50 000 kronor utgjorde fem procent.

Jag tror, att herr Ohlin har ganska svårt att övertyga majoriteten i riksdagen om att det är riktigt att ytterligare sänka den förmögenhetsskatt vi haft under kriget, när vi ej kunna sänka inkomstskatten mer än vad nu föreslås.

Att jag i detta sammanhang föreslagit att behålla åttioprocentregeln något modifierad är, om jag skall tala öppet, just för att tillmötesgå den minoritet, som tydligen reagerat mycket starkt, icke mot de konstigheter herr Ohlin drog fram utan mot den mycket uppenbara konsekvens, som ligger däri, att om man icke har denna åttioprocentregel eller annan spärregel kan en förmögenhetsägare med små inkomster i förhållande till förmögenheten få betala hela sin inkomst i skatt, ja till och med mera än hela inkomsten.

Jag vill gärna erkänna, att om man från minoritetens sida vill säga klart ut: »Kunna vi icke slippa ifrån detta; vi tycka att det är en stötande konsekvens; vi vilja nämligen att förmögenhetsskatten skall betalas av den årliga inkomsten», så är det en sak som vi kunna resonera om. Min personliga uppfattning har jag icke dolt. Det är samma mening som majoriteten inom kommittén uttryckt, nämligen att ägarna av mycket stora förmögenheter böra kunna betala åtminstone en del av den årliga förmögenhetsskatten även av förmögenheten. Om den andra sidan reagerar mycket häftigt därvidlag, kan man i alla händelser resonera om saken, och det är därför regeringen föreslagit, att vi som ett provisorium skulle behålla en sådan spärregel för att sedan undersöka, om vi kunna komma fram på någon annan väg.

Herr Ohlin nämnde jämförelserna med England, och jag vill i det samman-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

hanget bara säga, att jag inte känner till att någon socialdemokrat — i varje fall har inte jag gjort det — anfört England såsom ett exempel, som vi ha anledning att följa, eller sagt, att vi böra genomföra en viss skatt bara därför att den finns i England. Jag har endast gentemot det myckna talet om att Sverige skulle vara det hårdast skattebelastade landet i världen o. s. v. pekat på förhållandena i en del andra länder. Jag skulle tvärtom vilja säga, att om det utifrån kan riktas någon anmärkning mot den engelska inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, är det snarast att man i England gör för liten skillnad mellan inkomst av arbete och inkomst av förmögenhet. Man har nämligen där icke någon årlig förmögenhetsskatt, men det finns sedan gammalt en lättnad för arbetsinkomster, och denna lättnad har till och med, som ni nog sett, något ökats i det senaste budgetförslaget. Man har alltså i någon mån gått i riktning mot att göra en skillnad mellan arbetsinkomst och förmögenhetsavkastning, därför att man bygger på föreställningen, att det för näringslivet är nyttigare att ta mer av förmögenheterna och mindre av arbetsinkomsterna. Jag kan nämna, att någon vecka innan den engelska budgeten lades fram, gjorde den liberala tidskriften »Economist», som nog alla känna väl till och vars fria ställning till de ekonomiska problemen är uppskattad, en del förslag till den engelske finansministern om hur han borde handla. Bland annat berördes höjningen av de indirekta skatterna — det gällde särskilt tobaksskatten — som kunde leda till lättnader i beskattningen av arbetsinkomst, men allra överst på listan av ersättningsskatter stod en höjning av arvsskatten. Denna tidskrift anser alltså — den har sagt det flera gånger på sista tiden — att en höjning av den redan förut mycket höga engelska arvsskatten är att föredra framför en hård beskattning av inkomsterna, och tidningen tänker därvidlag även på de mycket höga inkomsterna. Detta är naturligtvis inte ett argument på annat sätt än att en klok människas åsikt har en viss vikt, men i alla dessa frågor kan man ju inte bygga på annat än vissa allmänna föreställningar om hur skatterna verka. Jag vill inte vägra att erkänna, att herr Ohlins åsikt i detta fall kan väga lika tungt som vilken annans åsikt som helst, men vi komma till sist inte längre än till att vi få räkna huvudena, som det heter i en demokrati, i stället för att slå in skallarna, och det kan inte ske på annat sätt än att man följer en mer eller mindre väl informerad majoritet. Jag förmodar att det kommer att ske i detta fall lika väl som i andra.

Jag vill säga några ord som svar på herr Ohlins fråga om barnbidragen. Jag vet inte, vilken slutsats herr Ohlin drog av sitt yttrande. Det innebar väl inte, att han tänker avråda från införandet av barnbidrag i stället för barnavdrag. Vi hade en reservant i kommittén som delvis gick på den linjen, men det var inte herr Ohlins partikamrat. Det är klart att om man på detta sätt avskaffar barnavdragen, som ta sig uttryck direkt i beskattningen, och i stället inför barnbidrag, upprullas hela frågan om skatternas roll i en index, efter vilken statstjänarnas löner bestämmas och i vilken skatterna ingå. Ingenting vittnar mer tydligt om hur irrationellt det är att ha skatterna med i ett indextal, som skall bestämma lönerna. Om staten pålägger hela folket ökade skatter, är det ju meningen att folket skall betala dessa skatter av sina inkomster. Är det då rimligt att det skall finnas en grupp av medborgare, vilkas inkomster bestämmas så, att de vid en skattehöjning skola få en motsvarande höjning av sin lön och alltså icke behöva vara med om att bära bördan av skatten. Eller låt mig vända på frågan på ett för statstjänarna mer angenämt sätt: Om vi stå inför en period av skattesänkningar, vilket vi alla hoppas, är det då rimligt, att om staten sänker skatterna för alla medborgare, de statsanställdas löner skola minska lika mycket som skatten sjunker? Det är ett irrationellt tillstånd, och det är också irrationellt från en annan synpunkt, vilket jag skall

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

förklara för att belysa, hur utomordentligt svårt det är att bedöma storleken av en skattebörda. Om vi nu ta bort barnavdragen och i stället införa barnbidrag, är det uppenbart, att detta innebär en ökning av skattebördan, om man ser på den för hela folket. Om man skulle införa barnbidrag, vilka jämnt svarede mot barnavdragen, hade ju i grund och botten ingenting skett, men förändringen hade tagit sig uttryck i en höjning av beskattningen, och denna höjning kommer att synas desto större om barnbidragen, såsom nu föreslås, gå upp till ungefär det tredubbla av vad barnavdragen innebära.

Det har alltså lagts fram på riksdagens bord ett förslag, som i grund och botten innebär en lättnad för barnfamiljerna, vilken är tre gånger så stor som den lättnad barnfamiljerna nu få genom barnavdragen, men detta framträder utåt såsom en höjning av skattebördan. Man får alltså vara ytterligt försiktig när man jämför skatter i olika länder eller vid olika tider, om man måste räkna efter vad man får för pengarna.

Den irrationalitet, som ligger i att låta skatterna ingå i en index, som bestämmer statstjänarnas löner, framträder, såsom herr Ohlin nämnde, på det sättet, att om ingen åtgärd vidtas, komma statstjänarnas löner att stiga under detta år, och när sedan skattesänkningen kommer och barnbidragen genomföras, skulle lönerna sjunka. Det är från den utgångspunkten jag har anmodat statstjänarna att genom sina representanter förhandla om en lösning, som kunde befria oss från att först skaffa denna puckel i indextalet och därmed i lönerna för att sedan gå ned i vågdalen igen. Jag hoppas det skall vara möjligt att på denna punkt träffa en överenskommelse med de statsanställda, som leder till att man får en jämn stegring. Jag vågar inte säga annat än jämn, ty såsom prisförhållandena utvecklats sig och även skatterna på grund av källskatten kan man inte komma ifrån att det blir en viss höjning av indextalet.

Därmed är jag framme vid det enda jag egentligen borde behöva säga i denna debatt, ty allt annat har varit diskussion om saker, som visserligen ha betydelse, men som inte få fördunkla kärnpunkten i diskussionen, nämligen frågan, varifrån vi skola ta pengarna. Det är enkelt att säga, som jag tror herr Skoglund sade — även herr Ohlin var inne på samma linje — att vi alla äro med om skattesänkningar. Men vilka skattesänkningar och hur stora skattesänkningar vill man ha? Den som läst propositionen vet, att om man vill reducera hela skattesänkningsfrågan till dess enklaste element, kan man säga följande; om man bortser från barnavdragen skulle enligt riksräkenskapsverkets beräkningar den direkta skatten på inkomster enligt nuvarande grunder gå upp till omkring 1 400 miljoner kronor år 1948. Om det nya förslaget genomföres och skatten tas ut vid grundbeloppet 100, skulle det ge 1 039 miljoner. Det betyder sålunda, att skattelättnaden för inkomstagarna skulle utgöra 361 miljoner. Av detta belopp anskaffas emellertid närmare 200 miljoner genom höjningen av bolags- och förmögenhetsskatterna. Nettoskattesänkningen skulle sålunda bli något över 160 miljoner. Såvitt jag förstår vill varken herr Skoglund eller herr Ohlin acceptera denna slutsats. De mena, att man bör kunna sänka skatten för inkomstagarna, och jag förmodar de mena, att man kan sänka den lika mycket som regeringen föreslår, d. v. s. ta ut en skatteskala vid 100 utan att begära bidrag från bolag och större förmögenhetsägare. Jag har försökt visa, att detta icke är möjligt såsom budgetförhållandena för närvarande äro. Det är alldeles riktigt, herr Ohlin, att man kan säga, att vi kunna göra det i år, men det är klart att om vi skola genomföra en skattereform, så är det inte rimligt att genomföra den i år för att sedan eventuellt behöva höja skatten nästa år. Om det är herrar Skoglunds och Ohlins mening, att man bör ta ut de där 200 miljonerna genom att höja inkomstskatten, vilket i detta fall skulle betyda en höjning från 100 till 120 procent, därest det 1948 visar sig, att de

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

antaganden som gjorts i propositionen om att de 200 miljonerna behövas, då får jag svara, att jag anser detta fullständigt oriktigt. Under sådana förhållanden ser jag inte att man kan dra någon annan slutsats än att vi skola förbereda oss inte bara för budgetåret 1947/48, utan också för 1948/49, när vi nu skola genomföra en skattereform. Herr Ohlin säger nu: men om det icke behövs? Jag skall nämna några siffror, som stå i propositionen. Den är skriven försiktigt, därför att det i detta läge inte är möjligt att nämna alldeles preciserade siffror, utan de få komma fram vid riksdagens slut. Det är emellertid fullständigt tillräckligt med det minimum av siffror som är nämnt. När riksdagen är slut, skola vi ha en budget för 1947/48, som icke är överbalanserad med 334 miljoner kronor. Utgiftssidan kommer att ha ökat med 75 miljoner för barnbidragen, med minst 50, säkerligen 60 miljoner, inom jordbruksdepartementet, och vi komma att få en ökning av pensionshuvudtiteln. Vilken överenskommelse vi än kunna träffa med statstjänarna komma vi vidare att få en höjning av statstjänarnas löner med 30 å 40 miljoner kronor. Siffran för rörligt tillägg är nu beräknad efter ett tillägg på 6 procent, men detta kan icke hållas, utan det minsta man kan komma till är 9 procent. Om därtill läggas vissa andra ting, som jag inte behöver specificera, betyder det, att till och med det överskott på mindre än 150 miljoner kronor, som jag nämnt, antagligen är i överskant. Jag skulle snarare vilja säga, att det överskottet inte kommer att bli större än 100 miljoner kronor. Det kan tänkas, att några av inkomsterna kunna räknas upp ytterligare vid riksdagens slut, hur mycket vågar jag inte säga, men man får se detta mycket måttliga överskott i ljuset av vad som skall hända nästa år, då vi få ett helt års folkpensioner och ett helt års barnbidrag, vilket sammanlagt betyder 410 miljoner, om jag vågar räkna så exakt som man nu gör. Vidare finns inom ecklesiastikdepartementet en eftersläpande utgift på 50 miljoner kronor för löner, som icke kommit med detta år därför att de betalas ut till kommunerna senare. När vi dessutom ha en mängd småposter på olika håll, vilka vi säkerligen inte kunna undvika även om vi inte göra några nya stora utgifter, då får jag säga, att den siffra jag kommit fram till, 250 miljoner, är ett rent minimum av vad vi behöva i ökade inkomster eller minskade utgifter. Tror inte riksdagen, att även om vi kunna räkna med en gynnsam utveckling av inkomsterna, så komma vi att få spänna alla krafter för att reducera vissa nu utgående utgifter, som ha en tendens att stiga, för att kunna täcka detta hål på 250 miljoner. Denna beräkning är ändå gjord under förutsättning att vi få nära 200 miljoner i inkomster från bolag och större förmögenheter. Herrar Skoglund och Ohlin vilja övertyga riksdagen om att dessa 200 miljoner äro onödiga och att vi till de 250 miljoner, som jag räknat med, skola kunna lägga ytterligare 200 miljoner och ändå behålla den skattesänkning för inkomsttagare, som här föreslås. Det är helt enkelt omöjligt.

Herr **Ohlin** erhöll på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Herr talman! Statsrådet Wigforss felrefererade mig på flera punkter, men jag kan här bara ta upp ett par av dem, däribland den sista. Innan jag kommer till detta vill jag emellertid säga beträffande den historiska utvecklingen, att finansministerns tro, att hans yttrande i Nationalekonomiska föreningen för ganska många år sedan, som innehöll en allmän förklaring, att det är behövt med skattesänkningar, skulle utgöra något slags alibi, förvånar mig mycket. Så sent som i april månad 1946 hade vi en diskussion i denna kammare, i vilken finansministern erkände, att regeringens ståndpunkt hade varit att bibehålla alla skatter, även omsättningsskatten och hela den direkta inkomstbeskattningen, oförändrade, om detta var nödvändigt för att genomföra hela

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

det sociala reformprogrammet. Sedan dess har man ändrat uppfattning, som jag då konstaterade, och kommit till att vissa reformer skola genomföras i första hand, vilket vi voro överens om, men skattesänkningarna skulle inte stå sist på skalan utan komma i mitten. Det var en ganska radikal förändring under intryck av oppositionens kritik, som hävdade att skattesänkningarna icke borde komma sist. Det är ej mer än tolv månader sedan denna diskussion fördes i andra kammaren.

Finansministern sade, att jag inte förnekade, att man eventuellt måste ta ut högre skatter av de breda lagren. Jo, jag tillstod, att om det skulle vara nödvändigt att rent tillfälligt använda den finansieringsmetoden, som finansministern rekommenderade i fjol, så vore detta att föredra framför finansministerns politik i år. Hela finansministerns slutreplik nu, i vilken han påstod att jag och herr Skoglund, som får svara för sig själv, räknade med att vi skulle kunna få in ytterligare 200 miljoner kronor, hänger i luften. Vad jag sade var uttryckligen vad jag nu angav, att om det rent tillfälligt är nödvändigt, rekommenderar jag den metod, som finansministern angav i fjol, nämligen att placera vissa utgifter utanför driftbudgeten, men blott under förutsättningar, som jag inte nu skall ta upp tiden med att nämna.

Beträffande denne man med 5 000 kronor, som skulle övertalas att avstå en hundralapp, har finansministern själv gjort framställningen så, att man skulle kunna sänka uttagsprocenten med 20 procent, d. v. s. med 20 kronor — inte en hundralapp. När jag i finansministerns närvaro inför ett auditorium, som till åtta tiondelar bestod av arbetare, frågade, huruvida de närvarande föredrogo att få 20 kronor mindre i skatt, om samtidigt bolagets möjlighet att höja lönerna begränsades, avspeglades en betydlig tveksamhet i deras anleten.

Till sist vill jag säga beträffande »Economist», att finansministern har en benägenhet att lägga större vikt vid vad utländska sakkunniga säga än vad sakkunniga svenska remissinstanser säga.

Herr **Skoglund** i Doverstorp, som likaledes på begäran erhöll ordet för kort genmäle, yttrade: Herr talman! Finansministern upprepade vad jag hört honom säga tidigare, nämligen att en sparare sällan tänker på avkastningen av de pengar han sparar. Då får jag fråga: om finansministern har en sådan uppfattning, varför var finansministern så angelägen om att göra sparoblationerna så förmånliga som möjligt under kriget?

Jag begärde ordet för replik egentligen därför, att finansministern kände sig, som jag uppfattade det, illa berörd när jag yttrade att socialdemokraterna inte varit så särdeles angelägna om att gå in för skattesänkningar. Jag måste, herr talman, ett ögonblick uppehålla mig vid hurusom jag en gång omkring årsskiftet 1945—1946 hörde en diskussion i Tureberg mellan doktor Ivar Anderson och finansministern, där doktor Anderson ganska energiskt bearbetade finansministern för att få honom att vara med om en tänkbar skattesänkning. Först rätt långt fram på kvällen kom ett mycket överraskande uttalande från finansministern, att han övervägde en mycket måttlig och blygsam skattesänkning. Det var ju en formlig sensation, som spreds över landet den natten, och tidningarna slog upp detta med stora rubriker på morgonen. Jag måste säga mig, att hade inte andra grupper i sin agitation tagit upp denna fråga, skulle jag tro att finansministern hade dröjt med det uttalandet väsentligt längre.

Jag sysselsatte mig några minuter med att återge, under vilka förhållanden skattehöjningarna kommit till här i landet under de gångna åren. Jag gjorde det för att erinra om att riksdagen borde känna sig bunden av tidigare gjorda uttalanden att så snart trycket lättats borde skatterna sänkas. Sedan beror det

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

på i vad mån det är klokt och riktigt att känna sig bunden av gjorda uttalanden. En framstående ledamot av riksdagen, numera avliden, försökte en gång klara ut vad det var för skillnad mellan en statsman och en politiker, och han kom till den slutsatsen, att skillnaden var den, att en politiker känner sig bunden av gjorda utfästelser, en statsman icke.

Härpå anförde

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Om det är någon som skulle behöva en utförlig historik över de uttalanden, som jag för min del har gjort och som det socialdemokratiska partiet har gjort, skulle vi säkerligen kunna leverera den. Behövs det mer än att jag anför, vad jag sade redan 1943 i Nationalekonomiska föreningen? Jag skulle, om jag hade protokollet tillgängligt, här kunna citera vad jag sade i remissdebatten 1944. Det var precis detsamma. Därtill skulle jag kunna lägga vad det socialdemokratiska valmanifestet sade på hösten 1944, där man uttryckligen förklarade, att en skattesänkning skulle genomföras. Att det skulle vara en överraskning 1945, eller vilket år herr Skoglund nämnde, för en publik kan jag endast förklara med att denna publik och även herr Skoglund blivit så övertygad om den historieskrivning, som den sett i sina egna tidningar, att den trots den vara riktig.

I fråga om herr Ohlins inlägg skall jag bara svara, att det kan hända att herr Ohlin menar allvar med att man inte behöver skaffa täckning för statens utgifter i nuvarande läge. Jag förstår mycket väl att man kan resonera så, att en underbalansering på ett par hundra miljoner kan man tillåta. Det var det resonemanget jag förde, visserligen inte i så stor utsträckning, ty det rörde sig knappast om mer än något hundratal miljoner, på vintern 1945—1946, men jag har uppriktigt erkänt att det var därför att vi litet var — alla som sutto i den utredning, där även herr Ohlin var företräd — icke hade klart för oss hur hastigt penninginkomsterna i landet hade stigit. Vi hade inte klart för oss, hur pass allvarlig situationen var i fråga om en prisstegring, och under sådana förhållanden ansåg jag det möjligt att hänvisa till att en viss underbalansering kunde ske. Jag beräknade t. o. m. att budgetåret 1948/49 skulle visa en underbalansering på något över 200 miljoner kronor och ansåg det vara försvarbart, om man sedan kom till balans. Jag kan bara förklara, att jag anser det i nuvarande läge icke vara möjligt. Att herr Ohlin, som inte bara anser det vara försvarligt att taga bort omsättningsskatten, vilket jag också gjort, utan t. o. m. anser det vara en berömvärd gärning i nuvarande läge, har en annan syn på balanseringsfrågan kan jag förstå. Men när herr Skoglund redan 1946 på våren alldeles bestämt krävde att balanseringsprincipen skulle upprätthållas, förmodar jag att vi få ett starkt stöd i honom, när vi kräva att även 1948/49 års budget skall vara balanserad.

Herr **Ohlin** erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Till finansministerns uppbyggelse vill jag citera ett kort utdrag ur kammarens protokoll för den 25 april 1946. Där säger finansministern: »Om det visade sig nödvändigt för det sociala reformprogrammets genomförande, var regeringen nämligen beredd att bibehålla de höga skatterna» — inklusive omsättningsskatten.

Observera att finansministern sedan i andra sammanhang helt allmänt talar om att han önskar sänka skatterna. Det är en sak. Men då det gäller att taga ställning och göra den avvägning, som här ändå måste göras, då placerade finansministern och regeringen skattesänkningen nederst, gav den en annan plats

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
i avvägningen än som från oppositionen föreslagits. Det torde icke vara möjligt att bestrida, att där hjälper ett allmänt talesätt om sympati för skattesänkning inte ett dugg.

Beträffande finansministerns ståndpunkt i fjol så innebar den, att man för 1948/49 skulle ha en underbalansering med över 200 miljoner kronor och sedan flytta en del utgifter utanför. Det innebar i gammalortodox mening en underbalansering med gott och väl 300 miljoner kronor. Även nu verkar det som om finansministern ansåg att det skulle vara behövt att använda skatter som verka som en underbalansering.

Jag vill för min del konstatera, att finansministern har medgivit att för budgetåret 1947/48 behövas icke dessa skattehöjningar. Den budgeten kan balanseras i alla fall. Jag kan inte finna, att finansministern har på något effektivt sätt besvarat den kritik jag har framfört, när jag har förordat, att man icke skall höja skatterna förrän det behövs.

Vidare anförde

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag skall bara svara två ting. Uttalandet om skatterna och de sociala reformerna är alldeles riktigt, och jag kan upprepa det i detta ögonblick. Där står nämligen ett mycket stort om. I ett läge, där man ställs inför den frågan, om det skulle vara nödvändigt att behålla de nuvarande skatterna för att genomföra folkpensionsreformen och barnbidragen, vilket jag anser vara det väsentliga, så skulle jag i detta ögonblick svara ja. Jag skulle vilja fråga herr Ohlin, vilken av dessa reformer han skulle vilja undvara för att kunna genomföra en sänkning av skatterna.

När man kommer till frågan om underbalansering, så är det ju alldeles klart att herr Ohlin kan säga: vi ha en överbalans för nästa år på 100 miljoner kronor, och vi behöva således inte taga ut skatten på bolag och större förmögenheter. Jag förmodar att herr Ohlin menar, att det finns ganska stora sannolikheter för att även i fortsättningen man inte skulle behöva höja skatten på bolag och större förmögenheter. Om jag hade den uppfattningen, att dessa 200 miljoner kronor icke vore nödvändiga i fortsättningen, utan att vi redan nu skulle kunna räkna med att de kunna undvaras, så skulle jag säga: där ha vi ett utmärkt tillfälle att ytterligare sänka skatten för inkomsttagarna, men — tillägger jag — inte med nödvändighet genom att gå ned med skatteskalen från 100 till 90. Vi skulle omedelbart fråga oss, på vad sätt vi med dessa optimistiska förutsättningar, som herr Ohlin bygger på, skulle kunna hjälpa kommunerna att sänka sina skatter. Utan tvekan skulle jag föreslå denna höjning av skatten för bolag och större förmögenheter för att med 100 eller 200 miljoner kronor kunna sänka skatten för inkomsttagarna, icke minst kommunalskatten.

Herr **Skoglund** i Doverstorp erhöll på begäran ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! I bilaga 1 till statsverkspropositionen i år säger finansministern, att enligt riksräkenskapsverkets beräkningar inkomsterna för budgetåret 1947/48 torde komma att uppgå till bortåt 3 760 miljoner eller 450 miljoner kronor mer än enligt kalkyl i proposition nr 222, som gällde omsättnings-skatten. Vidare säger finansministern, att om man tar hänsyn till att omsättningsskatten var beräknad att utgå även 1947, blir skillnaden över 600 miljoner kronor. Jag frågar: är det så alldeles säkert, när finansministern kunde felbedöma läget på detta sätt förra året, att inte något liknande kan ske i år, åtminstone med $\frac{1}{3}$ av detta belopp? Det sker väl ändå här en inkomstökning inte bara för de löneanställda grupperna utan över hela det vida produktions-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

fältet, som gör att finansministern kanske får mera pengar än han i dag räknar med.

Om bevillningsutskottet skulle komma till den uppfattningen, att vi ha utsikt att få en sådan inkomstökning, måste vi då under alla förhållanden taga ut de skattehöjningar, som finansministern här har föreslagit? Det är väl det som är avgörande. Ja, säger finansministern, ty då hittar jag på något annat att göra av med dessa pengar på. Håller man på med detta resonemang, herr finansminister, slutar det egentligen aldrig.

Härefter anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Jag hade väntat mig detta om felräkningen på våren 1946. Var och en vet emellertid hur pass svårt det är att beräkna statsinkomster, och som kanske herr Skoglund känner till göras dessa beräkningar inte i finansdepartementet. Det är ett mycket sakkunnigt ämbetsverk som gör dessa beräkningar. De räknade för lågt både beträffande inkomstskatten och en del konsumtionsskatter, som lades till grund för finansieringspropositionen på våren 1946. Men den som har sett deras beräkningar nu, skulle kanske draga den slutsatsen, att de ha tagit lärdom av denna undervärdering. Jag skulle bli mycket överraskad, om de siffror, som nu föreslås för 1948, skulle väsentligen överskridas, såvida vi inte komma in i en utveckling, som herr Skoglund antydde, med stigande inkomster och naturligtvis då stigande priser. Men har inte herr Skoglund tänkt på att om vi få stigande priser, komma också alla statens utgifter att stiga? Det ena åter upp det andra.

Jag hoppas att herr Skoglund vid närmare eftertanke modifierar det uttryck, som han använde, att om finansministern ser att det blir ökade statsinkomster, så kan han alltid hitta på utgifter. Jag förmodar att herr Skoglund menade onödiga, slösaktiga utgifter. Jag har talat om en sänkning av kommunalskatterna. Anser herr Skoglund det vara onödiga och slösaktiga utgifter?

Herr Adolfsson: Herr talman! När man varit i tillfälle att deltaga i en del av de skattedebatter, som förekommit i landet, kan man inte undgå att lägga märke till den relativa stillsamhet, med vilken de borgerliga här uttalat sig, i förhållande till hur de yttrat sig ute på fältet och i förhållande till hur man yttrat sig och yttrar sig i debatten i tidningspressen. Vad som förekommit hittills i debatten här i dag synes mig bevisa, att de borgerliga själva äntligen ha kommit underfund med att de betydligt skjutit över målet i den skattedebatt som hittills förekommit. Av herr Skoglund och herr Ohlins anföranden synes framgå, att krutet visst är bortskjutet. Men det är ju uppenbart, att skall man skjuta för högt, som man gjort i detta fall, behövs det sannerligen också mycket krut.

När man från borgerligt håll på detta sätt har haussat upp skatteförslagets verkningar ute i debatten, så se vi däri ett medvetet försök att förrycka proportionerna och försöka få folket att fästa sin uppmärksamhet framför allt på ting som icke äro väsentliga eller avgörande. Vi kunna inte finna annat än att den borgerliga debatten måste betraktas som ett led i en upplagd och medveten politik i syfte att förmå den socialdemokratiska regeringen att gå ifrån kraven i arbetarrörelsens efterkrigsprogram. De borgerliga ha i viss utsträckning också i den debatt, som försiggått här i dag, försökt göra detta skatteärende till den stora och avgörande frågan i svensk politik, vilket den självklart under inga förhållanden kan anses vara.

I jämförelse med nuvarande tillstånd på beskattningens område kommer naturligtvis det i denna proposition framlagda förslaget att innebära icke ovä-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

sentliga lättnader för flertalet skattedragare och medborgare här i landet. Men när t. ex. länsstyrelsen i Jönköpings län, som refereras här i propositionen, hävdar att detta skatteförslags genomförande på lång sikt måste antagas komma att medföra en fullständig samhällelig omvälvning, då nästan hisnar man och undrar över att sådana fullständigt orealistiska uttalanden överhuvud taget äro möjliga. Icke desto mindre ha sådana uttalanden förekommit i mycket stor utsträckning. Likartade uttalanden ha också här i dag förekommit från herr Skoglunds och herr Ohlins sida i den debatt, som hittills förts.

Jag skulle vilja säga, att visserligen är det sant, att de storkapitalistiska partiernas redskap, i det här fallet högern och folkpartiet, gärna mista besinningen, när någon sneglar mot en liten del av de självtagna ekonomiska privilegier, som de åtagit sig att försvara i den svenska politiken. Jag förstår detta. Men man tror väl inte, att denna lilla skatteflyttning skulle ha några som helst samhällsomvälvande verkningar? Det måste, som jag sade för en stund sedan, vara något annat man syftar till genom den skattestorm, som nu sedan mycket länge har blåst och som avlöst baltstormen och ryssavtalsstormen och som ingått som en naturlig beståndsdel i den Myrdalsstorm, som vi för någon tid sedan fingo bevittna.

Det har sagts under debatten här i dag, att skatteförslaget kommer att få olyckliga verkningar på näringslivet och företagandet, på samhällsekonomin och på sparandet. Ja, remissinstanserna ha i mycket stor utsträckning sagt detsamma, men så är det i regel inte de breda massornas talesmän som beretts tillfälle att yttra sig i detta avseende. Jag skulle för övrigt rent parentetiskt vilja säga, att det är med förvåning man ser att en del socialdemokratiska landshövdingar ha engagerat sig för en faktisk PHM-propaganda på sätt som skett när det gällt dessa remissyttranden. Det är mycket anmärkningsvärt att det är så högt i taket i det socialdemokratiska partiet, att man ger dylika möjligheter att på detta sätt hugga ett förslag i ryggen såsom här har skett. Men studerar man propositionen närmare i alla dess detaljer, så finner man, att en rad remissinstanser röra sig med helt och hållet obevisade påståenden och allmänna talesätt, såsom kapitalförstöring, konfiskation och socialisering. De borgerliga politiska talen senast i söndags rörde sig ju också med samma obevisade påståenden, och detsamma har också förekommit här i dag i viss utsträckning. Lika fullt står emellertid den frågan obesvarad, hur förslaget skall kunna verka förödande på sparsamhet eller företagande, som herr Ohlin nyss ville hävda, när faktiskt enligt en utredning i en av herr Ohlins egna tidningar endast 16 000 företagare skulle komma att få höjd inkomstskatt, medan inte mindre än en halv miljon skulle komma att få sänkt sådan skatt. Hur kan företagandet under sådana förhållanden skadas av detta skatteförslag? — det måste man fråga. Dessutom vill jag påpeka, att denna uträkning baserades på den tidigare förutsatta uttagningsprocenten av 110, men blir det nu, såsom förebådas i propositionen, en uttagningsprocent av 100, får ett ännu mindre antal företagare höjd inkomstskatt, och ett ännu större antal kommer att få en sänkt sådan. Fast jag måste ju säga i detta sammanhang, att det borde ju verkligen övervägas att i stället för en sänkning av uttagningsprocenten till 100 låta de fattiga ensamma få del av ytterligare skattesänkningar. Det är emellertid ett synnerligen invecklat problem, och jag skall icke för ögonblicket yttra mera om det.

Det sägs vidare i den borgerliga propagandan, att företagens konsolideringsmöjligheter komma att äventyras, om detta skatteförslag genomföres. Och vi som trodde att det var mer än väl sörjt för den saken, icke bara genom de våldsamt stegrade bolagsvinsterna — en stegring, som det skulle vara trevligt att få förklaring på orsaken till t. ex. från herr Ohlins sida — utan också ge-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

nom den fria avskrivningsrätten och genom den fria lagervärderingen och avsättningarna till investeringsfonder och till dolda fonder. Jag skall icke ge några exempel, men jag kan väl ändå få nämna ett för icke så länge sedan förekommande exempel, nämligen att Transatlantic redovisat en del av sina fullt sjödugliga fartyg till ett värde av en krona per stycke. Det förefaller mig som det funnes rika möjligheter att sörja för konsolidering på detta sätt. Att dessa möjligheter också föreligga ha ju t. o. m. en del av remissinstanserna erkänt, även sådana remissinstanser, som i princip äro motståndare till det skatteförslag vi nu diskutera. Konsekvensen blir, att bolagen behöva ju för beskattning praktiskt taget bara ta fram de vinster de önska. Man kan alltså dra den slutsatsen, att de borgerligas argumentation om de minskade konsolideringsmöjligheterna hänger helt och hållet i luften. Den samhällsekonomiskt enda negativa verkningen av detta skatteförslag ligger väl däri, att en del företag, om man ökar bolagsskatten, komma att företaga anordningar, som ur samhällsnyttans synpunkt icke kunna anses nyttiga och önskvärda. Det aktualiserar frågan att staten äntligen tar sig för att på allvar styra investeringarna i stället för att bara notera deras förekomst.

Herrar Ohlin och Skoglund ha tydligen lämnat denna kammare, sedan de haft sina inlägg, men kanske någon fråga jag vill framställa ändå på något sätt kan nå dem. Jag skulle vilja säga, att det skulle vara verkligt intressant att få besked om huruvida det på borgerligt håll anses som sant eller icke sant, att fri avskrivningsrätt och sådant föreligger och att de allmänna konsolideringsmöjligheterna äro fria, förutsatt att vinster överhuvud taget förekomma. Den våldsamma överdriften i länsstyrelsens i Örebro förklaring, att skatteförslaget medför ett lamslaget företagande, har givit färg åt den borgerliga debatt, som hittills förts i denna fråga. Samma länsstyrelse säger också, att förslaget, genomfört, fördärvar sparviljan och sparkraften. Lantbruksstyrelsen förutsätter minskat sparande hos alla svenska medborgare, om detta skatteförslag genomföres. Minskat sparande skulle sålunda också bli följden för de nära 100 procent av landets skattedragare som få sänkta skatter och därmed ökade inkomster och för de många förmögenhetsägare med upp till 30 000 kronors förmögenhet, som i fortsättningen slippa skatt på förmögenheten. När debatten sänkts ned på ett så lågt plan, att man framför sådana argument och dessutom begär, att man skall ta dem på allvar, tycker man, att det väl ändå icke går att komma längre ned i botten än vad man redan gjort. Det skulle ju vara önskvärt att få svar på frågan, hur sparandet skulle kunna lamslås, när nära 100 procent av skattebetalarna få sänkta skatter.

Man har alltså av förklarliga skäl haft rätt svårt att ta den propaganda på allvar, som har förekommit, och därav följer också, att vi ha rätt svårt att ta på allvar den propaganda, som förekommit från herrar Skoglunds och Ohlins sida. Vi för vår del ha heller aldrig trott, att skattestormen haft skatteförslaget och dess verkningar som närmaste föremål. Över huvudet på detta förslag har man siktat på något annat mera väsentligt, nämligen vad jag pekade på mera kortfattat inledningsvis i mitt anförande. Så mycket mindre kan propagandan nu sikta på detta förslag, när de framkomna meningarna om förmögenhetsskatten jämkats samman ett långt stycke.

Jag förstår, att man kanske kan vara intresserad av vad den kommunistiska gruppen tänker och tycker i detta avseende, och jag skall strax redogöra för det. Jag vill först säga, att genom 30 000-kronorsgränsen blir ju faktiskt regeringsförslaget bättre för förmögenhetsägare ända upp till 100 000 kronor än reservanternas förslag. Vi kommunister ha för vår del redan i den offentliga debatten deklarerat, att om man anser, att den statsfinansiella situationen medger det, så kommer man inte att finna oss som motståndare till en sådan höjning av den

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

undre gränsen till 30 000 kronor. Detta vårt ståndpunktstagande beror bland annat — kanske jag kan säga främst — på att fastighetstaxeringarna ju höjts i ganska betydande utsträckning. Även om det kan invändas att därmed får naturligtvis ingen del av denna förmögenhetsökning fiktivt värde, så är det dock fråga om höjningar, som bara stå i viss relation till penningvärdets fall, alltså icke en real förmögenhetsökning. Det är icke minst av hänsyn till jordbrukare och liknande medborgarkategorier som vi ansluta oss till förslaget, att undre gränsen för förmögenhetsbeskattningen höjes till 30 000 kronor. Detsamma gäller kvarlåtenskapsskatten, även om man kanske skulle ha skäl att vara litet mera tveksam beträffande denna höjning, när det gäller kvarlåtenskapsskatten. Vi äro alltså i stora drag eniga med socialdemokraterna beträffande det majoritetsförslag i beredningen, på vilket regeringsförslaget grundas. Vi ha ju också haft en representant i denna beredning, en representant som i allt väsentligt kommit på gemensam linje med de socialdemokratiska representanterna. Eftersom det enda som skiljer oss och socialdemokraterna i denna fråga är vårt förslag om engångsskatt på större förmögenheter, så bör det ju icke vara upplagt för några större stridigheter oss emellan. För egen del måste jag säga, att jag vid genomläsning av propositionen har funnit åtskilliga av finansministerns argumentationer däri helt enkelt glänsande. Men att jag säger detta innebär icke att jag skulle vara färdig att be om ursäkt för att vi här måste erinra om den våldsamma orättvisan i den skattepolitik, som har förts under krigsåren. Detta nya skatteförslag, som nu diskuteras och i dag skall remitteras, måste nämligen ses just mot bakgrunden av krigsårens orättfärdiga skattepolitik. Man tog då icke ut skatter av de rika i den utsträckning som behövdes för att täcka statsutgifterna. Dessa voro ju också då av den omfattning, att jag naturligtvis icke vill hävda, att man under dessa år av skattedragarna skulle tagit ut varje öre, som behövdes för att täcka de ökade statsutgifterna. Att penninginkomsterna höjts utan att levnadsstandarden höjts har medfört höga statliga skatter även för sådana fattiga medborgare, av vilka skatt tidigare icke tagits ut. Därtill förekommo mycket omfattande indirekta skatter, som ju särskilt hårt drabba de fattiga. Vidare ökades skatterna för de små inkomsttagarna i förhållande till de större inkomsttagarna, inkomstskatten ökades procentuellt i förhållande till förmögenhetsskatten, och skatteökningen var procentuellt större för små förmögenheter än för de stora förmögenheterna. Allt detta är verkligen ingen lovvärd skattepolitik, och det tål sannerligen vid att man något litet erinrar om detta inför den borgerliga propagandan, och det tål sannerligen vid att ytterligare korrigeringar till de mindre inkomsttagarnas förmån sker snarast möjligt.

Herr Skoglund talade här om skatteökningarna genom åren och lämnade statistiska uppgifter därom, men han föredrog självklart att gå förbi frågan om skattetryckets inbördes relation. Situationen är i det avseendet sådan, att om det blir den gynnsamma inkomstutveckling, som herr Skoglund utan något som helst försök till bevisning förutsätter, är det angeläget att nyttja de ökade statsinkomsterna, i den mån de nu kunna påverka skatterna, till att sänka dessa ytterligare för de små och medelstora inkomsttagarna och naturligtvis också till att förbättra förhållandena på det område, som finansministern nyss var inne på, nämligen den kommunala beskattningens område. Nu vilja alltså de borgerliga omöjliggöra denna lilla korrigering av de orättfärdigheter som förekommit och som förekomma. Det har ännu icke i den offentliga debatten och icke heller här i dag kunnat lämnas någon bevisning för att detta skulle vara möjligt på längre sikt med hjälp av den skattelinje de borgerliga representera. Vi ha under krigsåren icke uttagit de skatter, som skulle ha varit nödvändiga för att täcka statsutgifterna. Jag erinrar om att statskulden ökats med 6½ miljard kronor och att vi för varje år betala över

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

200 miljoner i räntor på denna ökade statsskuld. Som jag sade tidigare, vill jag icke hävda, att det skulle ha varit möjligt att få ut alla dessa pengar på så få år, men jag vill påpeka, att skatteökningarna för bolagen och förmögenheterna liksom kvarlåtenskapsskatten icke på långt när täcka ens de stegrade ränteutgifter, som uppstått för staten på grund av att skatterna icke tidigare tagits ut i den utsträckning som hade varit behövt. Om vi under krigsåren haft den engångsbeskattning på 3 miljarder på förmögenheter, vilken riksdagen i princip beslutade, hade de årliga ränteutgifterna varit nära 100 miljoner lägre än de nu äro. Och det är skattebetalarnas stora massa som får betala de ökade räntekostnaderna.

Det är bl. a. därför som vi ha framlagt ett förslag utöver beredningsmajoritetens om att en engångsbeskattning av förmögenheter jämväl borde uttagas. Situationen är sådan, att vi icke anse oss böra sträcka oss så djupt ned i förmögenhetsskiktet som riksdagen förutsatte när den fattade principbeslutet om engångsskatt. Då kom man fram till en gräns av 20 000, medan vi i vårt förslag ansett att engångsskatten skulle tagas ut enbart på förmögenheter på över 40 000. Vi ha också föreslagit, att det i början skulle ske mycket ringa uttag, vilka sedan skulle stegras något. Jag finner ingen anledning att vidare argumentera för detta förslag, som vi väl få tillfälle att lufta senare. Jag vill bara säga, att om en sådan engångsskatt på förmögenhet uttoges, borde inkomsterna härav icke användas för återbetalning av statskulden utan för investeringar i livsnödvändig produktion. — Jag kanske också kan parentetiskt få framhålla, att det här rör sig om ett kapital, som kastas ut på varumarknaden för att kämpa om sakvärdena. Om engångsskatten på förmögenheter uttoges, skulle detta också sålunda få antiinflationära verkningar.

Innan jag slutar mitt anförande vill jag påpeka, att vi för vår del verkligen icke vilja hausa upp detta skatteförslag och dess verkningar. Kvar stå ju kraven på det väsentliga, nämligen en bättre fördelning av produktionsresultatet — och framför allt den saken — men också en minskning av orättvisorna i fråga om kommunalbeskattningen. Kvar står också kravet på genomförande av ökade sociala reformer och en ytterligare skattesänkning för de små inkomstagarna. Ty även när detta skatteförslag gått igenom, är förhållandet det att ett faktiskt existensminimum alltjämt kommer att beskattas. Därtill komma de indirekta beskattningar som verka särdeles orättvist för de fattiga och som för nästa budgetår beräknas uppgå till, om jag icke missminner mig, omkring 900 miljoner. Det som här föreslås är ett steg på vägen mot ökad rättvisa i beskattningen. Vi kommunister skulle nog ha önskat gå litet längre. Men det var ytterst viktigt, att vi uppnådde enighet. Vi kunde ju beräkna, att de borgerliga skulle gå till en våldsam attack, och därför var enighet viktigare än någonsin. Förslaget innebär alltså icke, såsom man tydligen i en del remissyttranden vill förutsätta, en skatterättvisa. Det som föreslås är bara en liten, liten korrigerings av de våldsamma orättvisor, som på skattepolitikens område förekomma. Hela förslaget måste ses i samband med den ekonomiska politiken i landet i övrigt. Och följer man arbetarrörelsens efterkrigsprogram, som bl. a. innefattar förslag om rationaliseringar och dylikt, skall det tämligen snart bli möjligt att åstadkomma en sådan nationalinkomst, att det skattesänkingsförslag, som de borgerliga ropa efter, mycket lätt skall kunna genomföras. Man kan icke tala om en rättvis beskattning i detta sammanhang, även om vi erkänna alla de positiva fördelar, som förslaget kommer att medföra för den stora massan av våra medborgare. Såsom finansministern framhåller i propositionen, finns det icke någon allmänt erkänd norm för fördelningen av skattebördan mellan inkomster och förmögenheter.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Jag vill tillägga, att någon allmänt erkänd norm icke heller finns för skattebördornas fördelning olika inkomstskikt emellan. Det finns inom det kapitalistiska samhället överhuvud taget ingen möjlighet att åstadkomma en rättvis beskattning. Man kan bara mer eller mindre gilla det konkreta resultat som uppnås genom den skattepolitik som bedrivs. Som finansministern säger, är det alltså så, att vad som skall anses skäligt måste bli beroende av subjektiva omdömen och ingenting annat.

Till slut vill jag bara säga, att vi känna en viss tillfredsställelse över att finansministern både i propositionen och i anförandet här nyss under inga förhållanden vill hävda, att detta skatteförslag innebär absolut skatterättvisa. Denna är icke uppnådd ännu, trots det nya skattesystemets fördelar i synnerhet för de små inkomsttagarna. För vårt folk gäller det att snabbt gå vidare på den väg mot större skatterättvisa, som skattepropositionen anvisar.

Som tiden nu var långt framskriden och flera talare anmält sig för yttrandes avgivande, beslöt kammaren på förslag av herr talmannen att uppskjuta den fortsatta överläggningen angående ifrågavarande propositioner till kl. 7.30 em., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

§ 10.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

fru *Rönn-Christiansson* och fru *Linderot*, nr 402, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, angående bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor m. m.;

herr *Gavelin m. fl.*, nr 403, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, angående bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor m. m.;

fru *Sandström m. fl.*, nr 404, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 205, angående anslag för budgetåret 1947/48 till skolöverstyrelsen;

herr *Kyling m. fl.*, nr 405, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 209, angående vissa anslag till riksförsäkringsanstalten för budgetåret 1947/48;

herr *Hæggbloom m. fl.*, nr 406, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 199, angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid hushållnings-sällskapen;

herrar *Vigelsbo* och *Rylander*, nr 407, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående lantmäteripersonalens organisation och avlöningsförhållanden m. m.; och

herr *von Seth m. fl.*, nr 408, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer, m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Interpellation. Ordet lämnades på begäran till

Herr **Johansson** i Torp, som yttrade: Herr talman! Frågan om kustbefolkningens förbindelser med landets kommunikationsnät har under årens lopp i olika sammanhang förts fram till diskussion och även varit föremål för statsmakternas intresse, som bl. a. tagit sig uttryck i tillsättandet av 1945 års skärgårdsutredning. Det behöver knappast framhållas att kustbefolkningen med stort intresse avvaktar de förslag som denna utredning kan komma med och även knyter stora förhoppningar till förslagen i fråga, i förväntan att desamma också skola bli realiserade inom överskådlig tid.

För den bohuslänska kustbefolkningens vidkommande har frågan under sista tiden aktualiserats på ett ganska uppseendeväckande sätt. Av en notis i en

Interpellation. (Forts.)

dagstidning framgår, att de ångbåtar, som trafikera den bohuslänska kusten, icke återupptagit driften sedan isen gått upp och trafiken blivit möjlig, och tidningsnotisen satte detta förhållande i samband med ett tidigare meddelande att ångbåtarnas ägare gjort hemställan om statsbidrag för täckande av uppgivna förluster å driften. Man förmodade nu att båtägarna på detta sätt ville understryka sina krav på statssubventioner. Vid förfrågningar, som jag med anledning av denna notis gjort i berörda kustsamhällen, har jag fått notisens uppgifter bekräftade, och det har därvid även meddelats mig att det ryktesvis försports att båtägarna skulle ha för avsikt att, om kravet på statssubventioner avslås, låta trafiken ligga nere tills man finner den tillräckligt lönsam under sommarens högsäsong. Skulle detta rykte tala sant, så har man givetvis anledning befara att trafiken ånyo lägges ned sedan denna högsäsong är förbi, varvid den berörda befolkningen har att motse en ny höst och vinter i isolering och fördyrade levnadsomkostnader.

För undvikande av missförstånd vill jag på det kraftigaste understryka att jag med detta icke avser att provocera fram ett bifall till båtägarnas begäran om statsunderstöd. Icke heller begär jag att aktieägarna i berörda bolag skola förbruka sitt satsade kapital. Jag endast konstaterar att här föreligger uppenbarligen ett skolexempel på vådan av att låta en hel landsändas och tusentals människors ekonomiska liv vara beroende av enskilda företag, som sakna förmåga att lösa den självåtagna uppgiften och som i sitt handlande helt ledas av vinstbegäret. I berörda fall är den part som är mest beroende av utvecklingen, nämligen kustbefolkningen, helt avstängd från varje möjlighet att inverka på ställningstagandet.

Frågan huruvida statssubventioner skola beviljas för trafikens fortsatta uppehållande under den närmaste framtiden skall givetvis prövas i vederbörlig ordning under hänsynstagande till omständigheterna. Men oavsett vilken utgång denna fråga kan få, anser jag ödet nuvarande systemet ohållbart. Kustbefolkningen har rätt att begära att dess kommunikationsproblem löses på ett sådant sätt att det skapas garantier för att trafikens ostörda gång icke blir beroende av de ekonomiska kalkyler som uppgöras på bolagskontoren inne i städerna.

Med anledning av det anförda får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande frågor:

Är herr statsrådet i stånd att kunna meddela någon ungefärlig tidpunkt då 1945 års skärgårdsutredning kan väntas framlägga sina förslag till skärgårds trafikens framtida ordnande?

Är herr statsrådet beredd att snarast möjligt efter det skärgårdsutredningen framlagt sina förslag taga initiativ till sådana åtgärder att ett upprepande av dagens läge i Bohuslän förhindras för framtiden?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Undén* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, angående godkännande av ett mellan Sverige och Polen träffat avtal rörande regleringen av varuutbytet mellan Sverige och Polen m. m.

Denna proposition bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.44 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 22 april.

Kl. 7.30 em.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna därvid till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Vid remiss
av propositionerna nr
212 och 220.

(Forts.)

Herr förste vice talmannen anmälde, att överläggningen rörande Kungl. Maj:ts propositioner, nr 212, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september (nr 370), m. m., och nr 220, med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., nu komme att fortsättas; och lämnades därvid ordet enligt förut skedd anteckning till

Herr **Fast**, som anförde: Herr talman! Vid en debatt sådan som denna är det egentligen endast den ena sidans förslag som bli helt deklarerade genom den framlagda propositionen, medan oppositionens förslag icke i sin helhet bli kända förrän efter motionstidens utgång. Det kommer också att bli intressant att se, huruvida den borgerliga oppositionen här skall kunna enas om en gemensam motionslinje, en sak som jag tror kommer att erbjuda vissa svårigheter. Kanske få vi besked härom redan av nästa talare.

Man får lära sig ganska mycket nytt från dag till dag, och nu ha vi av herr Ohlin fått lära oss att man även under en högkonjunktur i sitt högsta flor utan vådor kan underbalansera statsbudgeten med något hundratal miljoner kronor. Om jag för min del har svårt att bli omvänd i detta avseende, så beror detta till stor del på vad jag fick lära mig under inflationskonferensen, där man icke minst från de borgerliga partiernas sida ansåg det nödvändigt att i avvaktan på en ökad varutillgång sterilisera en del av folket köpkraft.

Jag erinrar vidare om de borgerligas tidigare krav på en rundabordskonferens, som skulle medverka till att löneförhöjningar förhindrades. Jag undrar nu i all blygsamhet om icke i det läge vi nu befinna oss en underbalansering av budgeten har en motsatt verkan mot den, som man på borgerligt håll under en längre tid krävt att regeringen skall åstadkomma.

Herr Ohlin sade här att regeringens skatteförslag verkar rent inflatoriskt, men i så fall måste också reservanternas förslag i skattekommittén verka i ungefär samma riktning. Jag tänker därvid i första hand på de lättnader i fråga om inkomstskatten som återfinnas i alla förslagen. Om dem är man ju i stort sett överens. Är det däremot de ökade kapitalskatterna som förutsätts skola ha denna inflatoriska verkan, så äro säkert meningarna om den saken mycket delade. I synnerhet torde detta vara fallet därest staten — som herr Ohlin framhåller — under budgetåret icke skulle behöva använda hela det skattebelopp som uttages, och om alltså staten själv får tillfälle att sterilisera en del av det belopp som uppstår genom budgetens överbalansering. Även om omsättningskatten vilade på en orättvis grund och därför icke i längden kunde bestå, äro vi väl ändå tämligen överens om att den i nuvarande läge ganska väsentligt skulle ha motverkat inflationen.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

När nu regeringspropositionen ligger på riksdagens bord kan man fråga sig, om den innehåller sådana förskräckligheter att det ens tillnärmelsevis varit berättigat med den våldsamma och överdrivna agitation som förts mot regeringen i denna fråga. Agitationen tycks nu ha mattats en smula, och svenska folket kan säkert inte undgå att lägga märke till skillnaden i såväl ton som framställning i debatten inom och utom riksdagen. Jag tror också att det i längden kommer att bli ganska svårt att spänna någon större del av landets befolkning framför de stora inkomstagarnas och förmögenhetsägarnas vagn.

Jag erkänner dock gärna att det finns åtskilliga medborgare i vårt land, som tro att de icke kunna arbeta för fullt, emedan de då skulle få för höga skatter. Men i verkligheten ger i stället det föreliggande regeringsförslaget en stor del av dessa medborgare ganska stora skattelättnader. Man kan som bekant driva en agitation ända därhän, att man får folk att tro raka motsatsen till det verkliga förhållandet. När nu skattetabellerna blivit offentliggjorda hoppas jag det skall bli lättare att upplysa allmänheten om skattepropositionens verkliga innehåll och verkningar för olika befolkningsgrupper.

Man kan också hoppas att de små och medelstora spararna i vårt land skola komma underfund med att sparande verkligen lönar sig och att den framställning i ord och bild som på sina håll förekommit rörande regeringens skatteförslag varit allt annat än sanningspräglad. Det är också med tillfredsställelse jag konstaterar att de ledande männen inom Sveriges sparbanker numera ha tagit avstånd från den propaganda som Skattebetalarnas förening bedrivit, icke minst på våra biografier. Vad man i propagandan kan tillåta sig framgå av ett litet tidningsurklipp, som stacks i min hand omedelbart innan jag gick upp i talarstolen. Det är ett klipp ur tidningen Göteborgs-Posten för den 22 april. Under rubriken Krönet har man där i en polemik gentemot tidningen Ny Tid tillåtit sig skriva följande:

»'Krönet på ett livsverk', sätter Ny Tid som rubrik på sina kommentarer till Wigforss' skatteproposition. Herr Wigforss bestiger krönet, och den enkle skattedragaren tänker på hur låg statsskulden var när herr Wigforss kom till makten och hur hög den är nu. Han tänker kanske också på hur fantastiskt skatterna stigit under den tid, herr Wigforss burit ansvaret för våra statsaffärer.

Det blir inte lätt för den som kommer efter herr Wigforss på finansministerposten!»

Vi äro ju vana vid att finansministern i detta land får skulden för litet av varje, men att som här beskylla honom för att vara den i verklig mening skyldige till världskriget och den därmed sammanhängande upprustningen och neutralitetsvakhållningen i vårt land tycker jag ändå är att gå litet för långt. Men upplysningen stiger väl så småningom, inte minst genom den borgerliga pressens insatser i vårt land.

Om det nu, vilket vi hoppas, skall bli möjligt för finansministern att begränsa skatteuttaget till 100 procent, bli ju skattelättnaderna väsentligt större än vad man räknat med i skattekommitténs förslag — inte blott för de små inkomstagarna utan också för dem, som befinna sig ganska långt upp på inkomstskalan. Detta är att hälsa med så mycket större tillfredsställelse som de ganska tyngande kommunala skatterna utgå efter proportionell skala. Det är icke sannolikt att de kommunala skatterna kunna sänkas under den närmaste tiden eller ens att de kunna hållas vid sina nuvarande utdebiteringsbelopp. Kommunerna få ju nämligen en del nya och stora utgifter i samband med bostadspolitiken. Detsamma gäller för landstingen, som få stora utgifter på grund av utbyggnaden av vår hälso- och sjukvård. Även med en försiktig politik komma landstingen att få mycket betydande svårigheter med att hålla ut-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
debiteringen på sin nuvarande nivå, med hänsyn till de stegrade driftskostnaderna vid deras olika sjukvårds- och sociala inrättningar.

Alla veta vi att det inte är lätt att genomföra kommunala skattereformer i vårt land. Man har där inte så rika möjligheter som när det gäller statsbeskattningen. Framför allt är det svårt att komma fram till lättnader, som kunna anses rimliga för s. k. normala arbetarinkomster. En betydande lättnad i statsbeskattningen är för den skull så mycket mera motiverad och påkallad. Det vore därför önskvärt, att finansministern under de närmaste åren kunde bli i stånd att infria vad han tidigare ställt i utsikt, nämligen att via statsbidrag lätta det kommunala skatetrycket.

Nu vill man på borgerligt håll göra gällande, att det är de borgerliga som tvingat finansministern att lägga fram förslag till skattelättnader. Jag vill då erinra om vad finansministern uttalat som sin egen och partiets mening redan före 1944, då skatteberedningen tillsattes. Man har här försökt snedvrida ett uttalande av förre statsministern, som en gång sade, att om svenska folket hade att välja mellan sociala reformer och skattelättnader, så skulle folkets majoritet sannolikt välja socialreformerna. Denna uppfattning har delats och delas alltjämt av det socialdemokratiska partiet. Vi ha hittills icke befunnit oss i ett sådant tvångsläge, men om vi skulle bli försatta i det, skulle vi inte tveka att i ett dylikt val föredraga de sociala reformerna framför skattelättnaderna. Nu ha vi lyckats åstadkomma båda delarna, och det äro vi alla glada över.

De uttalanden som i detta sammanhang gjorts äro nästan lika vilseledande som när man vill göra gällande att det är den borgerliga oppositionens förtjänst att det nu föreliggande regeringsförslaget på vissa punkter avviker från skattekommitténs förslag. Jag vill i detta sammanhang erinra om de uttalanden som i riksdagen gjorts både av finansministern och av andra socialdemokratiska talare. De ha i fråga om skatteberedningens förslag klart och tydligt sagt ifrån att detta ingalunda är heligt så att det inte skulle få göras några som helst ändringar i det. Finansministern har t. o. m. varit angelägen om att låta denna uppfattning klart framskynta, och jag erinrar om de uttalanden som gjorts av honom, icke minst under inflationskonferensen. Vad man däremot bestämt har fasthållit vid har varit, att huvudlinjerna i beredningens förslag icke skulle komma att rubbas. Det är väl heller ingen som vill påstå att de ändringar, som redovisas i den kungl. propositionen, innebära att skattekommitténs förslag rubbats i några väsentliga delar. Jag tror för min del t. o. m. att den hätska och mycket ovederhäftiga agitation som förts gentemot skatteberedningens förslag varit till hinder för regeringen, när det gällt att göra de ändringar, som man vid det slutliga ställningstagandet funnit vara ändamålsenliga och erforderliga.

Genom de införda spärrarna i fråga om förmögenhetsbeskattningen, inkomstbeskattningen och kvarlåtenskapsskatten har det skapats en klar begränsning av de högst utgående skattebeloppen. Detta framstår så mycket klarare om man också tar hänsyn till de kommunala skatterna. När jag på denna punkt lyssnade till herr Ohlin, fick jag närmast en känsla av att han rent av var litet missbelåten med att ifrågavarande spärr införts. Jag kanske missuppfattade honom där, och i så fall berodde det väl på herr Ohlins tonfall. Emellertid tror jag inte att det skulle erbjuda särskilt stora svårigheter att få fram en motion, som herr Ohlin kunde få ta ställning till och i vilken denna spärr icke vidtagits. För egen del vill jag utan vidare bekänna, att jag finner denna spärrhake mycket välmotiverad. Jag tror också, att herr Ohlin innerst inne är av samma mening.

Finansministern har själv förklarat, att föreliggande förslag ingalunda är

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

heligt och att jämkningar kunna göras, men att några rubbningar i väsentliga delar icke böra ske. De jämkningar som äro företagna i den kungl. propositionen äro säkerligen både skäligen och påkallade. Jag anser därför att propositionen bör i sin helhet av bevillningsutskottet tillstyrkas.

Det är egentligen om kapital- och bolagsskatterna som striden nu står. Dessa skatter anser jag dock icke oskäligen, och då de icke heller motverka sparsamheten eller kapitalbildningen böra de enligt min mening genomföras. Vid bedömandet av bolagsbeskattningens skärpning från 32 till 40 procent bör man hålla i minnet de fria avskrivningsregler som gällt och ännu gälla för våra bolag. De ha möjliggjort den konsolidering av bolagens ekonomi som verkligen ägt rum. Denna utveckling är raka motsatsen till den som ägde rum under den förra krisen.

Vad barnbidragen beträffar är det ju att hälsa med glädje att de tidigare orättvisorna när det gällt samhällets understödjande av barnens uppehälle och uppfostran nu äntligen bringats ur världen, och att man där fått en större rättvisa till stånd. Tidigare har det varit så att de burgna familjerna till barnens underhåll och uppfostran fått flera gånger om så stora belopp som de fattiga familjerna. Man kan t. o. m. säga att de allra fattigaste barnfamiljerna egentligen inte fått någonting alls. Däremot är det anledning uppmärksamma att man från högerens sida — i den mån högerreservanten i skatteberedningen är representativ för detta parti — vill rädda så mycket som möjligt av de orättvisor som de tidigare skatteavdragen för barn utgjort, jämfört med de nu föreslagna barnbidragen.

Herr talman! Det finns egentligen inga sociala reformer genomförda i detta land — och inte heller några reformer som äro färdiga att genomföras — utan att de borgerliga partierna nu vilja framstå som både initiativtagare till dem och som pådrivande kraft. Hur detta stämmer med den rent historiska utvecklingen överlämnar jag åt medborgarna själva att bedöma. Jag tror att de kunna göra det på det riktiga sättet. Det var därför nästan väntat att de borgerliga partierna också skulle tävla om äran att vara den part, till vilken folket står i den största tacksamhetsskulden för de barnbidrag som nu framlagts av socialminister Möller. Men om det är någon som skall vederfaras särskild ära därvidlag, så blir det väl ändå ganska svårt att komma förbi socialministern. Dessutom är det ytterligare två personer, som det är svårt att i detta sammanhang gå förbi. Jag tänker här på förra handelsministern, vilken genom sin verksamhet och propaganda så att säga fört fram befolkningspolitiken i förgrunden och fått den belyst. Den andre är vår nuvarande statsminister, som gjorde stora insatser under den tid han var ordförande i befolkningskommissionen och där tog en rad initiativ. Men vi bruka aldrig tvista med de borgerliga om vem som är initiativtagare och pådrivare. Vi äro mest glada åt vad som kunnat göras. Därvidlag ha vi också kunnat göra en insats, som jag tror att man på den borgerliga sidan inte kan förneka.

Till slut vill jag säga, att vill man främja företagsamheten och sparsamheten i vårt land, så skall man vara ganska försiktig när det gäller inkomstskatten. Men man skall inte vara så dödsförskräckt när det gäller att röra vid kapitalet, som man är på den borgerliga sidan, i varje fall inte beträffande det kapital på vilket arvsbörda utgår. Förmögenhetsbeskattningen och kvarlåtenskapsskatten ha ju nämligen mycket liten betydelse för förmögenheter under 100 000 kronor. Människorna sträva visserligen efter att utvidga och nyskapa, men de sträva i främsta rummet för att få så goda inkomster som möjligt, vilka de kunna ha glädje av medan de själva leva. En arvsbeskattning av den storleksordning som föreslås i den kungl. propositionen kommer därför inte att i längden verka hämmande på vare sig sparsamheten eller företagsamheten i vårt land. Jag

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

erinrar om hur oerhört många gånger som man, inte minst i denna kammare, har talat om att såväl sparandet som företagsamheten skulle försvinna i landet på grund av den socialdemokratiska politiken. Men resultatet har i stället blivit att både sparandet och företagsamheten ha ökat. Så kommer det säkerligen att gå också i fortsättningen.

Vidare yttrade:

Herr Rubbestad: Herr talman! I början av sitt anförande nämnde herr Fast, att det från den borgerliga sidan fördes en stark opposition och att man nu väntar på ett förslag om en enande linje, och han uttalade den förhoppningen, att jag såsom närmaste talare efter honom skulle komma med ett sådant förslag. Jag vill också försöka göra detta. Då är det klart, att jag väl får försöka vara ganska mild i min kritik för att på så sätt få en bra utgångspunkt, så att jag icke alltför hårt stöter mig med socialdemokraterna. Jag vill erkänna, att jag står liksom mitt emellan de bägge stridande parterna, å ena sidan socialdemokraterna och kommunisterna och å andra sidan högern och folkpartiet. Jag har för min del biträtt det förslag till skatteskala, som är presenterat av finansministern, och jag har också ansett mig kunna vara med om den beskattningsform, som han tänkt sig för bolagen, och det är ju väsentligen mot dessa punkter, som den borgerliga oppositionen främst riktar sig. Å andra sidan har jag också försökt finna en medlande linje, i det att jag biträtt de borgerligas ståndpunkt, när det gäller förmögenhetsbeskattningen och kvarlåtenskapsskatten. Jag finner det därför rätt naturligt, om den ståndpunkt jag företräder skulle kunna bilda plattformen för ett beslut, som kan ena hela svenska folket.

Det är ju självklart, att staten behöver ökade skatteinkomster, när man från alla partier varit med om att besluta stora utgifter för social verksamhet, utgifter som finansministern för en stund sedan pekade på. Vi ha sålunda den stora folkpensioneringsreformen, som från och med nästa år kommer att medföra ökade kostnader om cirka 400 miljoner kronor, och vi ha genomfört en lönerereglering för statens tjänstemän, som fullt genomförd innebär en årlig utgiftsökning av över 200 miljoner kronor. Vi stå här i dag inför att också besluta en stor reform om barnbidrag, som faktiskt kostar 420 miljoner kronor. Naturligtvis får man därvid räkna bort det belopp, som motsvarar de skattefria avdragen för barn, vilka avdrag skulle försvinna. Enligt den taxering som verkställdes 1946 uppgår detta belopp till cirka 140 miljoner kronor. Men slutresultatet blir ändå, att det blir ungefär 275 miljoner kronor som måste ut i ökade utgifter för detta ändamål. Det är klart, att när det gäller att försöka skaffa pengar till alla dessa utgifter, måste man försöka avväga skattebördan på ett sådant sätt, att den drabbar medborgarna så rättvist som möjligt i förhållande till skattekraften. Jag vill för min del säga, att den avvägning av skatteskalan, som är presenterad i propositionen, enligt min mening fyller denna uppgift på ett ganska rättvist sätt, ty den ger skattelättnad åt dem, som ha det sämst ställt, och den försöker i viss mån ta igen denna minskning i skatteinkomst genom att ta ut av dem, som ha det synnerligen bra ställt. Jag kan ju icke tycka annat än att det är rimligt, att de, som ha t. ex. 100 000 kronors inkomst, enligt propositionen få betala cirka 38 000 kronor i skatt. De ha ju ändå kvar mer än 60 000 kronor att leva på. Den andra delen av den borgerliga falangen, alltså högern och folkpartiet, vill ju, att dessa skola få betala nära 4 000 kronor mindre i skatt. Kommer man upp till inkomster på en miljon kronor, är skillnaden mellan propositionens förslag i denna del, som jag ansluter mig till, och reservanternas från högern och folkpartiet icke mindre än 32 000 kronor. Jag tycker, att när skatten för dem, som ha en miljon kronors inkomst,

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

enligt propositionen uppgår till 593 000 kronor, blir det ändå ganska mycket kvar, nämligen över 400 000 kronor för dessa att klara sig på. Följaktligen har jag i denna del anslutit mig till den socialdemokratiska linjen.

Denna skattelättnad lämnas ju på det sättet, att de skattefria avdrag, som hittills tillämpats, höjts över hela linjen, både för ensamstående och familjer. I fråga om dessa avdrag har jag emellertid en annan mening än socialdemokraterna och kommunisterna och även en annan än högermän och folkpartister. Dessa äro nämligen ense om att man skall ha kvar den gamla orättvisan med dyrortsgrupperingen, varigenom de som bo på landsbygden bli tvungna att för samma inkomst betala betydligt högre skatt än de som bo i städerna, särskilt i storstäderna. Jag kan icke komma ifrån att det måste väcka den allra största förargelse ute i landet, när det blir klart för både arbetare och bönder litet varstans, att de skola betala högre skatt. Jag skall bara erinra om att om icke bevillningsutskottet gör ändring i den kungl. propositionens förslag i denna del, så får den på landsbygden, som är ensamstående och har en inkomst på 2 500 kronor betala 99 kronor i skatt för detta belopp, medan en sådan inkomsttagare här i Stockholm slipper undan med 55 kronor i skatt. En person på landet med 3 000 kronors inkomst och familj får betala 55 kronor i skatt, under det att en dylik inkomsttagare i Stockholm helt och hållet slipper skatt; och uppgår inkomsten till 3 500 kronor får den på landet bosatte betala dubbelt så mycket i skatt som den som bor i Stockholm. Detta kan icke vara riktigt. Då man tidigare velat ta bort dyrortsgrupperingen, har svaret alltid blivit, att man måste komma med ett förslag, som icke gör det sämre för dem som bo på dyrorterna. Här föreligger nu ett förslag, som gör, att det icke alls blir sämre utan betydligt bättre på alla punkter, när det gäller denna skattegruppering, och därför vill jag vädja till bevillningsutskottet att när det skall pröva denna dyrortsgruppering i skattehänseende, draga ett streck över denna skriande orättvisa mot landsbygden.

Jag har fäst mig vid ett uttalande av finansministern beträffande denna punkt. Han ville göra gällande, att det icke skulle vara lyckligt, om man vidtoge skattelättnad för sådana som bo på landet, då man därigenom eventuellt skulle hindra avflyttning från landsbygden. Vill man forcera avflyttningen från landsbygden, tycker finansministern att det bör bli allt färre, som ägna sig åt jordbruk och annan verksamhet på landsbygden och att så många som möjligt skola flytta till städerna, då förstår jag, att det är rätt väg, som här rekommenderas. Emellertid har riksdagens majoritet vid många tillfällen givit uttryck åt den meningen, att denna väg icke är att rekommendera, utan att man i stället skall försöka behålla folket på landsbygden så långt möjligt är. Jag hoppas alltså, att bevillningsutskottet skall rätta till denna sak.

När vi här diskuterat de skattefria avdragen för barn, har den frågan varit uppe, att man skulle ersätta dem med barnbidrag, och förslag härom föreligger nu i en proposition. Den föregående talaren resonerade om vem som egentligen skulle ha förtjänsten av att detta förslag sett dagens ljus. Det böra vi väl alla vara på det klara med att det var bondeförbundet, som först kom fram med det förslaget. Att socialministern sedan måste framlägga proposition i frågan var ju självklart. Men det är ju bara ett effektuerande av den beställning bondeförbundet gjort, och vi tacka naturligtvis på det varmaste för detta tillmötesgående. Jag vill framhålla, att dessa bidrag komma att betyda en betydande lättnad för de barnrika familjerna. Det system vi tidigare haft har varit synnerligen orättvist. En större inkomsttagare fick en väldig skattelättnad, under det att de med små inkomster icke kunnat utnyttja dessa skattefria avdrag. Jag skall bara som exempel ta ett par fall. En person i Stockholm med fyra barn och 5 000 kronors inkomst har icke kunnat tillgodogöra sig större skattelättnad

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
än 325 kronor, varemot skattelättnaden vid en inkomst av 210 000 kronor blivit icke mindre än 3 218 kronor, alltså tio gånger så mycket som när inkomsten endast varit 5 000 kronor. Det är givet, att det nu föreslagna bidragssystemet, där var och en får lika mycket, är betydligt gynnsammare för barnafäder med lägre inkomst. Detta system är alltså att hälsa med synnerlig tillfredsställelse.

Jag hörde med intresse på professor Ohlin, då han talade om barnbidragen. Han blandade ihop detta med tjänstemännens nuvarande rätt till barnbidrag, och det föreföll som om han icke tyckte det vara riktigt, att tjänstemännen skulle jämföras med folk i allmänhet, utan ansåg, att tjänstemännen skulle ha extra tillägg utöver dessa barnbidrag. Jag tycker det skulle vara egendomligt, när samhället nu inför ett bidragssystem med lika barnbidrag för alla, om icke tjänstemännen skulle kunna finna sig i det. Jag kan icke tycka, att det skulle vara rätt med ett extra tillägg för dessa utöver vad som gäller för andra.

I det sammanhanget berörde finansministern en annan fråga, som också är mycket aktuell, nämligen skatternas inräknande när det gäller indexberäkningen, och det var synnerligen intressant och välkommet, att han gjorde detta uttalande. Jag har i olika sammanhang och vid skilda tillfällen sagt ifrån, att jag anser, att det är synnerligen orimligt att inräkna skatterna när det gäller indextalet. Om statens tjänstemän och även en mängd andra på det sättet få full kompensation för ökade skatteutgifter blir det ju bara en skruv uppåt. I samma mån som de få förmåner, vilka påverka skatterna, i samma mån ökar skruven, och på det sättet stiger index undan för undan, så att de åter skola ha nya förmåner. Därför är det icke en dag för tidigt att detta inräknande av skatterna vid indexberäkningen försvinner, och jag hoppas finansministern sätter in all kraft på att så blir fallet.

Vad sedan gäller bolagsbeskattningen har jag redan tidigare deklarerat, att jag därvidlag är på samma linje som socialdemokraterna. Efter den utredning som verkställdes av skatteberedningen har jag kommit till den bestämda övertygelsen, att här ha vi ett område, där det finns ganska god skattekraft, som kan utnyttjas, då det är nödvändigt för staten att få inkomster. Bolagen ha ju ganska stora möjligheter till avskrivningar, varigenom de kunna fondera för sin verksamhet. De resultat från olika bolag med mycket höga procentutdelningar till aktieägare, som särskilt i år deklarerats i tidningarna, ge belägg för att här finns en skattekölla, som man bör kunna utnyttja, och jag har därför för min del ansett det rimligt att gå på den linje som förordats i propositionen.

Däremot har jag icke kunnat ansluta mig till finansministerns syn, när det gäller förmögenhets- och kvarlåtenskapsskatterna. Han har betonat, att det icke spelar någon som helst roll för sparsamhet, om ränteavkastningen helt och hållet försvinner. Han tror icke det har någon inverkan. Jag har däremot på denna punkt den bestämda uppfattningen, att vill man främja sparviljan, så kan man icke ta hela avkastningen och t. o. m. en del av behållningen, utan vill man främja sparsamhet och kapitalbildning, vilket säkerligen är mycket nödvändigt i vårt samhälle, om vi skola få företagsamhet till stånd, får man nog förfara med litet större varsamhet än som föreslås i propositionen. Vi tacka naturligtvis finansministern för att han höjt det skattefria beloppet från 20 000 till 30 000 kronor. Men till herr Ohlin vill jag med anledning av att han vill tillgodoräkna sig och kritikerna förtjänsten av denna ändrade inställning säga, att jag tror, att han tar alldeles fel. Av propositionen finner man nämligen, att orsaken till detta är, att sedan beredningen kom med sitt förslag har inträtt en betydande stegring av förmögenheterna genom den senaste allmänna fastighetstaxeringen. Då vi i beredningen sysslade med dessa saker konstaterade vi, att det fanns cirka 205 000 personer med mer än 20 000 kronor i förmögenhet. Men i propositionen få vi nu en uppgift om att detta tal har ökat till 280 000 personer, allt-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

så med cirka 75 000 personer. Den grupp förmögenhetsägare, som skatteberedningen och finansministern tänkt räkna bort, är just gruppen som äger en förmögenhet mellan 20 000 och 30 000 kronor. Det är den gruppen, som höjts upp genom de senaste taxeringarna, och därför är det rimligt att den undantages. Det visar sig också, att trots att denna grupp borträknas blir inkomsten av den föreslagna förmögenhetsbeskattningen minst lika stor som beredningen räknat med, och detta trots att man slopat cirka 100 000 förmögenhetsägare i gruppen 20 000 till 30 000 kronor. Det är alltså inte en följd av den kritik som förts utan på grund av den utveckling, som ägt rum sedan beredningen avlämnade sitt förslag, att finansministern ändrat beredningens förslag i denna del.

På samma sätt förhåller det sig naturligtvis med höjningen av det skattefria beloppet beträffande kvarlåtenskapsskatten från 25 000 till 30 000 kronor. Det är en följd av samma orsak. Beträffande denna kvarlåtenskapsskatt är jag också där motståndare till den kungl. propositionens förslag. Där har visserligen finansministern gjort en viss reduktion av procenttalet, men den spelar inte så särdeles stor roll. För allt som ligger över 100 000 kronor är uttagsprocenten sänkt med 5 % för varje storleksgrupp, men det blir ändå betydande summor som komma att uttagas efter propositionens utformning.

För att taga ett exempel på hur det verkar kan jag nämna, att en förmögenhet på 10 miljoner kronor reduceras med 4 300 000 kronor eller bortåt hälften av tillgången. Det är detta som vi reserverar anse kommer att drabba företagsamheten. Det torde i regel vara så, att en dylik förmögenhetsägare har sin förmögenhet nedlagd i en rörelse eller ett företag, kanske i en fabriksanläggning. Skall han då punga ut med ett sådant belopp är det givet, att företaget inte gärna kan äga bestånd, och det kan till och med drabba de anställda i denna industri. Vi tro därför inte heller att det är lyckligt med denna skatteform.

Då finansministern hänvisade till att vår förmögenhetsbeskattning inte ligger så högt som i England, vill jag erinra om att vi här ha den årliga förmögenhetsbeskattningen, vilken inte finns i England, där man i stället har den s. k. kvarlåtenskapsskatten. Detta gör, att vi här kunna se på saken på ett annat sätt än vad man gör i England. Jag hälsar naturligtvis också med tillfredsställelse, att finansministern kommit med denna 80-procentsregel som spärr för dem som skola erlägga stora skatter. Den gör ju att det skattetryck, som blir en följd av det nya förslaget, åtskilligt mildras.

Jag nämnde i början att jag ville försöka komma med ett kompromissförslag, och det jag nu framhållit inbjuder verkligen till något att reflektera på. Genom att vi gå in för bolagsbeskattningen får man en ökad inkomst på något över 100 miljoner kronor. Bolagsbeskattningen vilja inte högern och folkpartiet vara med om. Socialdemokraterna och kommunisterna vilja ju ha denna ökade skatt på förmögenheten och kvarlåtenskapsskatten, som ger någonting på cirka 70 à 80 miljoner kronor. Denna skatt tycker jag att de sistnämnda partierna kunna släppa i gengäld mot att folkpartiet och högern gå med på bolagsskatten. Om således de båda parterna äro beredda att släppa ifrån sig respektive satsa cirka hundra miljoner, så komma vi på samma linje, och vi ha ett kompromissförslag, som bör kunna ge ett bra resultat. Jag är förvissad om att — som också herr Ohlin slutade sitt anförande med — det skulle vara lyckligt för det svenska folket, om vi på denna punkt kunde finna en sådan linje, där inte de stridande meningarna behövde fortsätta sin kamp mot varandra utan enas för att arbeta för ett lyckligt Sverige.

Herr Kristensson: Herr talman! Man har talat om att vår skattelagstiftning påminner om ett ständigt ofärdigt lappläcke — förändringar förekomma ständigt. Det skatteförslag som vi nu stå inför och debattera här i dag är avsett

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

att om möjligt göras permanent med undantag av inkomstskattens höjning. Det är då helt naturligt, att man diskuterar frågan om verkningarna på längre sikt.

Kristidens skatteböroda är sådan, att den icke hör hemma i normala tider. Det är därför naturligt, att vi från alla håll med glädje hälsa skattelättnaderna. Däremot har man med tanke på höjningarna anledning att fråga efter de skadeverkningar, som uppstå för det ekonomiska livet, och hur dessa höjningar inverka på skatteunderlaget. Det är inte bara fråga om en fördelning av skatterna, man måste också fara varligt fram med de välståndsbildande krafterna.

Finansministern lägger större delen av skattehöjningarna på bolagen. Det förhållandet att bolagen motstått skattetrycket under goda tider säger ingenting om bolagens förmåga att stå emot skattetrycket under normala tider och under lågkonjunkturer. För övrigt finns det många bolag, i synnerhet små sådana, som ännu inte konsoliderats. I det län jag tillhör ha de flesta bolag inte använt sig av den fria avskrivningen. Den höga bolagsskatten kommer att verka så, att bolagen få allt svårare att utveckla sin verksamhet med egna medel. Man måste då låna upp främmande medel, och detta kan bli dyrt, särskilt för mindre företag. Här gäller satsen, att stillastående är tillbakagång. Genom en hög bolagsbeskattning kan det lätt bli en stelhet i vårt näringsliv, som ingen önskar, och det kan bli svårare för små företag att finansiera sin utveckling.

Framför allt drabbar dock den höga bolagsbeskattningen bildandet av nya företag. En socialdemokrat i Tyskland sade på sin tid: »Utan profit ryker ingen skorsten.» Jag skulle vilja säga: utan tillräckliga vinstmöjligheter bildas i detta land inga nya företag. Kan man inte räkna med större vinstmöjligheter än dem man får genom att placera pengar i obligationer och andra säkra papper, då bildas inte dessa nya företag.

Finansministern säger när det gäller denna fråga, att man kan tänka sig eventuella justeringar av den höjda bolagsskatten. Han hänvisar till utredningar, som pågå. För min del måste jag beklaga, att dessa utredningar inte äro färdiga nu, när man skall bestämma bolagsskattens höjd.

Herr Fast talade om att grunden för den nya bolagsskattens höjning framför allt är den fria avskrivning, som vi ha i vårt land och som givetvis är en mycket värdefull tillgång för näringslivet. När det gäller denna fria avskrivningsrätt skulle jag vilja fråga finansministern, om man från näringslivets sida kan lita på att man får behålla dessa fria avskrivningar. Min fråga gäller framför allt om man får behålla de fria avskrivningar, som råda i fråga om lagervärderingar. Jag är övertygad om att näringslivet är mycket intresserat av ett svar på denna fråga.

När det gäller kvarlätenskapsskatten har man i propositionen inte talat om den teoretiska grunden för denna skatt. I skattebetänkandet talade man om en uppskjuten skatteskuld. Finansministern har möjligen funnit, att detta teoretiska resonemang inte anammats av det svenska folket, och därför uteslutit det i propositionen. Jag vill beträffande kvarlätenskapsskatten framför allt erinra om att den kommer att verka olyckligt när det gäller familjeföretagens existens. Många av dem komma väl så småningom att upphöra, och åtskilliga komma att övergå i storföretagens händer. Familjeföretagen ha, både när det gäller handel, jordbruk och industri, en stor uppgift att fylla i vårt ekonomiska liv. När man tänker på att dessa företag i stor utsträckning komma att övergå i storföretagens händer, så beklagar jag detta mest ur den synpunkten, att byråkratien lättare slår igenom hos stora företag än hos mindre och medelstora.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Jag anser för min del, att kvarlåtenskapsskatten inte bör inarbetas i svensk skattelagstiftning. Vägen till allmänt välstånd och ytterligare förbättringar för de breda lagren hos vårt folk går förvisso genom produktionsökning. Det gäller att öka den produktiva kraften. Därmed växer också skatteunderlaget i bredd och styrka.

Herr Wiberg: Herr talman! Diskussionen om statsskatterna har genomgått åtskilliga faser. Av finansministerns historieskrivning tidigare i dag har man fått en klar bild av att han varken är eller har varit någon vän av skattesänkningar för vissa inkomstgrupper. Det fanns emellertid en tid, då man undrade, om det skulle bli möjligt att få finansministern med på väsentliga lättnader i inkomstskatterna överhuvud taget. Jag måste, icke minst på grund av herr Fasts anförande helt nyss, erinra härom. Ja, denna tid är i själva verket icke alls så avlägsen. Så sent som i finansplanen från förra året diskuterade finansministern en skattesänkning med endast omkring 100 miljoner kronor. Driven av oppositionen höjde han i somras väsentligen detta bud, men nådde likväl icke det belopp, som då föreslogs främst från högerns sida. Ytterligare driven av oppositionens tryck fann finansministern i slutet av förra året eller början av detta år anledning att höja sitt anbud en gång till genom att ställa sig bakom förslaget om sänkning av uttagsprocenten å inkomstbeskattningen från 110 till 100 procent. Dessa finansministerns ändrade ståndpunkter vill säkerligen herr Fast ej bestrida.

Den nu föreliggande propositionen inrymmer som bekant vissa skattesänkningar. I denna del kan förslaget säkerligen påräkna allmän anslutning även från oppositionens sida, något som också framgått av den hittills förda diskussionen. I likhet med herr Skoglund i Doverstorp vill jag för mitt vidkommande gärna framhålla, att sänkningar inom ramen för propositionens förslag äro fullt motiverade och borde kunna bäras, även om de naturligtvis ej just äro något medel att motverka inflation.

Däremot innehåller propositionen förslag om skatteökningar, skärpning av inkomstbeskattningen i de högre inkomstskikten, en kraftigt ökad bolagsbeskattning och en mycket kännbar kvarlåtenskapsskatt. I fråga om propositionens förslag i denna del kan, som herr Fast mycket riktigt framhöll, någon enighet icke vinnas, och är det sålunda om dessa skärpningar meningarna gå så starkt isär. Det är ju icke någon hemlighet att skatteberedningens majoritetsförslag har dikterats av finansministern. Man har också anledning konstatera, att propositionen — låt vara med vissa smärre uppmjukningar — bygger på detta majoritetsförslag, vilket i sin tur innebär, att regeringen ställt sig bakom finansministern. I och för sig är detta naturligtvis icke någon överraskning, då man redan förut var på det klara med vilken stark ställning inom regeringen och vilket stort inflytande finansministern har. Men att ansvaret för propositionen liksom för de stora linjerna eller, för att kanske använda ett riktigare uttryck, för det väsentliga i den ekonomiska politik, som den socialdemokratiska nu sittande regeringen för, främst och i alldeles sällspord grad åvilas finansministern är man säkerligen berättigad fastslå.

Regeringen har i agitationen om skatteförslaget opererat som om den ville dela upp nationen i två grupper med motsatta intressen, å ena sidan den grupp, som skulle erhålla skattelindringar, och å andra sidan den till numerären mindre grupp, som skulle få kännning av skärpningarna. En sådan uppdelning är enligt min mening icke riktig. Det kan nämligen icke vara ett intresse för den förra gruppen att de föreslagna skärpningarna åstadkommas. I själva verket måste givetvis alla, även de lägsta inkomstagarna, kraftigt beröras av verkningarna av ett skattesystem, som inverkar menligt på företagsamheten.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Att de föreslagna skärpningarna måste få en sådan inverkan är jag fullt övertygad om i likhet med flertalet av de remissmyndigheter, som finansministern i sin proposition behandlar så utomordentligt snävt. Jag kan tyvärr icke komma ifrån den bestämda övertygelsen att skärpningarna måste leda till konsekvenser, som äro allt annat än lyckliga för folkhushållet i dess helhet.

Den föreslagna åtstramningen av skatteskraven, som medför, att vårt folk blir ett av de mest skattetyngda i hela världen eller sannolikt rent av det folk, som belastas med de hårdaste skatterna, bör man icke se såsom en isolerad företeelse utan i sitt sammanhang. Det torde vara anledning erinra om utvecklingen under dessa senaste två år. Vårt utgångsläge, när kriget tog slut, var onekligen synnerligen gott. Vi hade undslupit krigets förstörelse. Vi hade i det stora hela haft arbetsfred, och inom vårt folk rådde en sällsynt sammanhållning. Vår produktionsapparat hade trots kriget kunnat byggas ut. Vi hade betydande kvantiteter exportvaror på lager, och vår valutaställning var efter våra förhållanden enastående stark. Vårt folk kunde med fog hoppas på att löftena om en förbättring av vårt penningvärde, en höjning av levnadsstandarden, en rasing av krisrestriktionerna och en tämligen snabb återgång till normala förhållanden skulle uppfyllas. Men härav blev tyvärr intet, eller rättare sagt raka motsatsen. Penningvärdet har försämrats. Inflationsrisken har blivit allt större, nya ransoneringar hava införts. Vår valutaställning är dålig. Ett praktiskt taget generellt importlicensförfarande har införts, och vi äro bundna av ogynnsamma handelsavtal med en räckvidd många år framåt i tiden. Ansvar för denna utveckling kan regeringen naturligtvis icke fransäga sig, och även därvidlag vilar ansvaret främst naturligtvis på regeringens ekonomiske expert, finansministern, som också genom direkta åtgärder varit den drivande kraften i en utveckling, som lett till den situation, som nu är för handen. Som ett logiskt led i denna utveckling kommer nu finansministerns skatte-skräpningsförslag.

Nu är det alldeles klart, att de skadliga verkningarna av en statsmakternas åtgärd med större räckvidd kunna bli större eller mindre allt efter de allmänna förutsättningarna i den givna situationen. Om förhållandena i landet i det ögonblick åtgärden vidtages äro någorlunda normala, kan det vara möjligt, att det pris, som alla grupper få betala för en mindre välbetänkt åtgärd från de styrandes sida, begränsas till någon minskning i takten i landets välförhållning. Om däremot de ekonomiska förhållandena äro onormala, blir faran naturligtvis större, och konsekvenserna kunna bli än mer kännbara.

Vi måste nog alla vara överens om att det allmänna läget för dagen icke är sådant, som vi skulle önska. Vi behöva ju endast göra en jämförelse med t. ex. Schweiz, ett land, som ju tidigare i debatten åberopats såsom förebild. Vi finna då, att Schweiz, som under kriget var hårdare trängt än vårt land, befinner sig i en helt annan och bättre ställning. Schweiz är på god väg att åter uppnå normala ekonomiska förhållanden. Schweiz åtnjuter ett internationellt allmänt förtroende, har en stark valutaställning med 6 000 miljoner i guld och valutor och konsoliderar för varje dag sina marknader utomlands. De styrande i Schweiz hava emellertid fört en helt annan politik än den socialdemokratiska regeringen i Sverige.

Jag vill emellertid tillägga, att man enligt min mening icke bör överdriva den besvärliga situation, vari vårt land nu befinner sig. Vårt näringsliv har en inneboende styrka och en stark vilja att övervinna svårigheterna. Det finns också mycket, som tyder på att en vändning till det bättre icke skulle vara alltför avlägsen, icke på grund av utan trots statsmakternas ingripande. Men säkert är, att varje åtgärd från det allmänna sida, som hindrar och försvårar näringslivets förmåga att ånyo lyfta upp vårt land och eliminera följderna

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

av den kanske icke helt så kloka politik, som förts från det allmännas sida under de gångna två åren, måste framstå såsom i dubbel måtto icke önskvärd i det nuvarande läget. Och till åtgärder av detta slag kan man icke gärna undgå att hänföra finansministerns skärpta skattepolitik.

Densamma är emellertid icke endast till olägenhet för ögonblicket utan också på längre sikt. Häri ligger måhända det allvarligaste faromomentet. Det bör väl vid det här laget vara klart även för den, som tidigare icke varit medveten därom, att vad finansministern åsyftar är att göra slut på det borgerliga samhället i dess nuvarande gestaltning. För finansministern är icke behovet av inflytande skattemedel avgörande. Han åsyftar, som vi alla veta, en inkomst- och förmögenhetsutjämning. Finansministern betecknar i sin motivering den planerade arvsbeskattningen med kvarlätenskapsskatten inarbetad däri såsom en form för förmögenhetsindragning. Detta är ett ärligt och klart besked, även om det naturligtvis icke var behövt, då finansministern förut vid så många tillfällen tydligt och öppet tillkännagivit sin avsikt. Men så tillvida föreligger något nytt som det nu så att säga finnes papper på att finansministern har regeringen med dess nuvarande sammansättning bakom sig. Jag undrar för övrigt om det finns någon som tror, att finansministern med någon större entusiasm gått med på de uppmjukningar i sina skatteskräpningsplaner, som propositionen inrymmer. Det skulle säkerligen vara tacknämligt, om finansministern ville svara på frågan, om gränsen i fråga om skatteskräpningar för den ena eller andra gruppen nu är nådd. Den allmänna uppfattningen torde i verkligheten vara den, att finansministern nu endast tagit ett första, om också mycket långt, steg på den s. k. utjämningsväg. Det gäller en så betydelsefull angelägenhet, att det väl knappast kan anses orimligt, om man hemställer om ett klart och tydligt svar på den frågan.

Vilka bli då konsekvenserna av det skattesystem, som kommer att tillämpas här i landet, sedan — som naturligtvis är att förvänta — den socialdemokratiska och kommunistiska majoriteten i riksdagen godkänt propositionen? Säkerligen blir det anledning att återkomma härtill, när i sinom tid utskottsutlåtandet ligger på bordet. Redan nu skulle jag emellertid vilja peka på några förhållanden.

Är det icke en naturlig strävan hos ungdomen att vilja komma framåt, att få det bättre, och är det icke likaledes en fullt naturlig strävan hos föräldrarna att inrikta sitt arbete på att skapa bättre möjligheter för barnen? Består icke tillvaron på nästan alla områden av en viss tävlan, och är icke detta en av de mest väsentliga sporrarna till framåtskridande? Hur ofta uppmånas icke ungdomen att sätta sina mål högt? Om nu samhället på det ekonomiska området gör en topphuggning, kan man väl ej gärna komma ifrån att den individens drivkraft försvagas, som enligt all erfarenhet visat sig vara gagnarrik för ett folks välfärd utveckling. Icke heller kan det väl gärna påstås, att en kraftig inkomst-, förmögenhets-, arvs- och kvarlätenskapsbeskattning just verkar stimulerande på sparandet eller på den enskildes vilja att taga risker och till det yttersta spänna förmåga och krafter. Har finansministern tänkt på vad hans skattepolitik kommer att innebära för de många tiotusentals utlandssvenskar som, om ej förr så dock när de fullgjort sitt livsverk, skulle vilja komma tillbaka till det gamla landet för att där leva på det kapital de ofta genom mycket hårt arbete hopparat i främmande länder? Skattesystemet kommer tråkigt nog att medföra, att skillnaden mellan vårt land och så många andra länder på jorden kommer att bli mycket väsentlig.

Nu är det klart, att varje sak kan ses ur olika synpunkter. En ansvarig

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

ledning får naturligtvis icke låta sina avgöranden bero på en ortodox-teoretisk uppfattning. Den bör hava ögonen öppna för icke endast de fördelar den anser kunna vara förenade med en åtgärd utan också för olägenheterna. Det är ett utomordentligt stort ansvar finansministern påtager sig genom att använda sin starka ställning till att genomdriva sådana förslag som de förevarande skärpningarna, skärpningar, vilka på kort sikt måste ingiva allvarliga betänkligheter och på längre sikt lägga stenar i produktionsutvecklingens väg. Vårt folk har under 80 år fyrdubblat sin levnadsstandard och ökade före kriget år för år i jämn takt nationalinkomsten. Vem ansvarar för att icke finansministerns politik innebär, att klockan vrides tillbaka?

Även på håll, som stå regeringen nära — jag tänker både på kooperationen och landsorganisationen — har man ju också givit uttryck för oro och oviss-
het inför den effekt, som en skärpt företagsbeskattning kan medföra. Den kan få sådana verkningar, att den standardhöjning, som utgör förutsättningen för regeringens hela socialpolitik, går om intet. En sådan skattepolitik, som finansministern förordar, är icke förenlig med det allmännas bästa, ja, den tjänar icke ens någon speciell grupps intressen.

Herr Svedman: Herr talman! Skatteberedningens betänkande har i den form, som den kungl. propositionen erhållit, undergått vissa förändringar och uppmjukningar, men dessa äro icke av den art och omfattning, att de slagit undan stödet för den kritik, som det nya skatteförslaget under en längre tid rönt. Denna kritik har icke, som man från visst håll velat påstå och påskina, inriktat sig på den omständigheten, att en del mindre inkomsttagare skulle få skattelättnader, utan kritiken har gällt andra principiella omständigheter, som varit förknippade med förslagets rent samhällsekonomiska följder.

Sammanställer man den nya kvarlåtenskapsskatten med den redan utgående arvsbeskattningen och den skärpta årliga förmögenhetsbeskattningen lär kapitalet i Sverige bli hårdare beskattat än någon annanstans i världen. Man har framställt England som en parallell i skattehänseende, men man glömmer därvid, att i England förekommer ingen årlig förmögenhetsskatt och ingen dubbelbeskattning av bolagsvinster. På tal om England bör man också observera, att där vilar sociallagstiftningen i stor utsträckning på försäkringstekniska grunder, vilket innebär, att också de små inkomsttagarna få lämna betydande bidrag till sociala åtgärder. Där ha också de allmänna konsumtionskatterna en betydande höjd, vilket drabbar särskilt lägre inkomsttagare.

De ansvariga statsmyndigheterna ha påpekat de risker, som vidlåda skatteförslaget: deklaramoralens förfall, skattefusk, kapitalflykt, utvandring, förläggande av svensk företagsamhet till stater med mera förstående inställning m. m. Detta är realiteter, med vilka man måste räkna, liksom också med deras följder, nämligen en obönhörlig nedgång av skatteunderlaget med en ständig ökning av statsutgifterna. Beträffande statsutgifterna kanske i detta sammanhang kan erinras därom, att de direkta skatterna till staten ha nära tiodubblats på de senaste tjugo åren. År 1929 utgjorde de direkta skatterna till staten 210 miljoner kronor, i år beräknas de till 1 miljard 881 miljoner kronor. Samtidigt kan också erinras om att Sveriges statsskuld under de senare åren från året innan världskriget började har ökat från något över 2 miljarder kronor till i närvarande stund 11 1/2 miljarder kronor.

Ser man på vår ekonomiska framtid kan denna icke avkopplas ifrån vårt politiska läge. Det är icke likgiltigt för oss, om det verkligen är fred i världen eller icke, och som det ser ut i dag äro ju fredsutsikterna ganska mörka. Vi kunna i varje fall icke bryta oss ut ur sammanhanget med Europa vare sig

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

geografiskt, politiskt eller ekonomiskt. Det är dålig framsynthet hos den, som förbiser vad detta innebär.

Den viktigaste, ja avgörande frågan måste dock vara, vilka samhällsekonomiska verkningar de nya skatterna komma att få, hur beskattningen kommer att påverka företagsamhet och sparvilja, hur den kommer att drabba de redan förut hårt tryckta medelklasskikten, ämbetsmän, lärare, läkare, jurister m. fl., samt slutligen hur den kommer att verka på en redan förut uppluckrad skattemoral.

Finansministern tror, att den högre beskattningen närmast skall framkalla en högre arbetsinsats. Resonemanget vilar enligt min uppfattning på ett psykologiskt misstag. Ökad sparsamhetsvilja, ökad produktion och ökat värdeskapande får man genom att skapa arbetsglädje och framåtanda inom det fria näringslivet, icke genom dess hårdare beskattning.

Jag begagnar tillfället att erinra om vad jag förut från denna plats berättat, nämligen att den polske författaren Tadeusz Norwid i sin bok »Europa skvallrar» omtalar, att han kände till fall, där en av skatter pressad fabrikant i smyg betalade strejkagitatorer för att de skulle åstadkomma strejk i hans företag. Detta gick med förlust, och han ville av lättförståeliga skäl icke själv slå igen affären, men han var tacksam, om han på grund av strejk fick göra det. Det är alltså exempel på hur beskattning kan åstadkomma arbetslöshet.

Det blir småföretagarna i industri och hantverk, som framför allt bli lidande vid den skärpta beskattningen och jämväl i stor omfattning jordbruket. De små företagen ha för det mesta sitt kapital nedlagt i sina företag. De ha icke de större företagens möjligheter att få krediter och att förlägga fabriker och huvudkontor på utländsk botten. Svårigheten att likvidera kvarlåtenskapsskatten vid sidan av en höjd bolagsskatt med det kapital som är bundet i fastigheter och industriell verksamhet kan lätt leda till att den enskilda produktiva egendomen på en omväg överföres i statens ägo.

Finansministern säger i propositionen: »Budgeten kan och bör tjäna som en faktor i strävan att påverka den samhällsekonomiska balansen. Skatter kunna därför tas upp, som icke nödvändiga för att täcka utgifter.» Här möter oss alltså skatteinstrumentet i egendomsutjämnings- och socialiseringens tjänst. Ju mer sparkapitalet övergår till konsumtionskapital desto fattigare blir landet. Ett folk som vill höja sin levnadsstandard måste förfoga över kapital. Och kapital bildas dels genom produktion, dels genom sparande. Ingen mindre än Lenin har sagt, att »demokrati är icke nödvändig men produktion är nödvändig». Man behöver icke vara kommunist för att finna detta uttalande vara statsmannamässigt.

Vad beträffar sparandet uttalade den regeringen och regeringspartiet närstående Aftontidningen en dag i december i följande: »Sannolikt komma de föreslagna skatterna att minska det enskilda sparandet.» Det är alltså icke bara den borgerliga kritiken som riktat sin uppmärksamhet på att det nya skatteförslaget är farligt ur sparsamhetssynpunkt.

Kapitalet måste som allting annat skötas, och beträffande den frågan skall jag ber att få citera ett ord av Kooperativa förbundets direktör Albin Johansson, som gjort följande uttalande: »En kunnig förvaltning leder till kapitalbildning, då däremot en okunnig och inkompetent förvaltning innebär kapitalförskingring. Kunnighet är alltså förutsättningen för en framgångsrik ekonomisk demokrati.»

Okunnigheten i ekonomiska ting är tyvärr allttjämt ganska stor hos Sveriges folk. Därför kunde med all rätt den nuvarande eklestikministern i ett tal, som han för några veckor sedan höll vid öppnandet av en instruktionskurs för medborgarekonomisk upplysning bland värnpliktiga, säga följande: »Det

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

finns nog knappast något område, där det är så lätt att förleda människor som när man kommer in på det ekonomiska området.» Jag har anledning att förmoda, att ecklesiastikministerns regeringskollega finansministern har gjort samma erfarenhet.

Finansministern har tidigare mer än en gång visat sitt intresse att skingra den ekonomiska okunnigheten bland Sveriges folk. I ett anförande i Västerås 1943 yttrade han följande: »Fördelningen av inkomsterna i vårt land är redan driven därhän att det inte finns mycket att vinna för menige man genom en utjämning. Det finns bara en utväg att nå en högre levnadsstandard, och det är ökad produktion och därtill en sparsamhet som skapar det nya kapitalet.»

Herr talman! Jag skulle önska, att dessa ord finge beledsaga propositionen till utskottet och där liksom spela samma roll som en gång slaven gjorde vid triumfvagnen.

Herr Olson i Göteborg: Herr talman! Vid genomläsning av propositionen gör man en anmärkningsvärd iakttagelse, nämligen att det tema, som genomgått den socialdemokratiska förkunnelsen under en mansålder — en inkomstutjämningens och egendomsfördelningens förkunnelse — beretts en föga framskjutna plats i motiveringen till detta förslag. Man kan inte undgå att fundera över hur det kommer sig, att när nu socialdemokratien nått sitt mål att i majoritetsställning bli i tillfälle att genomföra ett skattesystem, som utgör det största hittills tagna steget på vägen mot egendomsutjämning, denna seger inte understrykes mer än vad som sker, och att denna triumf för ett målmedvetet politiskt arbete inte mer framhäves. I stället får man läsa om hur bagattellartade de föreslagna skatterna äro till sina verkningar. Visserligen är förslaget inte en bagattell för den lilla grupp av familjer, som hårdast skulle drabbas av den socialdemokratiska skattekonstruktionen, men de individuella verkningarna intressera skatteförslagens tillskyndare mycket litet. Om en grov orätt skulle vederfaras ett litet antal individer, så väger det i den demokratiska maktutövningen inte tyngre än det antal röster, som de träffade representera. När verkningarna skola bedömas, sättas de i relation till vissa väldiga nationalekonomiska tal och bli på så sätt reducerade till ganska blygsamma förhållandetal siffermässigt uttryckt. De sättas i relation till det årliga sparat i landet, till den samlade förmögenheten inom nationen och andra kollektivsiffror av jätteformat, varmed man avser att visa, att varje bekymmer och oro för skadliga verkningar av så små inflytelser måste vara överflödiga.

Till och med om kvarlåtenskapsskatten, vars mening och syfte tidigare aldrig fördolts, konstateras nu på s. 343 i propositionen, att »denna skatt är avsedd att täcka statens utgifter på samma sätt som andra statsinkomster». Därmed slingrar sig finansministern behändigt ur den snara, som begynt dragas till allt hårdare, i samma mån som den uppfattningen alltmer vunnit terräng, att propositionen liksom beredningens betänkande innehåller förslag till åtgärder, som icke ha samband med frågan om beskattningen utan som i stället äsyfta en genomgripande konfiskation av högre inkomster och förmögenheter.

Metoden är habil men knappast fullt värdig en man, som alltsedan begynnelsen av sin politiska bana letts av inkomstfördelningens och förmögenhetsutjämningens idé. Herr Wigforss har aldrig stucket under stol härmed liksom inte heller med att skattesystemet kan vara ett instrument att tillgodose förverkligandet av denna idé. Nu vill man inte veta av att några dylika syften skulle ha varit vägledande för utformningen av beskattningen. Redan i den bekanta arvsskattemotionen 1928 sades emellertid rent ut på tal om sådana skatter, att man förutsatte att syftet vore en begränsning av de stora förmögenheterna,

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

inte i och för sig att skaffa statskassan ökade inkomster. Någon ändring i denna uppfattning har sedermera ej avhört från socialdemokratiskt håll.

Om inte finansministern själv predikade fördelningens läror, så som han gör och gjort, och om han i stället, såsom en finansminister anstode, framhållit angelägenheten av att företagaryväsendet bereddades nödig ro för att producera mesta möjliga av de varor, varav folkets levnadsstandard, arbetarnas reallöner och alla våra sociala reformer bero, så skulle säkerligen stora skaror av det parti, som han leder, ha förstått honom, och han skulle ha kunnat effektuera en folkvilja, minst lika mäktig som den han nu anser sig vara ett verktyg åt. Det må vara sant, att den upplysning, som härför skulle vara erforderlig, hade krävt starka argument. Det hade krävts starka argument att, såsom finansministern själv uttryckte det i sitt anförande tidigare här i dag, övertyga en 5 000-kronorsman om att han skulle avstå från en hundralapp till förmån för minskad skatt på förmögenheter eller bolag. Och finansministern menade, att om herr Ohlin skulle vara i stånd att övertyga dessa skattebetalare därom, borde herr Ohlin försöka göra det. Men vi se nog, herr talman, saken på det sättet, att det inte är herr Ohlin, som skall verkställa denna upplysning ute bland väljarna, utan att detta bör tillkomma finansministern själv.

Oron för de nya skatternas produktionshämmande karaktär, som framförts i en sådan övervägande mängd remissyttranden, delas inte alls av finansministern. Han är flera gånger inne på att skattefrågan skall bedömas utifrån två grundväsentliga förutsättningar. Den ena är skatternas förhållande till den enskildes bärkraft, den andra deras sannolika inverkan på betydelsefulla faktorer inom näringslivet, alltså på vad man skulle kunna kalla folkhushållets bärkraft. Meningen är således, att hänsyn måste tagas både till de enskilda skattedragarnas bärkraft och till folkhushållets bärkraft.

Vad folkhushållets bärkraft beträffar, kan den väl sägas bli överskriden i samma stund som produktionen av förnödenheter hämmas och börjar minska till sin kvantitet. Det ägnas emellertid i propositionen mycket liten uppmärksamhet åt denna folkhushållets bärkraft. Vad som tillhandahålles är en förnyad dokumentation av finansministerns ringa sinne för företagsamhetens förutsättningar och behov. Man får taga del av ett teoretiserande och bevisande ut i det blå, som är ganska skrämmande. När enligt samstämmigt praktiskt omdöme de slutsatser, som propositionen kommer till, strida mot verkligheten, så sätter finansministern större tilltro till sin teoretiska bevisedja än till erfarenhet och praktik. Det kan därför ha sitt intresse att titta något på denna bevisedja.

Till att börja med visas det upp hur ringa skillnaden i själva verket är mellan reservanternas och majoritetens förslag inom skatteberedningen. Sedan går man över till att belysa hur ringa den nationalekonomiska effekten av skattehöjningarna är, då dessa komma att begränsas till ungefär 35 000 människor, vilket inte är mer än en handfull i förhållande till dem, som få skattesänkning. Med hjälp av någon sorts uteslutningsmetod kommer man emellertid ännu ett stycke längre och skriver på s. 125, att »frågan om den årliga förmögenhetsskattens inverkan på det svenska näringslivet skulle alltså närmast vara frågan om dess betydelse för 7 000 ägare med över 300 000 kr. i förmögenhet».

Men inte nog med detta. Sedan man därefter vidgått, att vi inom denna grupp ha att söka ett icke obetydligt antal ledande företagare inom olika näringsgrenar, eliminerar man detta besvärande förhållande genom att tillskriva dessa näringsidkare upphöjda och altruistiska syften i deras verksamhet, som skulle göra dem mindre känsliga för skattens verkningar, något som föga stämmer med de nedsättande omdömen om det enskilda företagaryväsendet, som pläga åberopas då det gäller att finna vägar till en kontroll över näringsverk-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
samheten. Och när man kommit så långt, är det ganska naturligt, att man hamnar i den för hela vårt ekonomiska liv skickelsedigra slutsatsen, att »farhågorna för att den nya skattekonstruktionen skulle skada sparsamhet, företagsamhet och andra välståndsskapande krafter icke blott äro överdrivna, utan i allt väsentligt sakna grund», ett uttalande som förvisso hade tarvat ett utredningsmaterial av helt annat slag än de personliga omdömen finansministern står till tjänst med.

Näringslivets män kunna inte befria sig ifrån det intrycket, att med det föreliggande skatteförslaget det svenska näringslivet påtryckes ett beskattningssystem, som måste komma att verka hämmande på initiativ, företagsamhet och arbetsvilja. Att finansministern inte alls huser denna uppfattning, har på flera ställen dokumenterats och framgår också av hans uttalande här i dag, när han säger att han utan tvekan skulle förorda höjning av skatten på bolag och förmögenheter för att kunna minska inkomstskatten. Därmed utsäges, att höjningen av skatten på bolag och förmögenheter enligt finansministerns mening icke har någon för produktionen eller företagarnas liv hämmande eller betänklighetsverkan.

Däremot verkar det, som om finansministern inte hade något emot att stå för sådana följder av beskattningen, som kunna bestå i att förmögenhetsbildningen kommer att försvåras, att ett bevarande av de stora förmögenheterna kommer att omöjliggöras och att ett sönderbrytande av på enskild hand organiserade stora företag kommer att ske. Men att dessa för vissa företag och vissa enskilda svårartade följder ej kunna viftas bort av andra, som icke direkt beröras därav, framgår kanske allra bäst av det yttrande, som avgivits av Sveriges köpmannaförbund och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Även de små företagen äro inte, i egenskap av avnämare och leverantörer till de större, betjänta av att de senare företagen komma att arbeta på vacklande grund. Detta är orsaken till att småföretagarnas organisationer gått emot förslaget, fastän tusentals av deras medlemmar skulle få en skattelindring. Detta säger, synes det mig, en hel del om förslaget.

Jag kan inte undgå att än en gång konstatera, att de nya skatternas inverkan på företagen i största utsträckning lämnats alldeles obeaktad i propositionen.

Att en i vissa fall rättskränkande behandling av enskilda människor inte behöver få samhällsekonomiska verkningar av något slag, skall inte bestridas. Med så mycket större eftertryck måste man emellertid hävda, att i andra fall skadliga verkningar för företagandets del understundom äro ofrånkomliga. Om jag tillämpar dessa tankegångar på kvarlåtenskapsskatten, måste jag säga, att det är förmögenheter i företagsform, som genom detta system träffas hårdast, och inte vad jag skulle kunna kalla penningssäcksförmögenheter. Det är emellertid tydligen dessa penningssäcksförmögenheter, figurligt sett eller i verkligheten, som fått utgöra mallen, eller — för att tala på skraddarspråket — den provningsdocka, efter vilken förslaget om kvarlåtenskapsskatten skurits till. För innehavarna av sådana förmögenheter finns det nog alltid några utvägar att rädda en del undan förödelsen. Däremot får den förmögenhetsägare, vars förmögenhet utgöres av ett företag, alltså han som ger landet varor och arbete och som ingen annan synd begått än att han genom sin framsynthet och sina insatser kunnat förläna framgång åt sin verksamhet, se sitt verk spolierat eller taget ur familjens händer, sedan staten framträtt såsom plötslig fordringsägare till ett belopp av halva tillgångens värde.

Att neka till att detta är en socialisering, åstadkommen på indirekt väg, utan utredning och oberoende av om företagen skötts i bästa samhällsanda, borde inte vara möjligt. Det kan visserligen sägas, att det inte är något större

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

antal, som bli utsatta för dessa påföljder av skattesystemet, men andra socialiseringsåtgärder ha inte heller träffat så många. Det avgörande är att alla dessa åtgärder utgöra steg på vägen mot en fortsatt socialisering, d. v. s. mot en omläggning av hela vår produktionsordning.

Därmed blir kanske också meningen klarare i det krav, som har ställts, att skattefrågan inte skulle avgöras i den ordning, som nu är avsikten. En omläggning av produktionsordningen bör inte verkställas genom en skattelagstiftning, utan genom en av Kungl. Maj:t och riksdagen särskilt antagen lag. Ja, man skulle kunna gå ett steg längre och säga, att folket i val borde beredas tillfälle att yttra sig över den föreslagna lagen. Det borde vara av stort värde att få veta folkflertalets mening, inte om huruvida detta flertal skall ha lägre skatter och några s. k. rika skola ha högre skatter eller ej, utan om vad som är kärnpunkten i det hela, nämligen huruvida vi böra få en annan produktionsordning än den som fört oss fram till det välstånd för alla grupper, som för närvarande råder i vårt land.

Herr talman! Jag tror att för en gynnsam ekonomisk utveckling i vårt land hade det i det bekymmersamma läge, som kännetecknar dagens situation, varit gagneligt, om den här föreliggande propositionen tagit upp behövliga skattesänkningar men avstått från de skattesärpningar, som varit särskilt ägnade att väcka olust, inte minst i företagarkretsar.

Herr talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Svensson i Grönvik: Herr talman! Jag kan inte minnas, att under den tid, som jag haft förmånen tillhöra det offentliga politiska livet, någon fråga har varit föremål för så livligt intresse och så ingående överläggningar inom stora delar av vårt folk som just den fråga, vi här äro beredda att remittera till vederbörande utskott.

Vad är då anledningen till att denna fråga på ett sådant sätt har intresserat människorna? Ja, motivet kan väl knappast vara det, att det råder olika meningar om att riksdagen och då först och främst finansministern måste skaffa inkomster för att täcka de utgifter, som riksdagen redan har beslutat. Dessa beslut äro vi ju alla mer eller mindre gemensamt ansvariga för, och jag förutsätter att det inte är någon, som nu skulle dra sig för konsekvenserna av sina egna vota.

En sak, som nog har bidragit till den livliga diskussionen om skatteförslaget, fastän den inte direkt sammanhänger med detta, är den irritation som källskatten i många fall skapat ute bland människorna. Det är många, som bli mycket irriterade, därför att de vid sina avlöningars utbetalande bli frångagna en, såsom de tycka, orimligt stor procentsats i förhållande till de relativt små lönerna. Även om den saken, som sagt, inte direkt hör hit, vill jag i alla fall anföra ett exempel, ty jag anser att det kunde vara av betydelse, att myndigheterna mer noggrant prövade de olika fallen, innan de ta ut källskatt. En yngling, som var borta och praktiserade som virkesmätare, hade en avlöning av 300 kronor i månaden, och av detta belopp fick han betala 180 kronor i månaden för inkvartering. I källskatt tog man ut 76 kronor, och för alla övriga utgifter till kläder och annat hade han alltså något över 40 kronor i månaden. Det är klart, att sådant måste verka irriterande. Det kan inte vara rimligt, att man tar ut över 25 procent i skatt av en så liten inkomst.

Detta exempel visar emellertid inte bara, att man måste, såsom också finansministern här i dag förklarar sig vara intresserad av, sänka skatterna ytterligare för de lägre inkomsttagarna, utan det visar även, herr talman, att vi nog ha kommit därtill, att det kan ifrågasättas, om vi i fortsättningen som

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

hittills kunna marschera på med olika förslag, som öka statens utgifter undan för undan. Om den diskussion, som förts nu en tid och som föres här i dag och kommer att föras i bevillningsutskottet, ledde till det resultatet, att vi tänkte oss litet mer för, innan vi skaffade oss större utgifter, då tror jag att diskussionen icke hade varit förgäves.

Herr Fast sade någonting om att därest de breda folklagren finge välja mellan de sociala reformerna och de ökade skatter, som dessa medförde, skulle de, även om det kunde bli en ytterligare skatteökning, välja de sociala reformerna. Det kan vara möjligt att det förhåller sig så, men jag tror, herr talman, att även de små inkomsttagarna reagera emot de belopp, som nu tagas ut i form av källskatt. Det är alldeles uppenbart, att de ha blivit överraskade av verkningarna av källskattesystemet, och är det därtill så, att skatt därigenom toges ut i större utsträckning än vad som egentligen är meningen, blir irritationen ännu större.

När vi resonera om de sociala välfärdsanordningarna här i landet, äro vi ju alla överens om behovet därav, och vi t. o. m. tävla om vem som skall komma först och kunna anses vara förslagsställare i olika avseenden. Men vi måste nog här i riksdagen göra klart för oss, att läget nu är sådant, att vi inte kunna fortsätta hur långt som helst på den vägen.

Nu har här i dag framförts den tanken, att inkomsterna och därmed skatteunderlaget komma att stiga och att därför de i propositionen föreslagna skattehöjningarna skulle vara onödiga. Ja, men vad är det då man räknar med? Är det enbart med ökad verksamhet, eller är det inte också med en försämring av penningvärdet? Hur går det med dessa skatter om vi tänka oss ett höjt penningvärde? Jag tror att det skulle bli mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att klara dem vid ett förhöjt penningvärde. Jag tycker det vore skäl för bevillningsutskottet att vid behandlingen av denna fråga undersöka hur det nu framlagda skatteförslagets genomförande ställer sig för den händelse vi få möjlighet att höja penningvärdet. Eller skola vi i fortsättningen räkna med ett ytterligare fallande penningvärde? I så fall får jag säga, att jag inte tycker att det är riktigt ärligt att uppmana folk att spara. Finansministern sade visserligen här i dag, att det finns människor som spara även om de inte få ett öre i ränta. Det finns sådana människor — skola vi säga: gudskelov — men inte är det riktigt ärligt att be dem spara, om man med kallt huvud räknar med att penningvärdet kommer att fortsätta att sjunka undan för undan. Under sådana förhållanden tycker jag inte det är riktigt att be folk att spara, ty det blir ju under sådana omständigheter detsamma som att de i större eller mindre utsträckning skänka bort sina besparingar. Dessa saker tycker jag man bör tänka noga på vid behandlingen av denna fråga.

Vad inkomstskatten beträffar äro vi ju i stort sett överens. Herr Rubbestad pekade dock på dyrortsgraderingen. På den punkten ha vi ju inte fått någon större resonans. Det är i allmänhet ingen som bestrider att vårt förslag är rättvist, men man säger i alla fall att vi föra fram typiska bondeförbundssynpunkter. Ja, det kunna vi gärna stå för, men jag vill vid detta tillfälle framhålla, att det kan komma tider, då de som arbeta i det verkligt produktiva livet på landsbygden vakna till ekonomiskt omdöme och fråga sig, varför deras pengar skola ha mindre värde när det gäller skatter och större värde när det gäller löner än deras som bo i städer och tätorter. Jag måste också instämma med herr Rubbestad i hans vädjan, att man vid behandlingen av det föreliggande förslaget verkligen tar denna fråga under grundligt övervägande, ty det kan väl ändå inte bestridas att det föreligger en klar orättvisa just på denna punkt.

Kring en annan skatt, som har diskuterats här, gå meningarna mera isär

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

än på de andra punkterna, nämligen bolagsskatten. Det är klart att det kan diskuteras huruvida den skattehöjning, som nu är föreslagen, kommer att verka hämmande på näringslivet. Om den skulle få en märkbar effekt i negativ riktning bör man naturligtvis tänka sig för, innan man genomför en sådan skattehöjning. Jag har talat med en person, som står helt utanför politiken, om den saken. Han kände inte närmare till skatteförslaget som sådant, men han gjorde det antagandet att den fördel, som ligger i den fria avskrivningsrätten, därest vederbörande själv önskar fortsätta med sin näring kanske är värdefullare än de 8 procents höjning av skatten, som här föreslås. Jag vet inte om han har rätt. Har han det, då är det inte som den föregående talaren sade så, att skattehöjningen måste bromsa upp utvecklingen och minska intresset och energien för drivandet av en rörelse.

Den skatteform, som det i de olika remissyttrandena mest har rört sig om, har varit kvarlåtenskapsskatten. Jag måste för min del bekänna, att jag beundrar finansministern för att vara så energisk, att han håller fast vid en skatteform, som har blivit utsatt för en så stark kritik från myndigheter, som jag för min del anser sakkunniga. Kvarlåtenskapsskatten representerar ju ändå i förhållande till det hela en så liten del, att det knappast är skäl att väcka så mycken irritation som han har gjort med den. Man säger ju, att den som övervinner sig själv, han vinner de största segrarna, och jag tror det hade varit en verklig vinst om vi i dag hade sluppit diskutera denna skatt, om vilken man rent av har dragit i tvivelsmål, huruvida den är en skatteform eller en metod för förmögenhetsutjämning. Jag tilltror mig inte att helt kunna bedöma den frågan, men jag tror att det hade varit av värde för de kommande diskussionerna, om vi åtminstone hade sluppit detta irritationsmoment i denna debatt.

När bevillningsutskottet nu går att förberedande behandla denna proposition, skulle jag vilja uttala det önskemålet att utskottet, därest det är möjligt, försöker verkställa en utredning rörande de samhällsekonomiska verkningarna av denna skatts genomförande. Det har ju fällts många mycket hårda domar över den, och många ha ställt sig tveksamma till dess verkningar. Det vore inte bara intressant i och för sig utan även värdefullt, om bevillningsutskottet kunde göra en sådan utredning. Det hade varit ännu mera värdefullt, om denna utredning blivit verkställd redan av skatteberedningen, för att inte säga av Kungl. Maj:t, innan förslaget hade lagts fram.

Det är klart att vi, när vi här diskutera den ena eller den andra detaljen, ha olika meningar. Jag kommer emellertid tillbaka till vad jag började med. Vi äro valda representanter för det svenska folket, och vi böra infria de växlar, om jag får uttrycka mig så, som utställts för de beslut, som ha fattats här — det är inte tu tal om den saken. Men jag stryker ännu en gång under att denna skattediskussion bör ge oss en verklig tankeställare: hur långt ha vi kommit, hur långt kunna vi gå på de sociala reformernas väg utan att skatterna även för de lägre inkomsttagarna bli så tryckande, att de i längden inte äro villiga att bära dem?

Detta problem blir så mycket mera allvarsamt, som de arbetsföra åldrarna också komma att minska, så att trycket på dem blir ännu hårdare. Detta är bekymmer, som man måste hysa för framtiden.

Ja, herr talman, jag har tillåtit mig att framföra dessa reflexioner i samband med denna remissdebatt.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag har med mycket stort intresse lyssnat hela eftermiddagen och kvällen på den debatt som här har förts för att när utskottet går att ta ställning till dessa ting verkligen kunna säga, att jag har försökt övertänka alla de olika synpunkterna. Men, herr talman, det är en

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)
sak som jag finner i hög grad märkvärdig i denna debatt. Man har talat om all den kritik, som har riktats mot det föreliggande förslaget — ja, herr Wiberg har ju till och med tillåtit sig att tala om att finansministern har dikterat för skatteberedningens övriga ledamöter det förslag, som är majoritetens. Jag måste säga att jag tror inte, att herr Wiberg får vare sig majoriteten eller minoriteten i skatteberedningen att ansluta sig till den ståndpunkten. Men när man nu börjar tala om vad som har framkommit vid remissen — det har talats om finansministern såsom den ståndaktige tennsoldaten, såsom den som ingen hänsyn tar till ansvariga myndigheter — då är det, herr talman, rätt egendomligt att man glömmer bort att riksdagen själv har ett föregående i detta ärende.

När riksdagen skrev till Kungl. Maj:t, då skrev den inte att den önskade få utrett om en skärpt förmögenhetsbeskattnings skulle tillgripas, utan den skrev att Kungl. Maj:t snarast möjligt skulle föranstalta om en utredning om *de former, under vilka förmögenheterna skulle bidra till att bära de ökade utgifterna*. Redan 1945 tog riksdagen således ställning i det här föreliggande ärendet. När riksdagen i fjol behandlade finansplanen i samband med folkpensionernas genomförande var man också inne på detta problem, och därvid utformade utskottet ytterligare vad bevillningsutskottet ett år tidigare hade skrivit och pekade på de olika former som kunde tänkas ersätta en engångsskatt, varom riksdagen fullkomligt enhälligt uttalade sig 1940. Jag tycker att man, när man talar om vad som förevarit i detta spörsmål, inte kan se bort från att riksdagen har givit klara direktiv för denna utredning. Riksdagen har uttalat det och det om denna utredning, och jag skulle anse det ha varit i hög grad felaktigt, om skatteberedningen och Kungl. Maj:t helt och hållet bortsett från de önskemål och synpunkter, som riksdagen själv har uttalat.

Jag förmenar inte någon rätten att ha en avvikande mening. Jag minns mycket väl, att det fanns en minoritet, när vi slogos om dessa direktiv, men det var inte till den minoritetens önskemål som riksdagen anslöt sig. Man bör således i detta sammanhang ha klart för sig, att utredningen har utgått från synpunkter, varom vi alla voro eniga redan 1940, när det gällde förmögenheternas andel av de bördor som hade ålagts. Jag tycker att man bör ta minst lika stor hänsyn till dessa synpunkter som till dem, som kunna ha framförts från det ena eller det andra hållet vid remissen. Här kunde man inte handla som om det inte förelåg några som helst direktiv från riksdagens sida. Hade man handlat efter den normen, som särskilt herr Skoglund i Doverstorp varit inne på, så förefaller det mig som om den majoritet, som stod bakom riksdagens uttalanden tidigare, skulle ha haft alla skäl att göra sina erinringar.

Jag har under mina 29 riksdagar varit med om många skattedebatter. Jag har också varit med i åtskilliga skatteutredningar, både sådana där vi kommit sams och sådana där vi inte kommit sams. Jag erinrar om att 1938 års skatte-reform genomfördes i enighetens tecken, så där tämligen åtminstone. Det är klart att det även den gången fanns en opposition som ansåg — liksom alltid när man diskuterar skatter — att en höjning av skatten, i vilken form den än företogs, skulle få skadeverkningar. Jag erinrar mig från mängder av skattedebatter i detta hus, att man har sagt, ungefär som herr Ohlin sade i dag, att hans bestämda övertygelse var att det här föreliggande förslaget skulle få skadliga verkningar. Jag bestrider icke herr Ohlins rätt att ha denna uppfattning. De spådomar som hittills förekommit i skattestridigheter ha väl knappast visat sig hålla streck, när man har kommit till det verkliga livet, och det skulle ju kunna vara möjligt, att om detta förslag lades till grund för ett riksdagsbeslut, skulle det bli likadant.

Jag tillhör fortfarande dem, som på olika punkter äro villiga till diskus-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

sion, när utskottet går att behandla detta skatteförslag. Det var ju t. o. m. någon vänlig borgerlig själ som vid ett tillfälle under utredningen sade, att det var ju synd, att det skulle bli val 1946, annars hade vi kanske kommit varandra ett litet steg närmare. Huruvida det är riktigt, skall jag icke yttra mig om, men det kanske icke är helt och hållet osant.

Herr Ohlin talade här om att det syntes honom vara riktigt, att man strävade efter största möjliga enighet. Jag håller med honom. Men vi ha haft ett sådant läge en gång i fråga om vår förmögenhetsbeskattning, att först de sakkunniga, sedan Kongl. Maj:t och sedan bevillningsutskottet och slutligen riksdagens båda kamrar voro fullkomligt eniga angående förmögenhetsägarnas skyldighet att bära större bördor än de bära enligt vår nuvarande skattelagstiftning. Det var 1940. Bara ett par år därefter eller 1943 märktes det, att man på vissa borgerliga håll hade ett behov att komma bort ifrån 1940 års enighet. År 1944 vidgades ytterligare klyftan för att 1945 ytterligare vidga sig då även de, som medverkat till enigheten 1940, kastade den gamla ståndpunkten. Samma var förhållandet 1946. Ehuru jag gärna ansluter mig till herr Ohlins önskan om att man skulle lösa denna fråga i enighetens tecken, så sätter jag efter vad som förekommit från 1940 framöver alla dessa år till 1946 ett stort frågetecken för om det skall vara möjligt att 1947 åstadkomma i stort sett samma enighet som 1940. Det är väl icke möjligt att tänka sig. Det är väl icke möjligt att tänka sig, att vare sig det socialdemokratiska partiet eller herr Ohlins eller herr Skoglund's parti skulle reflektera på den välvilja som behärskade herr Rubbestad, då han försökte samla in alla under sin hatt. Jag tror icke, att hans förslag i skatteberedningen är av den karaktären, att det är möjligt, att det kan bli kompromisslinjen, såsom han framställde det. Det är nog icke så att han om några år skall kunna säga om skattereformen, som han i sitt anförande sade om barnbidragen, att det är bondeförbundet, som har äran av reformens genomförande.

Om jag icke minns alltför fel om barnbidragen, var det familjebeskattnings-sakkunniga, som först uppfunno dem. Skola vi sedan vara riktigt hederliga och ärliga, kan jag säga, att de hade en folkpartistisk ordförande, som är ledamot av bevillningsutskottet. Men han är ledamot av skatteberedningen också, och även hans förslag underkände ju herr Ohlin. Familjebeskattnings-sakkunnigas förslag ledde emellertid aldrig till något resultat. Då motionerades det från olika håll, nämligen från socialdemokratiskt håll och från bondeförbundshåll. Det var herr Brandt och herr Wahlund och herr Svensson i Grönvik. Skall man försöka bedöma vem som kom först med förslaget, kan man ju konstatera, att herr Brandt's motion hade nr 52 det året i andra kammaren och herr Svenssons i Grönvik nr 205. Jag tror icke vi på det sättet skola fördela äran om vem som har åstadkommit detta förslag eller vem som är upphovet till det. I fråga om barnbidragen är det ju på det sättet, att alla partier utom högern ha ju i skatteberedningen medverkat till att följa denna linje, och högern har ju gjort det stegvis på det sättet, att man ville tänka sig att man använde den i de fall, där det var lämpligt, och använde den nuvarande formen. där skattebetalaren önskade det.

Jag har ansett mig, herr talman, vilja framföra dessa synpunkter, därför att jag tycker, att även om oppositionen icke anser sig kunna ansluta sig till det föreliggande förslaget — t. o. m. finansministern har ju varit villig att resonera om vissa punkter — kan icke heller oppositionen komma ifrån det faktum, att det i denna fråga föreligger rätt klara uttalanden, och innan oppositionen kan komma ifrån dem, fordras det en sak, nämligen att oppositionen blir majoritet, och det är den ännu icke.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Herr **Ohlin**: Herr talman! Med hänsyn till den sena timmen skall jag avstå ifrån att bemöta herr Olsson i Gävle. Det föreföll mig som om han menade, att en minoritet, som för ett par år sedan uttalat sig mot vissa direktiv men då stannat i minoritet, därmed skulle ha berövats möjligheten att fortsätta att hävda samma åsikter i den följande diskussionen, men det är väl ändå att överdriva majoritetens inflytande över minoriteten i vårt politiska liv. Så långt ha vi ännu icke kommit. Därför tror jag vi med lugnt samvete kunna hävda, att vi här kunna framföra remissinstansernas yttranden och andra argument om de samhällsekonomiska verkningarna, även om de icke överensstämmer med åsikten hos den majoritet, som 1945 gav vissa direktiv åt regeringen. Hela den lilla innebörden i herr Olssons långa tal var ju egentligen ingenting annat än att finansministern icke brutit mot majoritetens instruktioner. Det kan ju vara mycket intressant för herr Wigforss att veta det, men varför vi i oppositionen skulle vara skyldiga till någon närmare diskussion om den saken, det erkänner jag att jag icke kan fatta.

Till herr Rubbestad skulle jag vilja säga bara två små saker. Han tycktes opponera sig mot mitt påpekande, att ifall barnbidragen betraktades som negativa skatter och därför reducerade levnadskostnaderna och därmed lönetilläggen, skulle resultatet för en hel del statstjänstemän kunna bli, att de finge en nettoförsämring till följd av dessa sociala reformer och skattelättnader, som nu skola beslutas vid denna riksdag. Med hänsyn därtill vore det enligt min mening berättigat, att man här vidtogs särskilda åtgärder för att förebygga så orimliga konsekvenser, och jag tyckte, att det verkade som om finansministern på den punkten — han meddelade, att förhandlingar redan vore i gång — hade en liknande inställning. När herr Rubbestad tycktes ha något att invända mot detta, var detta bara ett av hans numera ganska talrika försök att här i kammaren uppträda såsom talesman för bondeförbundet, som ju numera i stora delar av landet framträder som det särskilda tjänstemannapartiet.

Jag skulle med anledning av den allmänna tendensen i herr Rubbestads anförande vilja tillägga, att finansminister Wigforss vid de s. k. inflationsförhandlingarna på direkta frågor om hans eventuella villighet att göra kompromisser i skattefrågan lämnade ett mycket klart besked. Han förklarade, att det icke kunde vara tal om att göra några medgivanden med undantag av sådana ändringar, som voro av teknisk natur och som icke hade någon statsfinansiell betydelse. Det kan ju hända, att herr Pehrsson-Bramstorp icke talat om för herr Rubbestad detta mycket bestämda besked, eller också kanske det förhåller sig så — vad vet jag — att herr Rubbestad har färskare underrättelser, vilket kanske så småningom varder uppenbart.

Att jag begärde ordet berodde emellertid framför allt på att finansministern, efter det min replikrätt var slut, ställde en fråga. Eftersom jag gärna ville tillmötesgå honom och besvara frågan, hade jag ingenting annat att göra än att begära ordet igen. Frågan gällde partiernas ståndpunkter till skattesänkning och sociala reformer och avvägningen däremellan.

För att lämna ett tillräckligt svar måste jag först erinra om att socialminister Möller på hösten 1945 framträdde med mycket svepande uttalanden, att samtliga sociala reformer på en lång lista skulle genomföras, så snart det överhuvud taget var tekniskt möjligt att göra det. På tillfrågan hur det skulle finansieras och om regeringen behandlat finansieringsfrågan, svarade finansminister Wigforss, att det hade man icke gjort. Han hade inga närmare idéer om hur dessa saker skulle finansieras. Någon tid därefter förklarade både finansministern och dåvarande statsministern Per Albin Hansson, att om det vore nödvändigt skulle regeringen bibehålla samtliga skatter, även om-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

sättningsskatten, för att kunna finansiera detta sociala program. På detta stadium satte alltså regeringen skattelättnaderna sist. Jag vill slå fast detta.

Folkpartiets ståndpunkt var en annan. Vi krävde från början både reformer och skattelättnader, och vi förklarade, att folkpensionerna, barnbidragen och vissa reformer på undervisningsväsendets område voro vi benägna att sätta först. Därefter skulle skattelettnaderna komma, och de skulle icke sättas i efterhand i förhållande till en rad andra sociala reformer, även om dessa i och för sig vore önskvärda. Det var alltså en klar skillnad mellan regeringspartiets ställning och vår i fråga om placeringen av skattelättnaderna i ett allmänt reformprogram.

Det är ju att märka, att socialminister Möllers lista upptog utöver de av mig nu nämnda sakerna frågan om sjukförsäkring, fri sjukhusvård, gratis medicin, beklädnads- och skorabatter, bostadssubventioner i större omfattning än som senare beslutats samt i vissa sammanhang obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. När denna sak diskuterades för ett år sedan i kammaren och finansministern hade gjort det uttalande, som jag tidigare i dag uppläst, att regeringen var beredd att bibehålla de höga skatterna, så tillät jag mig en kort kommentar, som finansministern sedan icke motsade, nämligen följande: »Får jag bara fastslå innebörden av finansministerns mycket intressanta senaste yttrande, att enligt regeringens mening frågan om skattesänkningen i höstas kom sist vid avvägningen mellan sociala reformer och den skattesänkning, som var önskvärd. Detta uttalande är i och för sig mycket värdefullt, och det blir ännu mer intressant, om man betänker, att i finansministerns egen plan har i detta fall skattesänkningen åkt upp på mellanplatsen. Av de sociala frågorna komma nu först folkpensionerna och barnbidragen. Sedan kommer skattesänkningen. Frågan om de återstående sociala reformerna och möjligheterna för deras genomförande vid ena eller andra tidpunkten i framtiden ställs i tredje rummet. Man kan säga, att denna senare ståndpunkt att väga reformer mot skattesänkningar överensstämmer relativt väl med det, som jag tidigare tillåtit mig framhålla. Det är emellertid värdefullt att få fastslaget regeringens höstståndpunkt i fråga om skattesänkningarna.»

Det är en fullständigt riktig historieskrivning, om man gör gällande, att det var skillnad mellan å ena sidan den socialdemokratiska ståndpunkten i fråga om skattesänkningar 1944 och 1945 och å andra sidan den ståndpunkt, som först framlades på våren 1946 och som finansministern nu företräder. Men på vårt håll har man hela tiden företrätt denna uppfattning, att skattesänkningen icke skulle sättas i sista rummet. Observera, herr Wigforss, att 1946 ställdes skattesänkningarna i utsikt trots att detta för budgetåret 1948/49 skulle komma att innebära, om man begagnar ortodoxa termer, en budgetbrist på cirka 300 miljoner kronor. Det var en betydande förskjutning i den ståndpunkten mot den tidigare 1944 och 1945 hävdade, då man förklarade, att det var synnerligen ovisst och tveksamt, huruvida de i och för sig önskvärda skattesänkningarna kunde genomföras. Man bemöter icke och korrigerar icke en historieskrivning av denna art genom att läsa upp aldrig så många allmänna uttalanden om största möjliga tänkbara sympati för låga skatter.

Det är av intresse att konstatera, att finansministern, när han kommer in på omsättningsskattens avskaffande, som han ofta gör en passant, anlägger penningpolitiska synpunkter och talar om lämpligheten att bekämpa inflationen och hålla nere efterfrågan, men efter det omsättningsskatten är avskaffad och det blir fråga om andra skattepolitiska åtgärder, som ytterligare skulle öka konsumtionen, glömmer finansministern bort att tala om att kanske detta icke skulle rinna med en penningpolitik mot inflationen. Finansministern säger t. ex. i dag, att om han genom dessa skatter på förmögenhet och arv kunde

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

draga in så mycket pengar, att han får medel till förfogande, tänker han sänka skatterna, i dag antydde han närmast kommunalskatterna. Det är uppenbart, att en sådan politik skulle leda till en ökning av konsumtionen. Jag kritiserar icke, tar icke ställning till hans politik på denna punkt, men jag säger, att det är anmärkningsvärt, att ögonblicket efter det finansministern mot mig i något kritisk ton talar om omsättningsskatten och inflationsfaran, föreslår han själv, att man skall gå ett steg längre och ytterligare öka konsumtionen utan att det faller honom in att jag kan ha anledning fråga honom hur detta ter sig ur inflationssynpunkt. Det förefaller mig som om jag kunde göra den invändningen med mycket större styrka än finansministern, eftersom trycket ju blir hårdare ju längre man går på skattelindringens väg.

När finansministern sökte bemöta min ståndpunkt, gjorde han sig skyldig till ett par felreferat, två av sådan betydelse, att jag skall vidröra dem i korthet.

Finansministern sade, att herr Ohlin förnekar icke i och för sig, att vi genom att ta ut mera skatt på kapitalbildning, förmögenhet och företagsamhet kan ge lägre skatt åt de breda lagren. Jo, herr finansminister, som protokollet kommer att utvisa, bestred jag den saken. Jag förklarade för det första, att i längden kommer den politik regeringen här för att så skada och hålla tillbaka den ekonomiska utvecklingen, göra den långsammare, att skatteunderlaget blir mindre, så att man icke får in mera skatter till statskassan även med högre skattesatser. Jag förklarade för det andra, att vi förorda, att man i stället för att genom att skära litet större bitar av det produktiva kapitalet och därigenom få in vissa penningssummor för skattesänkning borde, om det är nödvändigt för en sänkning för de breda lagren, tillfälligt göra vad herr finansministern här föreslog i fjol men nu tillbakavisar, nämligen balansera budgeten i första rummet genom att föra en del produktiva statliga utgifter för anläggningar och teknisk forskning och undervisning och rationalisering utanför driftbudgeten. Vi anse nämligen, att detta, även om det i strängt ortodox mening skulle kunna kallas för tillfällig underbalans, är vida att föredraga framför att gå den väg regeringen föreslår. Det måste väl finansministern medge, att från den utgångspunkt vi företräda blir det icke lägre skatter för de breda folklagren, om man genomför regeringens förslag, än om man genomför vårt.

När sedan finansministern i sitt senare yttrande kom tillbaka, tillskrev han icke endast herr Skoglund i Doverstorp utan även mig ett påstående att utöver hans egna beräkningar skulle ytterligare 200 miljoner komma in till statskassan. Jag uttalade icke någon sådan förmodan. Jag förklarade endast, att budgetåret 1947/48 kan man enligt finansministerns egna siffror balansera budgeten och få ett överskott utan att tillgripa dessa omstridda skattehöjningar. Vad budgetåret 1948/49 beträffar förklarade jag, att det nu är svårt att bedöma hur det då kommer att ställa sig. Varför skall man då besluta skattehöjningarna i förväg? Finansministern svarar, att om man genomför skattereformen nu, skall man göra allt på en gång. Jag tillåter mig fråga: varför det? Varför kan man icke vänta med skattehöjningar, som icke ha något tekniskt sammanhang med de andra? Man kan väl vänta med dem 12 månader. Vi för vår del ha ansett, att de icke ens då behöva tillgripas, men från regeringens utgångspunkter borde det vara acceptabelt att icke höja skatterna förrän det visar sig behövt.

Jag vill erinra därom, att när finansministern nu förklarar, att han i nuvarande läge icke vill gå den i fjol antydda vägen, att vissa utgifter föras utanför budgetbalansen och eventuellt ett rent tillfälligt budgetunderskott skulle få förekomma, kan ju detta verka som om finansministern övergått till en mera ortodox finanspolitisk ståndpunkt. Det säges ju, att ingen är så renlä-

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

rig som den som nyligen blivit omvänd. Det kanske är därför som finansministern är så chockerad över att jag nu intar en ståndpunkt liknande den han själv intog i fjol. Men någon verklig renlärighet är det kanske icke, som finansministern företräder. En verklig renlärighet vore det om han sade, att vi ha en inflationsfara och därför måste vi balansera budgeten med sådana skatter, som sänka allmänhetens konsumtion, då skulle det vara ett vapen mot inflationen. Men att avlägsna en budgetbrist eller öka ett budgetöverskott med skatteåtgärder, som icke minska konsumtionen, hjälper icke ett dugg mot inflationsfaran. Om dessa skatter av skäl som vi ha anfört tvärtom kunna väntas minska sparandet och öka konsumtionen, så är det ju ur inflationssynpunkt skadligt att införa dem, även om det i den statsfinansiella bokföringen ser ut som en förbättring. Finansministern skulle ha varit renlärig på en annan väg, om han hade sagt att staten skulle spara pengarna, men det gjorde han inte, ty då hade han ju inte kunnat disponera dem för skattesänkningar.

När herr Fast uttalade sig på denna punkt och uttryckte förvåning över att man skulle kunna ha ett budgetunderskott under en stark högkonjunktur, skulle jag vilja fråga herr Fast, som tydligen sitter inne med profetiska gåvor, hur han vet att vi under budgetåret 1948/49 komma att ha ett inflationstryck. Det betraktar jag som en öppen fråga, där jag inte vågar hysa vare sig den ena eller den andra uppfattningen. Men hur var det i fjol, herr Fast? Då godkände herr Fast med gott humör finansministerns ståndpunkt. Då visste man inte heller någonting om vilket konjunkturläge man skulle ha 1948/49, men herr Fast var ändå helt och hållet med på noterna, ty då kom förslaget från finansministern. Men meriterna hos denna politik måste väl vara ungefär desamma, vem som än företräder den.

När det gäller spörsmålet om statsfinansernas roll i kampen mot inflationen, då är det de reella verkningarna på efterfrågan på varor det gäller och inte den statsfinansiella bokföringen.

Ja, herr talman, då jag nu i alla fall har ordet, skall jag i förbigående tillägga ett par korta saker. Finansministern, som så ofta talat om England, säger nu att han aldrig talat om Englands finanser som ett exempel att följa. Men nog har väl finansministern tagit det engelska exemplet som ett argument för sina skattehöjningar och mot kritiken mot dessa skattehöjningar? Om det varit så, som finansministern antydde i en diskussion, att han ville nämna att skatterna i England voro höga för att tala om för folk som ville emigrera, att de inte skulle resa till England, så borde han ju också talat om hur det är med skatterna i alla andra länder, som man kan emigrera till. När han plockade ut de engelska skatterna, avsåg han det väl som ett argument, att engelsmännen, som anses ha ekonomisk sakkunskap etc., tycka så och så i skattefrågor.

När nu den kritik som talar om de samhällsekonomiska verkningarna av så höga skatter på företagsamhet och kapitalbildning, som här föreslås, bemötes med att man talar om England, då förefaller det mig synnerligen berättigat att, som jag tillät mig göra, påpeka att den ekonomiska utvecklingen i England under den period denna skattepolitik har förts icke har varit gynnsam, i varje fall långt mindre gynnsam än utvecklingen i Sverige, där vi ha haft lägre skatter. När finansministern nu talar om att Economist föreslår ytterligare höjning av arvsskatten, glömde han bort att säga, att engelsmännen ha en mycket högre inkomstskatt. Det är klart att det här är en avvägningsfråga. Hade vi mycket högre inkomstskatter på grund av två utkämpade världskrig, då skulle naturligtvis också de andra skatterna bedömas på ett annat sätt.

Finansministern är emellertid en obotlig optimist, när han säger att många människor skulle spara även om de inte finge någon ränta, och att det då inte

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

gör så mycket, om man beskattar räntan så hårt att det inte blir mycket kvar av kapitalavkastningen. Det är bara det att om finansministern får hållas, få spararna ju en skatt även om de inte få någon ränta alls, en skatt på 0,3—0,9 procent per år på kapitalet, alltså en negativ ränta på 0,3—0,9 procent per år. Jag vet inte, om finansministern vågar vara så optimistisk, att han rent av tror att man kan göra räntan negativ och ändå lita på att folk äro lika snälla och spara lika mycket. Jag tror inte att finansministern där bedömer den stora massan av sparare riktigt, utan han fäster sig nog mera vid en del speciella fall.

När finansministern sedan gör gällande, att jag talar om »sambhällsekononiska verkningar» ungefär som om det vore en ny synpunkt, vill jag säga att det gjorde jag inte alls. Men jag har hört finansministern hålla inledningsföredrag till diskussioner på ungefär en timme utan att annat än i en bisats nämna dessa samhällsekononiska verkningar, och när finansministern har så lätt att glömma bort dem eller i varje fall att glömma bort att tala om dem, må det väl vara tillåtet att påpeka att det egentligen är frågan om dessa samhällsekononiska verkningar, som diskussionen gäller.

Jag tror att det hade varit ett demokratiskt uppfostringsarbete av icke ringa betydelse, om finansministern hade begagnat tillfället att under sina många föredrag lära svenska folket litet mera om de risker, som här föreligga för ogynnsamma verkningar, som i sista hand alla få bära. Den dag det kommunistiska partiet överger sin nuvarande benägenhet att i stort sett bara säga ja och amen till finansministerns förkunnelse och säger: nu föreslå vi att staten tar mera här och mera där — då får finansministern stiga upp — jag förmodar åtminstone det — och säga: nej, jag tycker inte att vi kunna gå så långt, därför att då få vi ogynnsamma samhällsekononiska verkningar. Jag kan inte säga att jag hoppas att den dag skall komma, då en sådan diskussion utspelar sig mellan finansministern och kommunisterna, men den skulle vara ganska lustig att lyssna till, det medger jag.

Så länge man hade skatter av så begränsad höjd att man kunde betrakta skattefrågan som en fördelningsfråga, som en avväggningsfråga mellan mer och mindre välsituerade, hörde jag för min del till dem som sade: det är inte berättigat att de välsituerade komma och klaga. Jag stod på 30-talet på samma sida som finansministern, ty skatterna voro då så pass låga, att jag inte tror att de hade några mer allvarliga samhällsekononiska skadeverkningar, och anlägger man bara denna andra synpunkt, så tycker jag — tyckte då och tycker alltjämt — att det finns starka skäl för en mycket starkt progressiv beskattning. Men när skatterna blivit så höga, att själva näringslivets produktivitet råkat i fara, när det är risk för i icke ringa mån skadliga samhällsekononiska verkningar av skattetrycket, då måste man, även med de sociala synpunkter jag företräder, säga ifrån att man icke tror att det är till någon samhällsgrupps fördel att fortsätta på skattehöjningsvägen. Vi måste säga detta, även om man på den andra sidan har lätt att slå sig för sitt bröst och säga: vi äro de enda, som företräda de fattigas intressen o. s. v. — allt detta som vi fått höra och läsa dagligen de sista två, tre månaderna, men som herr Fast i förbigående sagt alldeles glömde bort, när han började den gamla vanliga klagovisan om hur den stygga oppositionen uppträdde alltför hårdhänt.

I det parti jag företräder hoppas vi på en jämnare inkomstfördelning. Vi vilja stödja en politik, genom vilken det ekonomiska framåtskridandets frukter till så stor del som möjligt komma dem till godo, som behöva dem bäst, men vi tro inte på en skattepolitik med starkt konfiskatoriska drag, som bygger på verklighetsfrämmande antaganden om de ekonomiska stimulansernas ringa betydelse för mänskliga insatser. Jag vill gärna erkänna, att det finns ett drag

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

av idealitet vid sidan av ett drag av doktrinarism hos finansministern, när han så energiskt går till kamp för sitt skatteförslag. Men jag tror att välståndet och den sociala utvecklingen här i landet främjas bäst av en idealism, som vilar mera på verklighetens grund.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Det vore inte svårt att fortsätta hela natten och punkt för punkt ta upp vad herr Ohlin nu för andra gången förde fram, men jag vet inte om det skulle vara mycket lönande. Vi få väl många tillfällen att offentligen och på annat håll föra denna diskussion. Jag skall bara be att få klara upp några av de saker, som det kunde förefalla att jag hade missuppfattat.

Jag uppfattade faktiskt herr Ohlins yttrande så, att hans ståndpunkt var den, att dessa skattehöjningar för förmögenhetsägare och bolag kombinerade med skattesänkningar för inkomsttagarna visserligen omedelbart måste medföra en större skattelättnad för dessa inkomsttagare, särskilt de mindre och medelstora, men, som han sade, i längden ändå inte komma att vara till gagn för dem, därför att de komma att sänka effektiviteten i vårt ekonomiska liv och därigenom leda till en sämre bärning för alla. Det var i det sammanhanget jag yttrade, att eftersom försämringarna här äro långtidsverkningar, medan däremot de lättnader som denna politik medföra äro mera omedelbara, så åvilar det väl närmast den, som vill tala för att dessa långtidsverkningar äro så svåra, att framföra starkare argument än som hittills kommit fram.

Nu säger herr Ohlin, att han inte bara syftade på långtidsverkningarna, utan att han även för ögonblicket räknade med att den politik han företräder skulle kunna leda till lika stora skattesänkningar för inkomsttagarna utan att man behövde tillgripa skattehöjningar. Det skulle kunna ske genom att man inte vore så noga med budgetens balansering. Jag hoppas, att jag inte nu har missförstått herr Ohlin.

Det är klart, att det i rätt stor utsträckning är en omdömesfråga vad som menas med en strikt balanserad budget, när vi ha inte bara löpande utgifter utan också en kapitalbudget, där en del av utgifterna väl kunna täckas och komma att täckas med skattemedel. Jag vill erkänna, att man här har vissa marginaler att röra sig med, som göra det svårt att bestämma när man går över till en underbalanserad budget. Men jag kan inte underlåta att uttala som min bestämda uppfattning, att den syn på budgetbalanseringen, som man kunde vidhålla ännu vintern 1945/46, innan man hade fått klart för sig vilka starka krafter som verkade i prisstegrande riktning på grund av inkomsthöjningarna, den mera, låt mig kalla det, liberala synen på budgetbalanseringspolitiken tycker jag inte i nuvarande läge är försvarlig. Det kan nog inte hjälpas, att när vi under det sista halvåret ha talat så mycket om alla de åtgärder, som böra tillgripas för att hindra en prisstegring, så är det besvärligt att samtidigt tala för en underbalansering. Även om man inte vill kräva en överbalanserad budget, så förefaller det mig som om man borde sätta gränsen vid en budget, som verkligen är balanserad.

Det var under sådana förhållanden som jag i höstas anslöt mig till linjen att ta bort omsättningskatten redan från den 1 januari 1947, men jag behöver inte upprepa att det var med mycket stor tveksamhet. Mitt ursprungliga förslag var att man inte skulle göra det förrän 1948, och om det skulle vara så att det verkligen finns en risk för att man 1948 får ett sådant bakslag, som herr Ohlin nu talar om, så hade det tydligen varit ett ytterligare argument för att vänta till dess. Även när det gäller inkomstskatten erkänner jag att man kan anföra samma argumentering. En sänkning av inkomstskatten, som endast skulle kunna finansieras genom lån, d. v. s. genom underbalansering

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

av budgeten, anser jag i detta läge ytterligt svår att försvara, och jag tror att herr Ohlin, om han icke hade kommit i den besvärliga situationen att både nödgas vidhålla skattesänkningarna och vara ytterligt ovillig mot de föreslagna skattehöjningarna, säkerligen skulle ha stått på samma linje.

Nu säger han, att då borde skattehöjningarna vara sådana som minska konsumtionen, och det skulle icke dessa skattehöjningar göra.

Ja, jag skall inte ta upp en ny lång diskussion om hur bolagsskatten kommer att verka i det avseendet — i någon mån voro vi kanske inne på den saken redan vid inflationskonferensen — men jag har i alla händelser svårt att tänka mig annat än att en höjning av skatten på bolagen, om den överhuvud taget har någon inverkan, i någon mån verkar hämmande på deras verksamhet. Jag vill inte provocera fram en fortsättning av denna diskussion, men det skulle vara mycket intressant att från professor Ohlin få höra, att denna höjda bolagsskatt inte kommer att påverka företagsamheten det ringaste, utan att företagen komma att göra lika stora investeringar som tidigare och påverka näringslivet lika mycket i inflatorisk riktning. Är det på det viset, så innehåller väl ändå svartmålningen av den föreslagna bolagsbeskattningen ett stort element av överdrift. Jag skulle tro, att den höjda skatten åtminstone i den mån den försvårar en höjning av utdelningarna till aktieägarna bör verka efterfrågebegränsande.

När det gäller förmögenhetsskatten har man, om jag har uppfattat herr Ohlin och andra kritiker riktigt, utgått ifrån inte bara att det var riktigt att förmögenhetsskatten skulle betalas av inkomsten, utan att det var så självklart att någonting annat inte kunde tänkas. Jag tror också att så länge det överhuvud taget är möjligt för den enskilde att betala förmögenhetsskatten av sin inkomst, så gör han det, och jag vågar påstå att det är i ett ytterligt litet antal fall som förmögenhetsskatten skulle tvinga förmögenhetsägaren att tillgripa kapitalet. Vi få komma ihåg, att upp till 30 000 kronors förmögenhet skola alla sparare vara fria från förmögenhetsskatt, och ett gott stycke upp äro skatteförslagen lika. Det rör sig om ett ganska litet antal människor, som skulle behöva tillgripa kapitalet för att betala förmögenhetsskatten. Men om förmögenhetsskatten betalas av inkomsterna, så måste ju en skärpt förmögenhetsskatt verka på samma sätt som andra skärpta skatter, som tas ur inkomsterna.

Med kvarlåtenskapsskatten är det naturligtvis en annan sak. Liksom all arvsskatt får man förutsätta, att den betalas av den enskilde genom att han gör sig av med en del av sina tillgångar, men man får också förutsätta att de absorberas av andra, som på det viset bilda nytt kapital.

Jag vill icke i detta sammanhang tillgripa det argument, som här så många gånger anförts gentemot kvarlåtenskapsskatten, nämligen att eftersom den ändå är så liten till sin omfattning kan det icke innebära några svårigheter att underlåta att ta ut den. Ja, jag skulle kunna säga att detta är alldeles riktigt, men såsom en skatt, som staten behöver för sina utgifter, är den icke av underordnad betydelse, ty 40 miljoner kronor är något, som man icke utan vidare kan avstå från. Ser jag den åter som en del av hela det svenska folkets konsumtion så är naturligtvis 40 miljoner mer eller mindre konsumerade icke någonting så betydelsefullt.

Liksom herr Ohlin tog ordet för att svara på en fråga av mig, har jag begärt ordet för att säga något om avvägningen mellan sociala reformer och skattesänkning. Jag kan icke säga, att jag har så exakt minne av vad den förutvarande statsministern yttrade, när han förklarade, att man skulle genomföra de sociala reformerna även om dessa skulle hindra en skattesänkning. Jag tror att jag redan för något år sedan har erinrat om att det som hindrade oss på regeringssidan att precisera frågan om hur stor skattesänkning som kunde

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

genomföras var den omständigheten att hela det sociala reformprogrammet tog form steg för steg. Kostnaderna kunde vi icke heller från början överblicka, och därför kunde vi icke förrän så småningom ta ståndpunkt till frågan, hurvida reformerna skulle komma att hindra skattesänkningen. Jag har tidigare i dag pekat på att vi redan i vårt valmanifest 1944 klart och tydligt framhöllo, att en skattesänkning borde genomföras, men att den måste till storleken vägas mot de mest önskvärda sociala reformerna. Det var den ståndpunkt, som vi intogo även 1946. Jag känner ingen inom regeringen, som på något sätt bundit sig vid alla de sociala reformer, som överhuvud taget ha varit föremål för utredning och som socialministern i olika sammanhang talat om. Även socialministern har varit fullt beredd på att alltsammans icke skulle kunna genomföras på en enda gång; även sjukförsäkringen har det ju skjutits på. När vi 1946 lade fram finansieringsplanen, var det alldeles klart, att vi gjorde en sådan avvägning och att vi betraktade folkpensionerna och barnbidragen på samma sätt som herr Ohlin säger att han gör, nämligen såsom den stora kärnan i detta socialreformatoriska program, som icke fick skjutas undan av hänsyn till skattesänkningen. Jag tror alltså, att på den punkten rådde relativt stor enighet. Jag vågar säga, att jag icke tror på att det skett någon omvändelse inom regeringen och ej heller hos socialministern, fastän, såvitt jag kan förstå, det nu kommer ett förslag om bostadspolitiken, vars genomförande även det i viss mån kommer att skjutas på framtiden med hänsyn till våra ekonomiska resurser. Att försöka pressa ett uttalande på det sätt herr Ohlin här gjorde tror jag egentligen icke kan gagna någon. Hela tvisten om vem som lyckas driva den andre från den ena positionen till den andra tror jag i realiteten även den stora massan av svenska folket och väljarna blankt struntar i.

Jag skall sluta med ett ord om den där hänvisningen till utlandet. Det har funnits så många anledningar att i detta sammanhang erinra om utlandet, och det har i vår inhemska diskussion anförts argument av sådant slag, att man allra enklast tar död på detta tal genom att man gör en hänvisning till främmande länder. Herr Ohlin vill väl icke påstå, som jag vet att många av hans meningsfränder gjort, att arvsbeskattningen genom det förslag vi framfört rycker undan grundvalarna för vårt rättssamhälle. Ja, man skall vara fromsint över rimliga gränser för att icke i detta sammanhang erinra om att det finns andra rättssamhällen än Sverige, där man har sådana skatter på arv. Det behöves, menar jag, icke innebära att det är en lycklig väg att man har så höga arvsskatter som i England och Amerika. Men det sagda räcker för att slå ihjäl den sorts argumentation, som man kommit fram med här. Jag vet mycket väl att man kan säga, som herr Ohlin här gör, att en höjning av arvsskatten till och med ytterligare utöver den höjd den nu har kan vara motiverad i England, därför att där har man så hög inkomstskatt att en sänkning av den inkomstskatten kan vara önskvärd även med hjälp av höjd arvsskatt. Men då frågar jag om med vår lägre nivå överhuvud taget på bägge dessa skatter det icke kan vara rimligt att säga lika så här. Det kan vara önskvärdt — eller det kan vara mindre skadligt, om jag får uttrycka det så — för näringslivet med en högre förmögenhetsskatt i form av arvsskatt och en lägre skatt på inkomst. Det är en avvägningsfråga, som herr Adolv Olsson, tror jag det var, framhöll. Ingen kan förvägra herr Ohlin att ha en annan mening, men det finns ingen domare över oss, som kan avgöra vilket som är riktigt. En avvägning mellan förmögenhetsskattens höjd och inkomstskattens höjd är mycket svår att göra. Där går var och en ut ifrån sina föreställningar, och jag kan bara säga, att var och en som vill kan ju sätta sig ner och försöka se efter hur en inkomstskatt skall se ut, där man utav de stora inkomsterna ned till 20 000 kronor tar ut åt mig säga de 40 miljoner kronor, som vi nu föreslå skola tagas ut i arvsskatt, och

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

låt mig säga 35 miljoner kronor i årlig förmögenhetsskatt, alltså tillhoppa 75 miljoner kronor. Om man tvingade just de kretsar i vårt land, vilka som häftigast kritiserat dessa förmögenhetsskatter, att välja mellan dessa höjda förmögenhetsskatter och en annan inkomstskatt, som skulle ta dessa samma miljoner av de större inkomsterna, undrar jag ändå, om icke kanske de allra flesta skulle säga, att det är bättre att man tar ut det av förmögenheterna. Det är egentligen på den linjen som regeringen ställt sig. Nu kan man naturligtvis fråga: varför skall man ta det av de större inkomsterna? Man kan fråga, om man icke i stället skulle kunna ta ut pengarna av alla inkomster, även de mindre. Ja, där äro vi åter igen framme vid frågan om rättvisesynpunkten och bärkraften eller vad man nu vill kalla det och vad det väger gentemot profetiorna om de skadliga verkningarna av förmögenhetsskatten. Jag är visst icke främmande för att folk med förmögenhet samlar förmögenhet för att få avkastning — det har jag icke yttrat mig om — men gentemot den föreställningen att allt sparande skulle vara beroende på att människorna vilja ha avkastning på sin förmögenhet har jag erinrat om att just den stora massan av små sparare icke sparar med hänsyn till avkastningen utan säkerligen gör det väsentligen för att i själva kapitalet ha ett ryggsöd. Och eftersom — jag upprepar det på nytt — det förslag som är framlagt befriar den allra största delen av alla sparare från förmögenhetsskatt, så kan man väl inte komma ifrån att det är att överdriva att tala om denna beskattning såsom så farlig för sparatet.

Till sist kommer jag tillbaka till frågan om balanseringen av budgeten. Jag har icke förbisett, att herr Ohlin anser sig ha en utväg ur dilemmat genom hänvisningen till att man kan underbalansera den. Men jag har gått ut ifrån att det faktiskt finns en mycket stor majoritet i denna riksdag, som på den punkten icke delar herr Ohlins mening. Det är alldeles uppenbart att högern icke gör det, och att döma av herrar Rubbestads och Svenssons i Grönvik yttranden är man icke heller där villig att säga: vi göra en skattesänkning, även om den skulle leda till underbalansering. Inom det socialdemokratiska partiet, där man uppenbarligen icke kan ha någon dogmatisk ståndpunkt, eftersom vi på 1930-talet fingo driva igenom idén om en ibland underbalanserad och en ibland överbalanserad budget, tror jag att det finns den uppfattningen, att det icke vore lyckligt om vi släppte efter på kravet att i en högkonjunktur åtminstone balansera budgeten. Jag tror icke att man gagnar vårt ekonomiska liv, om man i nuvarande läge säger, att detta är vidskepelse och ingenting att ta hänsyn till, vi kunna gott göra vad vi tycka i fråga om utgifter och vad vi tycka i fråga om skattesänkning genom en underbalansering därför att vi finna en sådan vara ett mindre ont än en höjning av bolagsskatten och förmögenhetsskatten. Man får emellertid komma ihåg, att svårigheten att skapa balans i budgeten 1948/49, som jag antytt i förslaget, blir ännu större, om herr Ohlins linje i fråga om förmögenhetsskatten kommer att vinna anslutning. För höjningen av det fria beloppet på den årliga förmögenhetsskatten till 30 000 kronor har jag räknat med att man skulle minska avkastningen av denna årliga förmögenhetsskatt med ungefär 13 miljoner kronor. Samma 13 miljoner kronor måste minska den förmögenhetsskatt, som herr Ohlins parti kan tänka sig, eftersom denna innebär, att 60 kronor skola försvinna för alla förmögenheter över 30 000 kronor och växlande belopp mellan 20 000 och 30 000 kronor. Om dessutom herr Ohlin tänker sig, att mellan 30 000 och 50 000 kronor skall man gå ifrån de sex promille vi föreslagit och gå till en lägre siffra, blir det ytterligare ett icke så litet antal miljoner som kommer att försvinna. Även det skall man söka täckning för. Jag undrar, om folkpartiet vid närmare eftersinnande verkligen vill i denna punkt följa den nuvarande ledaren. Vi ha alla, som Adolv Olsson erinrade om, gått ut ifrån att även om vi nu gå ner med inkomstskatten

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

och ha tagit bort omsättningsskatten är ändå höjningen av alla skatter så stor, att man får säga, att arvsskatten, som varit oförändrad hela tiden, står i särställning. Är det i sådant läge rimligt att säga, att avvägningen mellan förmögenhetsskatten å ena sidan och andra skatter, närmast inkomstskatten, å andra sidan föranleder, att vi skola sänka det belopp vi taga ut genom förmögenhetsskatten? Jag undrar om ej folkpartiet vid närmare eftersinnande skall finna, att det är att väl mycket anstränga människornas föreställning om att förmögenhetsskatten har en särskilt skadlig verkan på näringslivet i jämförelse med den skatt som betalas av alla arbetande människor.

Herr **Ohlin** erhöll på begäran ordet för kort genmäle och anförde: Jag tror, att finansministern får vänta med reflexioner av detta slag till dess vi få se vilka justeringar av förmögenhetsskatten som från vår sida antydhas och som icke nödvändigtvis blott behöva innebära sänkning vid vissa intervaller utan kunna betyda höjning vid andra intervaller.

Beträffande budgetbalanseringen vill finansministern göra gällande, att hans skatt på bolag och förmögenhet skulle minska efterfrågan väsentligt. Han säger, att det är självklart, att förmögenhetsskatten betalas av inkomsterna. Kan det göras också när skatten överstiger hela räntan? Jag bara frågar.

Beträffande bolagsbeskattningen säger han: är det ej ganska uppenbart, att en återhållande verkan på bolagens investeringar kommer på lång sikt? I dagens läge ha vi emellertid en sådan tendens i fråga om investeringar från bolagens sida att även om en del skulle inskränka komma de andra att fylla utrymmet.

Jag måste till finansministern säga, att om han ett ögonblick efter det han sagt dessa saker ställer i utsikt ytterligare skattesänkningar av det slag, att de öka konsumtionen, kan jag icke förstå, att detta hänger ihop. Han talade bl. a. om skattesänkningar i fråga om kommunalskatterna. Det förefaller mig alldeles klart, att budgetbalanseringen blir för finansministern ett kritstreck, medan en mera realistisk uppfattning måste taga mer hänsyn till de samlade verkningarna på samhällsekonomin.

Kvar står dock, att 1946 föreslog finansministern och godkände riksdagen en politik, som innebar skattesänkning, fastän man då skulle ha fått en mycket större budgetbrist än den, som finansministern nu anser otänkbar, och fastän denna budgetbrist ur inflationssynpunkt skulle ha varit väsentligt allvarigare, därför att den skulle ha kommit till stånd trots påläggande av sådana skatter, som icke i väsentlig grad minskade efterfrågan.

Det är en sådan åsiktsförändring, som skett så plötsligt från finansministerns sida, att den förtar en stor del av kraften i hans argumentering. Kvar står framför allt, att för budgetåret 1947/48 behövas icke dessa skattehöjningar för att balansera budgeten. Finansministern har ej anfört något vägande skäl, varför icke från hans utgångspunkter dessa skattehöjningar skulle kunna uppskjutas och diskussionen om dem upptagas nästa år.

Härefter yttrade

Herr **Fagerholm**: Herr talman! Det är självklart, att ett stort antal synpunkter kan läggas på frågan om skatteförslaget. Det är en synpunkt, som särskilt tilldrar sig intresse: rättvisesynpunkten. Tyvärr är det omöjligt att komma till fullständig rättvisa: vad ur vissa grupper synpunkt är rättvist är ur andra grupper synpunkt orättvist. Jag vill peka på en stor grupp, vilken uppenbarligen åsamkas en stor generell orättvisa till följd av det föreliggande skatteförslaget. Det gäller främst den unga generation, som så småningom skall taga vid där de äldre sluta och fortsätta att bygga upp samhället. Det är

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

klart, att denna unga generation — intellektuella: jurister, tekniker, läkare men även icke intellektuella: vissa blivande företagsledare, unga arbetare och arbetsledare etc. — startar under oändligt mycket ogynnsammare betingelser än den tidigare generationen gjorde. De ha att starta under en konfiskatorisk skattepolitik, som till väsentlig del betar dem frukterna av deras arbete.

Man kan säga sig, att det är icke avgörande, om den unga generationen blir rättvist behandlad eller ej. Men det finnes också andra följdverkningar, som enligt min uppfattning äro viktigare, bland annat den följdverkan som detta skatteförslag måste få för det initiativ, den nybyggaranda och den vilja till framåtskridande, som måste känneteckna den unga generationen. Jag kan icke komma ifrån, att finansminister Wigforss' syn på frågan hur dessa skatter komma att påverka arbetsintensitet och initiativ i mångt och mycket är — om det tillåtes mig att säga det — en gammal mans syn på dessa ting. Han förutsätter, att det här föreligger ett mer eller mindre statiskt förhållande i samhället, och bortser från de dynamiska krafter, som nödvändigtvis måste finnas för att föra utvecklingen framåt.

Man måste räkna med att stora grupper av den unga generationen komma att säga sig, att det lönar sig ej att taga dessa initiativ, dessa risker; denna nybyggaranda lönar sig icke; det är bättre att taga det mera lugnt och taga mindre risker. Eller också kunna stora grupper komma att säga sig: »Det finns uppenbarligen ingen förutsättning i landet att göra oss gällande.» Och sålunda sprider sig den uppfattningen, som redan finnes inom allra bredaste lager av den intellektuella ungdomen: att man i andra länder bör söka sig en utkomst och framtid, som verkligen ger utbyte för arbetsinsatsen.

Man skulle, om man ville vara elak, kunna draga en parallell med förhållandena under 1800-talet. Under 1800-talet utvandrade arbetarklassens söner ur ett samhälle där de icke hade möjlighet att finna sig till rätta. Vi riskera, att det successivt blir en utvandrarsström av framåtsträvande ungdom, som vill ha större rörelsefrihet; i så fall anser jag verkligen fara å färde. Det betyder en ytterligare åderlätning på punkter, där en åderlätning är utomordentligt farlig.

Jag tror, att man måste ha klart för sig de följdverkningar av skatteförslaget som jag nämnt. Om de också kanske icke bli generella, bli de dock gällande i stor omfattning. Detta är ett utomordentligt farligt moment i förslaget och hotar, om jag får uttrycka det så, själva livsnerven i det framåtskridande, som är nödvändigt, om vi skola bygga upp samhället vidare. Jag tror, att vad den unga generationen kräver är möjligheter att göra sig gällande, möjligheter att skapa sig en ställning. Det är en olycka ur samhällets synpunkt, om man låter en konfiskatorisk skattepolitik nå dem. Genom en ur ungdomens synpunkt olycklig skattebelastning som för unga människor med ganska måttliga inkomster medför en marginals katt på 30—40—50 procent gagnas icke framåtskridandet.

Jag är medveten om att, såsom finansministern säger, de som åberopa långsiktiga skadeverkningar också i någon mån skola leda i bevis, att dessa föreligga. Jag är övertygad, att så långt de kunna ledas i bevis föreligga sådana realiteter. Jag tror, herr finansminister, att jag känner den unga generationens sätt att reagera bättre än de — låt mig med en liten tillspetsning säga — äldre herrar, som i majoriteten stå bakom detta skatteförslag.

Det är med dessa ord, herr talman, som jag ansett nödvändigt att i detta sammanhang säga ifrån, hur enligt min uppfattning den unga generationen kommer att se på framtiden, sådan den nu tecknas bland annat i detta skatteförslag.

Härmed var överläggningen slutad.

Vid remiss av propositionerna nr 212 och 220. (Forts.)

Ifrågavarande propositioner hänvisades, propositionen nr 212, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., till bevillningsutskottet; samt propositionen, nr 220, med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m. m., såvitt angick anslag under femte huvudtiteln, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

Till utskotten skulle jämväl överlämnas de i anledning av propositionerna inom kammaren avgivna yttrandena.

§ 2.

Ordet lämnades på begäran till

Herr **Birke**, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 212 och 220 måtte med hänsyn till ärendenas omfattning utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionernas avlämnande.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 3.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att andra lagutskottets utlåtande nr 21 skall å morgondagens föredragningslista uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Dahlgren m. fl.*:

nr 409, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer, m. m.; och

nr 410, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 206, med förslag till lag om fortsatt giltighet av hembiträdeslagen den 30 juni 1944 (nr 461);

herr *Fagerholm* och fru *Boman*, nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 196, angående bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor och distriktssköterskor m. m.; och

herr *Fagerholm*, nr 412, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående lantmäteripersonalens organisation och avlöningsförhållanden m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 5.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för kontrollen över sparbänkerna;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg å vissa livräntor m. m. i anledning av olycksfall eller yrkessjukdom;

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rundradion i Sverige jämte i ämnet väckta motioner;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader; och

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 10.58 em.

In fidem
Gunnar Britth.